

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Cluverii[i] Sicilia Antiqua

Clüver, Philipp

Lvgdvni Batavorvm, 1619

Cap. XII. Syracusae urbs: cuius partes, Epipolae, Neapolis, Tycha, Acradina, & insula; cuius nomen proprium Ortygia: & in hac Arethusa fons. Trogilus vicus. Trogiliorum portus. Duo Syracusarum ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-14145

THAPSVS
opidum.

recessit copis, cum iis omnibus Catanâ profecti, regione loci, quem Leontem vocant, ab Epipolis VI aut VII stadia distum, clam hoste peditatum in terram exponunt; simulque naveis ad Thapsum adpellunt. Est autem Thapsus peninsula, angusto isthmo in mare procurrens, haud procul Syracusis; sive terrâ, sive mari commicare velis. Opidum in hac peninsula condidit Lamin cum Megarensibus, qui postea Hyblam seu Megaram incoluerunt, cui nomen fuit commune peninsulae ἡ Θάψος, TAPSVS; supra ad Hyblæ descriptionem ex eodem ostensum est Thucydide. Hinc Stephani epitomator: Θάψος, πόλις Συκελίας, ἐστὶν ἡ χερσονήσος ἐν τῷ στενῷ Ἰσθμῷ. τὸ Ἰθμὸν, Θάψος. hoc est: Thapsus, opidum Siciliae. Est & peninsula in angustiis isthmi. Gentilitium, Thapsius. Vel ipse Stephani epitomator, vel impertissimus aliquis librarius χερσονήσος hanc in angustiis isthmi Corinthiaci intellexit; quum locus ex modò citatis Thucydidis verbis à Stephano fuerit transcriptus; ἐστὶν ἡ χερσονήσος ἐν τῷ ἰσθμῷ. Ptolemæus hanc oram ita describit: Πάχυνος ἀκρῶν, φοινικῶδες λιμνὴ, Ὀρένια πῶταμὸς ἐκβολαί, Μακρὸν ἀκρῶν, χερσονήσος, Συρακοῦσαι κελύφαι, Ταῦρος ἀκρῶν, Ἀλάβρα πῶταμὸς ἐκβολαί, Πάσις πῶταμὸς ἐκβολαί, Κατάνη κελύφαι, Σιμαίθης πῶταμὸς ἐκβολαί, Ταυρομήριον. Id est: Pachynus promontorium, Phœnicis portus, Orini fluvii ostium, Longum promontorium, Peninsula, Syracusæ colonia, Taurus promontorium, Alabi amnis ostium, Pantagie amnis ostium, Catana colonia, Simæthi fluminis ostium, Tauromenium. Hæc nostri sæculi geographi χερσονήσος, sive Peninsulam interpretantur id promontorium, quod, antiquis temporibus Plemmyrium dictum; unâ cum Ortygiâ insulâ Maiorem Syracusarum portum includit. At peninsula hæc nulla est: & Ptolemæus suam χερσονήσος VII millia passuum ab Syracusis versus orientem hibernum remouet. Ego itaque omnino mihi persvadeo; ut Simæthum & Taurum, sic χερσονήσος, quæ debebat esse Θάψος, alieno posuisse tractu Ptolemæum. Apud Eusebium, ad Olympiadis xv. annum IIII, ita scriptum est: χερσονήσος ἐν Συκελίᾳ ἐκλήθη. id est: In Sicilia Chersonesus condita. Quamvis & à Thucydidis & à Marciani Strabonisque computatione, quam supra notavimus, longius recedat hæc Chersonesi ætas; tamen, Thapsum intellexisse Eusebium, minime dubito; quando nulla alia Chersonesus in Sicilia traditur.

CAP. XII.

30

Syracusæ urbs: cuius partes, Epipolæ, Neapolis, Tyche, Acradina, & Insula; cuius nomen proprium Ortygia: & in hac Arethusa fons. Thymbris fluvius. Portus duo Syracusarum. Trogilus, Leontia, Lepas; loca apud Syracusas. Lysimelia stagnum. Syraca palus.

Sequitur hinc maxima juxta ac potentissima quondam nobilissimaque totius Siciliae urbs Συρακοῦσαι, SYRACUSÆ; innumeris memorata auctoribus: quorum præcipuos citabimus. ac primo loco geographos. Scylax, in περὶ πόλεως ἢ εἰσὶν ἀπὸ Πελοποννήσου ἑλληίδες αἰδεῖ· μεσσηνίη καὶ λιμνὴ, Ταυρομήριον, Νάξος, Κατάνη, Λεοντῖνοι, Σιμαίθης πῶταμὸς, καὶ πόλις Μεγαρίδος καὶ λιμνὴ Σιφώνιος· ἐχθροὶ ἢ Μεγαρίδος πόλις ἐστὶν Συρακοῦσαι, καὶ λιμνὴς ἐν αὐτῇ δύο· τῶν δὲ ἑπὶ τὸ τεῖχος, ὅ δὲ ἄλλες ἔξω. μετὰ ἢ ταύτην πόλις Ἐλωρον, & Πάχυνος ἀκρωτήριον. Id est: Urbes à Peloriade Græcæ sunt istæ: Messana cum portu, Tauromenium, Naxos, Catana, Leontini, Symæthus amnis, & urbs Megaris, & portus Xiphonius. Megaridem sequitur urbs Syracusæ, & duo in hac portus, quorum alter intra muros est situs; alter extra. Post hanc est urbs Helorum, & Pachynus promontorium. Strabo, lib. VI: Πέλιος δὲ εἰσὶν ἑπτὰ ἰσθμὸν τὸ πρὸς τὸν πορθμὸν, μεσσηνίη πῶταμὸς, ἐπέση Ταυρομήριον, & Κατάνη, & Συρακοῦσαι. Id est: Urbes sunt eo in latere, quod fretum conficit, Messana primum, dein Tauromenium, Catana, & Syracusæ. Mela, lib. II, cap. VII: A Peloro ad Pachynum ora qua extenditur, Ionium mare attingens, hæc fert illustria: Messanam, Taurominium, Catinam, Megarida, Syracusas. Plinius, lib. III, cap. VIII: Colonia Taurominium; qua antea Naxos: flumen Asines, mons Aetna, scopuli tres Cycloppum, portus Vlyssis, colonia Catana; flumina, Symæthum, Terias. intus Lastrygonii campi. opida, Leontini, Megaris: amnis Pantagies; colonia Syracusæ. Solinus, cap. XI: Principem urbium Syracusas habet. Stephani epitomator: Συρακοῦσαι, πόλις Συκελίας μεγίστη, ὡς ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. id est: Syracusæ, urbs Sicilia maxima: ut auctor est Hecateus in Europâ.

Nomen

Nomen ei unde inditum, ostendere voluit Stephanus. sic quidpe epimotor eius: *Ἀκράγαντες, πόλις πέντε· Σικελίας, ἀπὸ τῶν παλαιῶν ὀνομάζοντι· Φησὶ γὰρ Δῆρις, ὅτι αἱ πόλεις τῶν Σικελῶν πόλεον ἐκ τῶν παλαιῶν ὀνομάζοντι· Συρακῶνας, Γέλαν, Ἰμέραν, Σελινόωπα, καὶ Φονικῶντι, καὶ Ἐρύκην, Ἐκάμικον, Ἀλυκόντι, καὶ Θέρμον, καὶ Καμαρίναν.* Hoc est: *Acragantes quinque sunt urbes. una Sicilia, ab amne praesente dicta. ait quidpe Duris, plurimas Siculorum urbes à fluminibus esse denominatas: Syracusas scilicet, Gelam, Himeram, Selinuntem, Phenicuntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, & Camarinam.* Non flumen tamen hoc nomine fuisse, sed stagnum, à quo Syracusæ cognominata, idem indicavit Stephanus in voce *Συρακῶσαι*. ita enim epitomator eius refert: *τὸ ἑθνικὸν Συρακῶσαι· καὶ*

10 *Συρακῶσια τὸ θηλυκόν. Ἐ λῖμνη, ἢ ἕως καλεῖται Συρακῶ. hoc est: Gentilitium est Syracusis: & femininum Syracusia. Est & stagnum, quod vocatur Syracô.* Hinc Marcianus Heracleensis, in *Περὶ γῆς*· — *Ἀρχίας δὲ τῆς τετραπλευρίας*

*Ὁ Κορίνθιος, μετὰ Δωριέων κατέκισεν
Ἀπὸ τῆς ὁμοῦ λῖμνης λαβόντας τὸ νομα,
τὰς νῦν Συρακῶνας παρ' αὐτοῖς καλεῖται.*

Hoc est:

— *Hos Archias adsumens*

*Corinthius, cum Dorienibus condidit eas,
Quæ ab contermino stagno accepere nomen,*

20 *Nuncque Syracusæ ipsis dicuntur.*

Hinc & Vibius Sequester, in Catalogo paludum: *Tyraca: Syracusis.* Nempe Atticâ dialecto *S* in *T* converso. Quænam autem hæc fuerit palus, seu quod stagnum; postea dicitur. De cætero, quia quadruplex fuit urbs, ut infra patebit; plurali inde numero eam adpellatam fuisse puto *Συρακῶνας, Syracusas.* Singulari tamen etiam aliquando dicta fuit numero *Συρακῶσι, sive Συρακῶσαι.* Diodorus lib. XIII: *τῶν δ' ἐπιθύμῃ κυριεύσαι Δὲ τὸ σιωροῦν αὐτὰς τῆ Συρακῶσι.* id est: *His potiri cupiebat, quia contermina erant Syracusæ.* Constantinus imperator, *Themat. imperii orient. lib. II, themate Sicilia:* *Ἐχει δὲ πέντε ἑποικίας τῶν τε Συρακῶσαι Ἐ τὸ καλεῖται τὰυρομνίειον. **

30 *τῶν μὲν οὖν Συρακῶσαι ἑπὶ βασιλείᾳ τῆ βασιλείᾳ περιλάθων οἱ Συρακῶσι. hoc est: Urbs insignis habet Syracusam & Tauromenium. Syracusam sub Basilio imperatore ceperunt Saraceni.* At mox postea sequitur ibidem *ἐν αὐταῖς πᾶς Συρακῶνας.* Hodièque singulari numero vulgò incolis dicitur *Saragusa.* Opidani olim inde Græcis auctoribus dicti fuere *Συρακῶσιοι, Syracusii;* Latinis verò *SYRACUSANI.* Aliâ verò dialecto in nummis Syracusanorum semper sunt *Συρακῶσιοι, Syracosii.* unde etiam Pindarus Pythior. *odâ II ipsam urbem dixit Συρακῶνας, Syracosias.*

De ortu urbis ita scribit Thucydides, lib. VI: *Ἐπὶ τῶν δὲ πρώτων Χαλκιδεῖς ἐξ Εὐβοίας πλοῦσαι μετὰ Θυκλίδης οἰκίσθη, Νάξον ἄκισαν. Συρακῶνας δὲ τῆς Ἐχονίης ἔτις Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ἐκ Κορίνθου ἦκισεν, Σικελὸς ἐξελήσας πρώτων ἐκ τῆς νήσου, ἐν ἣ νῦν ἐκείνῃ περικυλισμένη ἢ πόλις ἢ ἐν τῆς ἔστιν ὑπερὸν δὲ ζῶντι Ἐ ἡ ἔξω πρὸς τῆς ὀρεῖαι, πλὴν ἀνθρώπων ἐγένετο.* Hoc est:

40 *Græcorum primi Chalcidenses ex Eubæâ navigantes cum Theocle, colonia deductore, Naxum condidère. Insequenti anno Archias, unus ex Heraclidis, è Corintho profectus, Syracusas condidit; expulsis prius Siculis ex insulâ, in qua jam non amplius mari circumflua urbs interior sita est. Postea verò temporis & ea, quæ extra insulam est, addito muro incolis frequentari cæpta. Insulam intelligit Ortugiam; ut post patebit. Cæterò Theoclem cum Chalcidensibus Naxum condidisse anno post Troiam captam ccccxlvii, Olympiadis xi anno primo; id est, ante natum Christum anno 1000xxxvi; supra cap. II, ostensum est. Syracusæ igitur conditæ fuere dictæ Olympiadis anno II, ante natum Iesum 1000xxxv. At è diverso divus Hieronymus, Eusebiani Chronici interpretis, ad dictæ Olympiadis annum I hæc de suo inseruit: Syracusæ in Siciliâ conditæ. Catina*

50 *in Sicilia condita.* Hanc post octavum demum à Syracusis annum fuisse conditam, testatur Thucydides dicto lib. VI paullo post. Ab hoc verò Ephorum quoque apud Strabonem & Marcianum Heracleensem quàm longissimè dissenfisse super tempore conditarum Syracusarum, superiori capite ad Megaridis expositionem docui. Verba Marciani atque Strabonis hoc loco repetisse, haud alienum fuerit. Strabo igitur lib. VI, *τὰς ἢ Συρακῶνας, inquit, Ἀρχίας μὲν ἐκίτισεν, ἐκ Κορίνθου πλοῦσαι, πρὸς τὰς αὐτὰς χερῶνας, οἷς οἰκίσθησαν καὶ ἡ Νάξος καὶ τὸ Μέγαρον. ἄμα δὲ Μίσικλόν τι Φασιν εἰς Δελφὸς ἐλθεῖν καὶ τὸν Ἀρχίαν χερσησιαζομένους, ἐρείδων τὸν θεόν, πότερον αἰεθόντων πλῆτων ἢ ὑβρίων. τὸν*

μὲν οὖν Ἀρχίαν ἐπέειπε τὸ πλεῖστον, μίσκειλλον ἢ τὴν ὕψιστον τῆ μὲν δὴ Συρακούσας δάσαι κλιζεν, τῆ δὲ Κρότωνα· καὶ δὴ συμβῆλαι, Κροτωνιάτας μὲν ἕτας ὕψιστον οἰκῆσαι πύλιν, ὡς εἰρηκαμῆν. Συρακούσας δὲ δὴ πλεῖστον ἐκπέσειν πλάττει, ὡς τε εἰ αὐτὸς ἐν παροιμίᾳ Δαδοθελῶναι λεγόντων πρὸς τὴν ἀγῶν πλυπιλείς, ὡς σὺν αὐτῶν ἐκλήροιτο αὐτοῖς ἢ Συρακούσας δέκατη. καλεῖται ἢ τὴν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν, ἢ καλεῖται πρὸς τὸ Ζεφύριον, τὸ Δωριέων ἄροντα ἰνας, δεδρα ἀφικυμῆρας ἐν τῇ Σικελίᾳ πρὸς τῶν τὰ Μεγαρα κλισίωντων, ἀναλαθεῖν αὐτὰς, καὶ κωνῆ κτίσαι τὰς Συρακούσας, μετ' αὐτῶν ἀπέντα. Id est: Syracusas condidit Archias, classe Corintho aduēctus sub idem tempus, quo Naxus & Megara sunt condite. Ferunt autem, unā Delphos aduēnisse Miscellum & Archiam, oraculum consulendi gratiā. interrogatosque à deo, dixit illis mallent, an sanitatem: Archiam opes sibi optasse, sanitatem Miscellum. deumque illi, ut Syracusas, huic, ut Crotonem conderet; man- 10 dasse. atque ita Crotoniensibus evenisse, uti iam salubrem incolerent, ut diximus, urbem: Syracusanos verò eò opulentia progressos, ut de iis etiam vulgatum sit proverbium, quod in nimis sumtuosos diceretur: Eos non possidere decimam Syracusanorum. Ceterò Archiam, quum in Siciliam navigaret, & ad Zephyrium promontorium adpulisset, incidissetque in Doriensum quosdam, qui è Sicilia eò se contulerant, digressi ab his, qui Megara condiderant, adiunxisse sibi eos: indeque profectum, communi cum eis operā Syracusas condidisse. In eamdem sententiam prædictus Marcianus in περιηγήσει.

— Εἰθ' ἑλλησικῶς

Ἐρε πόλις, ὡς Φασιν, ἔπει τῶν Τρωϊκῶν
Δεκάτη ἡμεῖς μετὰ πέντε, Θεοκλέες εὐλον
Παρεχ Καλκιδέων λαβόντα· ἡ δὲ εἶτ' ἦν
Ἐκ τῶν Ἀθλων. ἢ Ζυγῆλλον, ὡς λόγος,
Ἴωνες, εἴτα Δωριεῖς οἰκητορες.
Σέως δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμεῖς, οἱ Καλκιδεῖς
Κλιζοσι Νάξον, οἱ Μεγαρεῖς δὲ τὴν Ἰβλαν.
Τὸ δὲ Ζεφύρον τῆς Ἰταλίας οἱ Δωριεῖς
Κατέχον· Ἀρχίας δὲ τὰς Συρακούσας
Ὁ Κερῆνθι, μετὰ Δωριέων κατέχον
Ἀπὸ τῆς ὁμοῦς λίμνης λαβέσας τὸνομα,
Τὰς γὰρ Συρακούσας παρ' αὐτοῖς καλεῖται.

Hoc est:

— Posthinc Græcis

Habuit urbis; ut ferunt, post bella Troiana
Quintā decimā aetate; Theocle classē
A Chalcidensibus accipiente. erat autem hic genere
Atheniensis. conueneruntque, ut fama est,
Iones Dorienſesque coloni.
Seditione autem inter eos orīa, Chalcidenses
Condiderunt Naxum, Megarenſes Hyblam.
Zephyrium autem Italia Dorienſes
Occupauerant. hos Archias adsumens
Corinthius, cum iis condidit eas,
Qua ab contermino stagno accepere nomen,
Nuncque Syracuse ipsis dicuntur.

De incremento eius atque potentiā ita pergit loco præscripto Strabo: Ἡμεῖς δὲ καὶ τὴν τὴν χῶρας Ὀδαιμονίαν ἢ πόλις, καὶ τὴν τῶν λιμνῶν Ὀφύριαν οἱ ἀνδρες ἡμεμενικῶς κατέσταν. καὶ συνέβη Συρακούσας τερανεμῶν πειθεστικῶν τῶν ἀλλων, ἢ ἐλθεῖν ἡμεμενικῶν ἐλθεῖν τὴν τῶν βαρβαρῶν κατὰ δωδεκάτην. Id est: Urbs ea crevit ob soli ubertatem; ciuesque eius ob portuum opportunitatem principes facti. eoque factum est, uti Syracusani, dum tyrannis ipsi parebant, aliorum essent domini; & in libertatem restituti, alios à barbarorum libe- 50 rarent dominatu. Hinc factum, uti iidem principes nunc Syracusanorum, nunc Sicilia, promiscuè dicti sint principes, reges, atque tyranni. A Romanis postea, bello Annibalico, Marcello obsidente, quum urbs caperetur, λέγεται, inquit Plutarchus in Marcello, ἐκ ἐλάπινα τῆτον ἢ τὸν ὕπερον δὸς Καρχηδόνο διαφορηθέντα πλεῖστον ἡμεῖς. id est: Hoc maximè modo Syracuse captæ. in quibus præda tantum fuit, quantum vix captâ Carthagine fuisset, cum qua æquis viribus certabatur. Sed magnitudinem situmque Syracusa- rum,

rum, opportunitatemque portuum utrimque adjacentium, elegantissimè describit Cicero, in Verrem lib. III. Urbem, inquit, Syracusis maximam esse Græcarum urbium pulcherrimamque omnium, sæpe audistis. Est, judices, ita, ut dicitur, nam & situ est cum munito, tum ex omni aditu, vel terrâ vel mari, præclaro ad aspectum: & portus habet propè in adificatione aspectuque urbis inclusos, qui, quum diversos inter se aditus habeant: in exitu conjunguntur & confluunt. Forum conjunctione pars opidi, quæ adpellatur Insula, mari disjuncta angusto, ponte rursus adjungitur & continetur. Ea tanta est urbs, ut ex quatuor urbibus maximis constare dicatur, quarum una est ea, quam dixi, *INSULA*: quæ duobus portibus cineta, in utriusque portus ostium aditumque projecta est. in qua domus est, quæ regia Hieronis fuit; qua prætores uti solent. in eâ sunt ædes sacræ complures; sed duæ, quæ longè cæteris antecellunt; Dianæ una, & altera, quæ fuit ante istius adventum ornatissima, Minervæ. In hac insulâ extremâ est fons aque dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili magnitudine, plenissimus piscium; qui fluctu totus operiretur, nisi munitione ac mole lapidum à mari disjunctus esset. Altera autem est urbs Syracusis, cui nomen *ACRADINA* est. in qua forum maximum, pulcherrime porticus, ornatissimum prytæneum, amplissima est curia, templumque egregium Iovis Olympi: cæteraque urbis partes, unâ latâ viâ perpetuâ multisque transversis divisæ, privatis adificiis continentur. Tertia est urbs, quæ, quod in eâ parte fortune fanum antiquum fuit, *TYCHE* nominata est. in qua gymnasium amplissimum est, & complures ædes sacræ. colliturque ea pars & habitatur frequentissimè. Quarta autem est urbs, quæ, quia postrema adificata est, *NEAPOLIS* nominatur. quam ad summam theatrum est maximum. præterea duo templa sunt egregia: Cereris alterum, alterum Liberæ: signumque Apollinis, qui Temenites vocatur, pulcherrimum & maximum. Hinc Livius quoque lib. xxv: Marcellus, ut Euryalum neque tradi neque capi vidit posse, inter Neapolim & Tychem (nomina partium urbis & instar urbium sunt) posuit castra. Et Plutarchus in Timolonte: κατὰ τὴν δεξιὰν τῆς Ἀχραδίνης ἡ κρᾶσις ἐδόκει εἶ ἀθραυστότατον ὑπάρχειν τῶν Συρακυσίων μέρῳ τῆς πόλεως, ὅπου τινὰ συγκραδύνης καὶ σωτηριοσφύδης ἐκ παλαιοῦν πόλεων. Id est: Achradinam occupavit. ea urbs Syracusana, quæ quodam modo ex compluribus composita atque constructa est urbis, munitissima inviolatissimaque habebatur pars. Magnitudinem quoque universæ urbis Livius ostendit lib. xxiii, his verbis: Quia sicut Leontinos terrore ab primo impetu ceperant,

non diffidebant, vastam disjectamque spatio urbem parte aliqua se invasuros. Hinc & Pindarus, antiquus in primis poeta, μεγαλοπόλις Συρακούσας, id est, grandis urbes Syracusas adpellat Pythior. odâ II. Hinc etiam Theocritus, ipse Syracusanus, Idyllio xv i:

κέρη θ' ἂν (ὡς) ματὲρ πολυκλήρων Ἐφυραίων
Ἐίληχας μέγα ἄστυ.

Id est:

Et tu Proserpina, quæ unâ cum matre opibus adfluentium Ephyaorum
Sortita es magnam urbem.

Et item Silius, lib. xiiii:

Ipsa Syracusæ patulos urbs incluta muros.

Pulcritudinem etiam Livius deinde lib. xxv prædicat: Marcellus, ut, mænia ingressus, ex superioribus locis urbem, omnium fermè illâ tempestate pulcherrimam, subjectam oculis vidit, illacrymassè dicitur: parvum gaudium tanta perpetrata rei, partim vetustâ gloriâ urbis. Atheniensium classes demersæ, & duo ingentes exercitus, cum duobus clarissimis ducibus delati occurrebant: & tot bella cum Carthaginiensibus tanto cum discrimine gesta; tot ac tam opulenti tyranni regesq;. Et, eodem libro postea, oratores Syracusanorum sic apud Marcellum verba faciunt: Gloriam captæ nobilissimæ pulcherrimæque urbis Græcarum dii tibi dederunt. Florus, lib. II, cap. vi: Sicilia mandata Marcello. nec diu restitit. tota enim insula in unâ urbe superata est. Grande illud & ante id tempus invictum caput Syracusæ, quamvis Archimedis ingenio defenderentur, aliquando cesserunt. Longè [lego Non] illi iri-plex murus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethusa, nisi quod hæcenus profuere, ut pulcritudini victa urbis parceretur. Quam munita fuerit atque valida, eodem lib. xxv adnotavit Livius his verbis: Syracusarum quoque oppugnatio ad finem venit; præterquam vi ac virtute ducis exercitusque, intestinâ etiam prodicione adjuncta. Mox: Quamquam nec vi capi videbat posse inexpugnabilem terrestri ac maritimo situ urbem; nec fame, quam propè liberi ab Carthagine commeatu alerent. Ad partis universæ urbis quod attinet; cum Cicerone IV eas faciunt Silius & Aufonius. Hic in poemate, quod de nobilioribus Rom. imperii urbibus composuit:

Quis

Quis Catinam sileat? quis quadruplicis Syracusis?

Silius, dicto lib. XI III:

Numquam hosti intratos muros & quattuor arcis.

Sed dissentit appetit ab his Strabo lib. VI, his verbis: Πενταπόλις δ' ἢ ἑξήκοντα ἐταίρων ἔχουσα τὸ τεῖχος. Id est: *Quinque urbibus olim constabat, muro CLXX stadia longa incincta.* Atque Straboni adsentiri videntur gravissimi auctores, Livius, Diodorus, Plutarchus. quorum huic, in Marcello, ACHRADINA, TYCHA, & NEAPOLIS; in Timolonte INSVLA & EPIPOLAE nominantur: Diodoro verò lib. XI, ACHRADINA, INSVLA, & TYCHA; libro autem XVI, NEAPOLIS & ACHRADINA; & lib. XIV, EPIPOLAE. at Livio partim lib. XXIV, partim lib. XXV, IO EPIPOLAE, ACRADINA, TYCHA, NEAPOLIS, NASSOS, id est, INSVLA. Quinque quidem fuisse universae urbis parteis, sed quatuor tantum habitatas, infra patebit. Diodori verba lib. XI hæc leguntur: Θερασίβηλος μὲν οὐκ ἦν πῆς πόλεως κατὰ ληφῶς τὴν ὀνομαζομένην Ἀχραδινῶν, καὶ Νῆσον, ὅχιον ἔχουσα καὶ ἐκ τῶν ὀρμηθῶν, διεπλευρῶς πρὸς τὴν Ἀφροδίτην. οἱ δὲ Συρακούσιοι τὸ μὲν πρῶτον μέρους τῆς πόλεως κατὰ ληφῶν, τὴν ὀνομαζομένην Τύχην. Μοχ: οἱ δὲ Θερασίβηλος μὲν Ἀχραδινῶν καὶ τὴν Νῆσον κύριον ἔχοντες τὴν λοιπὴν μέρους τῆς πόλεως κατὰ ληφῶν εἰς Συρακούσιοι. καὶ δὲ πᾶσι οἱ μὲν Θερασίβηλος τῆς ναυτικῆς ἀφικαλιῶν ἵππὶ τὴν πόλεως, ἔλεγε τῆς ναυμαχίας, συχρῶς μὲν τῆς ἀπὸ τῆς πόλεως, τῆς δὲ ἀλλοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὴν νῆσον. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν περὶ τὴν διώκοντα περαγαγῶν ἐκ τῆς Ἀχραδινῆς, καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἐκ τῆς περαγαγῶν, ἢ τῆς πόλεως ὀνομαζομένην, ἢ τῆς πόλεως εἰς τὴν Ἀχραδινῶν ὀνομαζομένην. Hoc est: *Thrasibulus igitur eam urbis partem, quae Achradina vocatur, Insulamque probe munitam occupat. inde crebris hostem eruptionibus laceffit. At Syracusani principio illam partem urbis infederunt, quae Tyca adpellatur. Mox postea: Thrasibulus igitur Achradinam & Insulam in potestate tenebat. reliquam urbis partem Syracusani occuparunt. Post hac Thrasibulus navali hostis praelio invadit. sed victoria frustratus, magnam trirēmium numero amisso, cum reliquis in Insulam fugā evasit. Mox copias etiam terrestribus Achradinā educit, in suburbis cum hoste congressus succumbit: & magno suorum numero cæso, rursus intra Achradinam compellitur. Lib. XVI, NEAPOLIS quoque ei commemoratur. E'ν δὲ τῆς Συρακούσας, inquit, πολλὴ πύργων κατὰ τὴν πόλιν, Διονύσιος μὲν τὴν Νῆσον ἔχοντες, Ἰκέτης δὲ τὴν Ἀχραδινῶν καὶ Νέας πόλεως κυριότατον, Τιμολεόντος δὲ τὴν λοιπὴν τῆς πόλεως περιλήφοντες, καὶ Καρχηδονίων τῆς πόλεως μὲν ἑκάστην & πενήκοντα κατὰ πηλὸν κώτων εἰς τὴν μέγαν λιμένα, περὶ τῆς ἑραλιώτης πεντακισμυρίου κατεστρατοπεδούκτων. Id est: *Syracusas interim magna rerum perturbatio tenebat; quod Dionysius insulam obtineret; Hicetes Achradinam & Neapolin in potestate haberet; Timolonte reliqua urbis loca occupavit: Carthaginenses denique CL trirēmium classe magnum portum intrassent, & cum I millibus terrestrium copiarum juxta consedissent. Verba verò Plutarchi in Timolonte hæc sunt: Οἱ δὲ Ἰκέτης, μάχη νεικτικῶς Διονύσιον, ἔλεγε τὰ πλεῖστα μέρη τῶν Συρακούσων κατὰ ληφῶν, ἐκείνον μὲν εἰς τὴν ἀκρόπολιν & τὴν κατὰ ληφῶν Νῆσον ἑταίρων ἔχοντες. Ἰκέτης δὲ τὴν λοιπὴν τῆς πόλεως περιλήφοντες, καὶ Καρχηδονίων τῆς πόλεως μὲν ἑκάστην & πενήκοντα κατὰ πηλὸν κώτων εἰς τὴν μέγαν λιμένα, περὶ τῆς ἑραλιώτης πεντακισμυρίου κατεστρατοπεδούκτων. Id est: *Hicetes Dionysium acie fusum, ac Syracusarum plerisque partibus occupatis, arci & Insule, quam vocant, inclusum circumsidebat circumvallabatque. In Marcello ita scribit: Χρόνῳ δὲ περὶ τὴν Δαμάσπρον ἵνα Σπυρτιάτιον ἐκ Συρακούσων λαβῶν ἐκπέσειν αἰχμάλωτον, ἀξιώντων ὅτι λύτρους τῶν Συρακούσων κομισαμένους τὸν ἀνδρα, πολλὰς ὑπὲρ τῆς Δαμάσπρον καὶ Σπυρτιάτιον, πύργων ἵνα κατεσκέψατο. Φυλακιστὴν μὲν ἀμειλίως, ἀνδρας δὲ διωκόμενον δεξάσθαι κρύφα, & τείχεα ἰσχυρῶς παρ' αὐτῶν ὄντων. ὡς οὐκ ἔστιν ἕψος, ἐκ τῆς πολλῆς πρῶτον καὶ ἀλλοῦ πρῶτον πύργων, εἰκάστη καλῶς καὶ κλίμακας παρεσκευάσθησαν, ἐστὶν τὴν Ἀρτίμιδι σὺν Συρακούσας ἀγούσας, καὶ πρὸς οἶνον ὀρμηθῶν καὶ πηλὸν ἀφροδίτας, ἔλαθεν εἰ μόνον τὸν πύργον κατὰ ληφῶν, ἀλλὰ καὶ κύκλῳ τὸ τεῖχος περιεσκέψατο ὅπλων, περὶ ἡμέραν ἡμέρας, καὶ τὴν Ἐξάπυλα ἀσκήσας. δεχομένων δὲ κινεῖσθαι & παρατίθεσθαι τῶν Συρακούσων πρὸς τὴν αἰοδήσιν, ἅμα πανταχόθεν τὴν αἰοδήσιν ἔλεγε καλῶς, Φυλῶν ἐπίσημον πολλὴν καὶ φόβον, ὡς εἰδένος μέρους ἀναλάττει μέρους. ἔλεγε δὲ τὸ καρτερώτατον καὶ κάλλιστον καὶ μέγιστον (Ἀχραδινῶν καλῶς) Δία τὸν πύργον πρὸς τὴν ἔξω πόλιν. ἦς τὸ μὲν Νέαν, τὸ δὲ Τύχην ὀνομαζομένην. καὶ τῶν ἑταίρων, ἅμα Φαίδεια τῶν Ἐξάπυλων ὁ μαρκελλος κατῆκε, μακαροζήμιος ὑπὸ τῆς ἑαυτὸν ἡγεμονίας. Id est: *Progressu temporis Damasprius quidam Spartianus, navigio scilicet Syracusis, captus à Marcello est. Hunc redimere quum Syracusani cuperent; ac sapius de eo congregaretur ageretque turrim, quae occultè capere milites posset, contemplatur neglectam. quò quum crebrò commearer, & colloquia haberet, astimata exactè altitudo est, ac scilicet comparata. Festum Diana Syracusani agebant. eum articulum, quum in vinum lusumque effusi essent, captavit Marcellus. ac prius.****

ac priusquam epidani animadverterent, non turrim modo tenuit; sed & murum, antequam diluisceret, coronam militum complevit; Hexapylaque effregit. Moveniens se ac trepidantibus ad tumultum Syracusanos, tubarum cantus, simul atque ex omnium parte auditus est, in fugam omneis concitavit; perculsitque vehementer omnia teneri ratos. At munitissima & pulcherrima amplissimaque pars (Achradina vocatur) restabat; quod muro divisa ab exteriori urbe esset: cuius unam partem Neapolim, Tycham alteram appellant. Haec quum tenerentur, Marcellus sub lucem per Hexapyla ingressus est urbem: gratantibus omnibus eius praefectis. Eandem Syracusarum obsidionem occupationemque fusiùs & circa finem veriùs ita describit Livius, lib. xxiv: Secundum Hieronymi cadem primò tumultuatum in Leontinis apud milites fuerat. Et mox: Quum ceteri ex conjuratis ad exercitum obtinendum remansissent, Theodorus & Sosus regis equis Syracusas contendunt. Ceterum praevenerat non fama solum, sed nuntius etiam ex regis servis. Itaque Andronodorus & Insulam & arcem praefectis firmat. Hexapylò Theodorus ac Sosus post solis occasum jam obscuram luce inveci, quum cruentam regiam vestem atque insigne capitis ostentarent, transveci per Tycham, simul ad libertatem simul ad arma vocantes, in Achradinam convenire jubent. Postea: Hippocrates atque Epicles, solliciti incertique rerum suarum, Megaram, unde praefecti erant, referri signa jubent. Paulo post: Et jam ad Hexapylum erant Hippocrates atque Epicles: sequebanturque colloquia per propinquos popularium, qui in exercitu erant, ut portas aperirent; sinerentque communem patriam defendi ab impetu Romanorum. Iam, unis foribus Hexapylì apertis, capti erant

10 recipi, quum praefores intervenerunt. Mox: Sed surde adeo omnium aures concitata multitudinis erant, ut non minore intus vi, quam foris, porta effringerentur. effractis quoque omnibus, tuto in Hexapylò agmen receptum est. Deinde: Inde terram marique simul capta à Romanis oppugnari Syracusa; terram, ab Hexapylò; mari, ab Achradinà: cuius murus fluctu adluitur. Lib. xxv: Damaspippus quidam Lacedaemonius, missus ab Syracusis ad Philippum regem, captus ab Romanis naviibus erat. huius utriusque redimendi & Epicidi cura erat ingens, nec abnuvit Marcellus. Ad colloquium de redemptione eius missis medius maximè atque utriusque opportunus locus ad portum Trogiolorum, propter turrim, quam vocant Galeagram, est visus. quò quum sepius commearent, unus ex Romanis ex propinquo murum contemplatus, numerando lapides aestimandoque ipse secum, qui in fronte paterent, simul altitudinem muri, quantum proximè conjecturà poterat, permensus; humilioremque aliquanto pristinam opinionem suam & ceterorum omnium ratus esse, & vel mediocribus scalis superabilem: ad Marcellum rem desert. Haud spernenda res visa. sed quum adiri locus, qui ob id ipsum intentius custodiebatur, non posset, occasio quaerebatur: quam obtulit transfuga; nuntians, diem festum Dianae per triduum agi: & quia alia in obsidione desint, vino largiùs epulas celebrari. Id ubi accepit Marcellus; cum paucis tribunorum militum colloquutus, electisque per eos ad rem tantam agendam audendamque idoneis centurionibus militibusque, & scalis in occulto comparatis; ceteris signum dare jubet, ut maturè corpora curarent, quietique darent: nocte in expeditionem eundem esse. Inde, ubi id temporis visum, quo die epulatus jam vinoque satiatus principium somni esset; signi unius milites ferre scalas iussi, ad mille fere armati tenui agmine per silentium eò deducti. Vbi sine strepitu ac tumultu primi evaserunt in murum: sequuti ordine alii; quum

40 priorum audacia dubiis etiam animum faceret. Iam mille armatorum ceperant partem, quum ceteri, admotis pluribus scalis, in murum evadebant; signo ab Hexapylò dato: quò per ingentem solitudinem erat perventum; quia magna pars in turribus epulati aut sopiti vino erant, aut semigraves potabant. paucos tamen eorum, comprehensos in cubilibus, interfecerunt. Prope Hexapylon est portula. ea magna vi refringi capta: & è muro ex composito tuba datum signum erat. & jam undique non furtim sed vi aperte gerebatur res. quidpe ad Epipolas, frequentem custodiù locum; perventum erat. terrendique magis hostes erant, quam fallendi: sicut territi sunt. nam simul ac tubarum auditus est cantus, clamorque tenentium muros partemque urbis; omnia teneri custodes rati, alii per murum fugere, alii salire de muro, praecipitarique turba parentium: magna pars tamen ignara tanti mali erat; &

50 gravatis omnibus vino somnoque. & in vasta magnitudinis urbe partium sensu non satis pertinente in omnia. Sub luce, Hexapylò effracto, Marcellus, omnibus coeptis urbem ingressus, excitavit convertitque omneis ad arma capiendae operemque, si quam possent, jam capta prope urbi ferendam. Epicles, ab insula, quam ipsi Nasson vocant, citato praefectus agmine, haud dubius, quin paucos, per negligentiam custodum transgressos murum, expulsurus foret, occurrentibus parvis, tumultum angere eos, dictitans, & maiora ac terribiora vero adferre; postquam conspexit, omnia circa Epipolas armis completa; laceffit tantum hoste paucis

missi-

missilibus, retro in Acradinam agmen convertit; non tam vim multitudinemque hostium metuens, quam ne qua intestina fraus per occasionem oriretur; clausasque inter tumultum Acradinae atque Insulae inveniret portas. Marcellus, ut, mania ingressus, ex superioribus locis urbem, omnium ferme illa tempestate pulcherrimam, subjectam oculis vidit, illachrymasse dicitur, partim gaudio tanta perpetrata rei, partim vetustam gloriam urbis. Mox: Priusquam signa Acradinae admovent, praemittit Syracusanos, qui inter praesidia Romana fuerant, ut alloquio leni perlicerent hostes ad dedendam urbem. Tenebant Acradinae portas murosque maxime transfugae; quibus nulla erat per condiciones venia spes, ii nec adire muros nec alloqui quemquam passi. Itaque Marcellus, postquam id inceptum irritum fuit, ad Euryalum signa referri iussit. Tumulus est in extrema parte urbis, versus à mari viam imminens ferenti in agros mediterraneaue insula, percommodus ad commeatus excipiendos. Praerat huic arci Philodemus Argivus, ab Epicide impositus, ad quem missus à Marcello Sosis, unus ex interfectoibus tyranni; quum, longo sermone habito, dilatus per frustrationem esset, retulit Marcello, tempus eum ad deliberandum sumsisse. Quum is diem de die differret, dum Hippocrates atque Himilco admovent castra legionesque, haud dubius, si in arcem accepisset eos, deleri Romanum exercitum, inclusum muris, posse: Marcellus, ut Euryalum neque tradi neque capi vidit posse; inter Neapolim & Tychem (nomina partium urbis & instar urbium sunt) posuit castra: timens, ne, si frequentia intrasset loca, contineri à discursu miles avidus praede non posset. Legati eò ab Tyche & Neapoli cum insulis & velamentis venerunt; precantes, ut à cadibus & ab incendiis parceretur. de quorum precibus, quam postulatis, magis consilio habito, Marcellus ex omnium sententia dixit militibus, ne quis liberum corpus violaret: caetera praede futura. castraque, tectis parietum pro muro septa, portis, regione platearum patentibus, stationes praesidiaque disposuit; ne quis in discursu militum impetus in castra fieri posset. Inde signo dato, milites discurrerunt, refractisq; foribus, quum omnia terrore ac tumultu streperent, à cadibus tamen temperatum est. rapinis nullus ante modus fuit, quam omnia diuturna felicitate cumulata bona egescere. Inter haec & Philodemus, quum spes auxilii nulla esset, fide accepta, ut inviolatus ad Epicidem rediret, reducto praesidio, tradidit tumulum Romanis. Marcellus, Euryalo recepto, praesidioque addito, una cura liber erat, ne qua ab tergo vis hostium, in arcem recepta, inclusos impediretque manibus suos turbaret. Acradinam inde ternis castris, per idonea dispositis loca, spe, ad inopiam omnium rerum inclusos redacturum se, circumfedit. Quum per aliquot dies quiete stationes utrimque fuissent; repente adventus Hippocratis & Himilconis, ut ultero undique oppugnarentur Romani, fecit. nam & Hippocrates, castris ad magnum portum communitis, signoque, iis dato, qui Acradinam tenebant; castra vetera Romanorum adortus est, quibus Crispinus praerat: & Epicides eruptionem in stationes Marcelli fecit: & classis Punica littori, quod inter urbem & castra Romana erat, adpulsa est; ne quid praesidii Crispino submitti à Marcello posset. Tumultum tamen maiorem hostes praebuerunt, quam certamen. nam & Crispinus Hippocratem non repulit tantum à munimentis; sed insequutus etiam est trepide fugientem: & Epicidem Marcellus in urbem compulit. satisq; jam etiam in posterum videbatur provisum, ne quid ab repentinis eorum excursionibus periculi foret. Accessit & pestilentia, commune malum; quod facile utrorumque animos averteret à belli consiliis. Exiguo post: Multo tamen maior vis pestis Pænorum castra, quam Romana, diu circumfido Syracusas, eade aquisq; adfecerat magis. Ex hostium exercitu Siculi ut primum videre ex gravitate loci vulgari morbos: in suas quisque propinquas urbes dilapsi sunt. at Carthaginenses, quibus nusquam receptus erat, cum ipsis ducibus, Hippocrate atque Himilcone, ad internecionem omnes perierunt. Marcellus, ut tanta vis ingruerat mali, adduxerat in urbem suos: infirmasq; corpora tectis & umbrâ recreaverat. multi tamen ex Romano exercitu eadem peste absorpti sunt. Deleto terrestri Punico exercitu, Siculi, qui Hippocratis milites fuerant, haud in magna opida, ceterum & situ & munimentis tuta, tria millia alterum ab Syracusis, altera quindecim ab ostio, [lego, alterum mille & quingentos passus] & commeatus è civitatibus suis comportabant, & auxilia accersebant. Narrat hinc, ut classis Punica ab Syracusis discesserit; eamque sequutus sit Epicides; tradita Acradinam mercenariorum militum ducibus. Quae ubi in castra Siculorum sunt nuntiata, Epicidem Syracusis excessisse, à Carthaginensibus relictam insulam Siciliam, & propè iterum Romanis traditam; legatos de condicionibus dedenda urbis, exploratâ prius per colloquia voluntate eorum qui obsidebantur, ad Marcellum mittunt. Interficiuntur hinc in urbe praefecti ex opidanis, qui cum mercenariorum ducibus ab Epicide erant relictî. mox legati ab opidanis ad Marcellum mittuntur: mercenarii intus tumultuantur. Tum ne sine ducibus essent, sex praefectos creavere, ut terni Acradina

Acradine ac Nasso praesent. Mox: In tempore legati à Marcello redierunt, falsà eos suspitione incitatos memorantes. Erat ex tribus Acradine praefectis Hispanus, Mericus nomine. ad eum inter comites legatorum de industria unus ex Hispanorum auxiliaribus est missus. qui, sine arbitris Mericum nactus; primum, quo in statu reliquisset Hispaniam, (& nuper inde venerat) exponit. omnia Romanis tibi obtineri armis. posse eum, si opera pretium faciat, principem popularium esse; seu militare cum Romanis, seu in patriam reverti libeat. contra, si malle obsideri pergat, quam sedem esse terrà marig; clauso? Motus his Mericus, quum legatos ad Marcellum mitti placuisset; fratrem inter eos mittit. qui, per eundem illum Hispanum secretus ab aliis ad Marcellum deductus; quum fidem accepisset, composuissetq; agenda rei ordinem, Acradinam redit. Tum Mericus, ut ab suspitione proditoris averteret omnium animos, negat sibi placere legatos commeare ultro citroque: neque recipiendum quemquam, neque mittendum. & quò intentius custodiae ferventur, opportuna loca dividenda praefectis esse: ut sua quisque partis tutanda reus sit. Omnes ad sensi sunt. Partibus dividendis, ipsi regio evenit ab Arethusà fonte usque ad ostium magni portus. id ut scirent Romani, fecit. Itaque Marcellus nocte navim onerariam cum armatis remulco quadriremis trahi ad Acradinam iussit, exponique milites regione portae quae prope fontem Arethusam est. Hoc quum quartà vigilià factum esset, expositosque milites portà, ut convenerat, recepisset Mericus; luce primà Marcellus omnibus copiis mania Acradine adgreditur; ita, ut non eos solum, qui Acradinam tenebant, in se converteret; sed ab Nasso etiam agmina armatorum concurrerent, relictis stationibus suis, ad vim & impetum Romanorum arcendum. In hoc tumultu actuariae naves, instructae jam antè, circumvectaq; ad Nassum, armatis exponunt. qui improvisò adorti semiplenas stationes & adaperas fores portae, qua paullo antè excurrerant armati, haud magno certamine Nassum cepere, desertam trepidatione & fugà custodum. Marcellus, ut captam esse Nassum didicit, & Acradine regionem unam teneri, Mericumque cum praesidio suis adjunctum; receptui cecinit; ne regiae opes, quarum fama maior quàm res erat, diriperentur. Suppresso impetu militum, & iis, qui in Acradinà erant, transfugis spatium locusque fugae datus est, & Syracusani tandem liberi metu, portis Acradinae apertis, oratores ad Marcellum mittunt, nihil petentes aliud, quàm incolunitatem sibi liberisque suis. Paulo post: Inde questor cum praesidio ad Nassum ad accipiendam pecuniam regiam custodiendamque missus. diripiendaq; urbs militi data est. Mox: Hoc maximè modo Syracusae captae. in quibus praeda tantum fuit, quantum viix captà Carthagine fuisset, cum qua aequis viribus certabatur. Paulo antè Marcellus memoratur oratoribus Syracusanorum respondens: Se tertium annum circumsidere Syracusas. Haec tenus igitur Livii narratio. quam idèò plenior huc adscribere consilium fuit, uti ex eà universae Syracusarum urbis singularumque eius partium descriptio clariùs apertiusque cognoscatur. nam immane dictu est, quantum illi errarunt, qui Epipolus, Hexapylum, Labdulum, & Euryalum, nomina & loca ipsius urbis, longè extra eius moenia in alienissimas regiones removerunt; Galeagram etiam turrim, ad quam capta primùm fuit urbis pars exterior, ad v i i i plus millia passuum versùs septemtriones ad nefcio quem portum Trogilorum locantes. Equidem haud nefcius sum, nec temerè dissimulavirim, omnes ferè horum errores refutasse nuper nobilissimum juxta ac doctissimum virum, Vincentium Mirabellam, equitem Syracusanum, in accuratissimà suà veterum Syracusarum topographià, quam patrio sermone edidit. at, quia pauca quaedam sunt, in quibus dissentire ab eius etiam opinione, veterum me scriptorum auctoritas cogit; breviter heic ex suprà scriptis primò ipsius urbis praedictas v parteis, tum universae magnitudinem & moenia, dein adiacentis portus, aliaque loca examinare bonà eius venià liceat. Per Hexapylum atque Epipolus primò urbem cum exercitu ingressum esse Marcellum, suprà à Plutarcho ac Livio cognovimus. versùs septemtriones, seu potius versùs occasum aetivi solis fuisse Hexapylum, vel inde adparet, quòd primùm Theodorus ac Sosis ex Leontinis, dein Hippocrates atque Epicides à Megarà per Hexapylum urbem ingressi narrantur Livio. Cum hoc conveniunt Thucydides & Diodorus. quorum hic ita scribit lib. xiv: Εἰς τὸν ἀρχαῖον Ἀθλίωσι μικρίωνος, καὶ τὴν Σικελίαν Διονύσιος, ὁ τὴν Σικελιωτῶν τύραννος, εἰδὼς καὶ τὴν Ἀθήκων πόλεμον τὴν πάλιν Συρακυσίαν ἐκ θαλάσσης εἰς θάλασσαν δοπιτήχισμῶν, ἀλαβῆτο μὴ ποτε πρὸς ἀπλησίους ἐλαττώμασι περὶ πρῶτον δοπικλειδῆος εἰς τὴν χώραν ἐξ ὅδου· ἀφ' οὗ γὰρ εἰσὶν ἀρχαῖαι τῆς καλαμδρίας Ἐπιπόλας καὶ τὴν πόλιν τῆς Συρακυσίαν. διόπερ τὸς δεξιπέκλους πρὸς γλαβῶν, δοπι τὴν τῶν γλώμης ἐκρινε δὲν τήχισαι τὰς Ἐπιπόλας, ἢ νῦν τὸ πρὸς τοῖς Ἐξαπίλοις ὑπάρχει τῆς αἰτίας. ὁ γὰρ τὸ πρὸς ἔστι πρὸς ἀρτίον, δοπι κρημνῶν ὅτι πᾶς, καὶ ἀπὸ τῶν τεραχύντων δὲς πρὸς α-

N

Διὺς πατρὸς ὄντα ἐκ τῶν ἔξωθεν μερῶν. βασιλέμην αὐτὸν παρῆσαν πλὴν κατὰ σκεδῶν τῶν τεχνῶν γί-
 γναι, πὴν δὲ τῆς χάριτος ὄχλον ἤθροισεν, ἐξ ἧ' ὄντων ὄβριτος ἀνδρᾶς ἐλαθέριος Ἰππικῆς εἰς ἑξα-
 κισμυρίας, Ἰππιδίαιε τῆς τῶν Ἰππικῆς ὄχλον τῶνον. καθ' ἕκαστον μὲν αὐτὸν ἐσθίον δέχεται κλονας
 ἐπέστησε, καθ' ἕκαστον δὲ πλεόντων ἐπέστησε οἰκδομῆς, καὶ τὰς τῆς Ἰππικῆς ὄχλον, ἐκ τῶν ἰδιωτῶν,
 εἰς ἕκαστον πλεόντων ἀφαιρούσας. χωρὶς δὲ τῶν, ἐπὶ παμπληθείς τὸν δέξιμον ἔπιμονον τὸν ἀνέ-
 ραρον λίθον, ἑξακισχίλια δὲ ἔδωκε βοῶν Ἰππικῆς τὸν οἰκῶν τῶνον παρεσκεδάζει. ἡ δὲ τῶν ἐργαζομένων
 πλυχερῶν πολλὰ παρέχετο τοῖς θεωμένοις κατὰ πληθύν, ἀπάντων ἀσθενῶν πλεόντων τὸ πῦρ-
 μῶνον. ὁ γὰρ Διονύσιος πλὴν παρθουμῶν τοῦ πλεόντων ἐκκαλέμην, μεράλας προσέθηκε δωρεᾶς
 τοῖς παρῆσαν, διχα μὲν τοῖς δέχεται, χωρὶς δὲ τοῖς οἰκδομῆς, καὶ πάλιν τοῖς ἐργαζομένοις· καὶ
 αὐτὸς δὲ τῶν φίλων προσέθηκε τὰς ἡμέρας ὅλας τοῖς ἐργοῖς, Ἰππικῆς τῶνον Ἰππικῆς ὄχλον, 10
 καὶ τοῖς κακοπαθεῖσιν αἰεὶ προσελαμβάνων. καθόλου δὲ δέξιμον τὸ δὲ δέχεται βίον, ἰδιωτῶν
 αὐτὸν ἀπεδείκνυε, καὶ τοῖς βαρυτάτοις τῶν ἐργῶν προσελάμην, Ἰππικῆς πλὴν αὐτῶν τοῖς ἄλλοις
 κακοπαθεῖαν. ὥστε πολλὰ μὲν ἐργῶν ἐγένετο, καὶ τοῖς τῆς ἡμέρας ἐργοῖς ἐνοῖς προσεπέθεσαν καὶ μέση
 τῶν νυκτῶν· πᾶσιν αὐτοῖς τῶν πλεόντων ἐρεπεπῶκε. διόπερ ἀνεπίστως ἐν ἡμέρας εἰκοσι πῆ-
 λον ἔργα τὸ τεχνῶν, τὸ μὲν μῆκος κατὰ σκεδῶν Ἰππικῆς τεράκοντα, τὸ δὲ ὕψος σύμμετρον,
 ὥστε τῶν τοίχων τῆς ἐχυρότητος Ἰππικῆς ἀνάλωται ἐκ βίας ὑπερβαίνει. τοῖς γὰρ πυρρῶν δειλητῶ
 πυκνοῖς καὶ ὑψηλοῖς, ἐκ τῶν λίθων ὑπερδομῶν τετραπόδων φιλοτιμῶν Συρακουσίων. Hoc est:
 Summum magistratum Athenis gerente Micione, in Sicilia Dionysium, Siculorum tyran-
 num, in memoriam revocantem, urbem Syracusanam bello Attico munitione à mari ad mare
 ductà circumseptam fuisse, metus subiit, ne, simile aliquando infortunium expertus, exitum 20
 in agros prorsus interclusum haberet. namque Epipolarum situm contra Syracusas peroportu-
 num esse cernebat. Architectis ergo accersitis, ex sententiâ illorum muniendas Epipolas esse
 duxit: ubi nunc murus ad Hexapyla existit. locus enim iste, ad septemtriones conversus,
 totus est præruptus, & ob asperitatem ab exteriori parte inaccessus. Structuram itaque illam
 quamprimum absolvere cupiens; turbam ex agris undique congregat: ex qua idoneos negotio,
 omnes ingenua conditionis viros, ad sexagies mille deligit; interq. eos communiendi loci par-
 teis distribuit. Tum singulis ordine stadiis architectum præficit, & quot plethra tot fabros, ac
 suos cuique ministros, duceos utique in plethrum, adhibet. præter hos alii non exiguo numero
 rudem adhuc lapidem cadebant. sex millia insuper boum juga, suis destinata locis, habuit. Tan-
 ta operantium multitudo magnam spectantibus admirationem adferebat; dum quisque designa- 30
 tum sibi munus graviter exsequi laborat. etenim Dionysius, ut alacritatem operarum excita-
 ret; magna heic architectis, istic fabris, illic operariis, dona proposuerat. ipse præterea cum
 amicis per totos dies operum inspectioni adhaerebat; ubique sese ostendens, & defatigatos subin-
 de relevans. tandem, depositâ imperii majestate, privati personam induit; & gravissimis se
 ministeriis ducem & magistrum præbens, communis cum aliis quibusvis arumnas in se receptas
 sustinuit. quo factum, uti certatim quisque labori incumbere; & diurnis nonnulli operibus
 etiam noctis partem adjicerent. tam ambitiosa multitudinem consumandi operis cupiditas in-
 cesserat. Quare, supra quam cuiusquam spes aut fides tulerat, dierum xx spatium absolutum
 muri opus stetit, ad xxx stadiorum longitudinem protractum; & ad eam altitudinis me-
 diocritatem erectum, ut firmitate suâ vim quamvis oppugnantium contemneret. nam cel- 40
 sis per crebra intervalla turribus distinctum erat: saxisque quaternum pedum artificiosè co-
 agmentatis inter se constabat. Summum Athenis magistratum gessit Micio Olympi-
 adis xci v anno iiii; id est, ante natum Iesum anno ccccii. Hinc jam, post
 communitas Epipolas anno lvi iiii, in Timoleonte ita scribit Plutarchus: οὐ μὲν
 ἀλλὰ τὸ Ἰκέτης Φιλομαχῶντος ἔην, καὶ πλὴν λαβὼν ἐν ποσειδεῶν τῆς πόλεως, ἀλλὰ ἐμπροσθεν
 οἷς κατέχευε μέρεσι, καρπεροῖς ἔσσι καὶ διὺς πατρὸς ὄχλον, δέλιον ὁ Τιμολέων πλὴν δῶματι, αὐτῆς
 μὲν, ἡ βιαιότατον ἔσσι τὸν ῥέθρον τοῦ Ἀνάπης προσεβάλεν, ἀλλὰ δὲ ἐκ τῆς Ἀρχαδίνης ἐκ-
 λῶν Ἰππικῆς, ὡν Ἰσίας ἠγεῖτο ὁ Κορίνθιος. τὰς δὲ τῆς Ἰππικῆς τῶνον ἐπιπολάς Δεί-
 ναρχος καὶ Δημάρετος. Id est: At verò quum nondum fractus Hicetas esset, neque amit-
 teret de manibus urbem; sed inhaerere partibus, quas tenebat, firmis nec oppugnatum promissis: 50
 distributis copiis, Timoleon asperrimam partem, quâ praterfuit Anapum, adoritur; alios jubet
 Achradinam adgredi: quos Corinthius Isias ducebat: tertios ad Epipolas tentandas ducunt
 Dinarchus & Demaretus. De illâ Atheniensium obsidione ac circummunitione,
 quam supra innuit Diodorus, ita tradit Thucydides lib. vi: Καὶ οἱ Συρακούσιοι ἔπει-
 θέρας ὡς ἐπίθοντο τὰς τε ἰσπείας ἠκείνας τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ μελλόντας ἤδη Ἰππικῆς ἵνασι, νο-
 μισάσιν, ἐὰν μὴ τῶν Ἰππολῶν κρατήσῃσι οἱ Ἀθηναῖοι, χωρὶς δὲσποκρήμνυ τε καὶ ὑπερ τῆς
 πόλεως ὄβριτος κειμήλιον, ὅσα αὐτῶν σφῆς, ἐδὲ εἰ κρατῆνται μάχη, δὲσποκρήμνυ, διενεῶντο
 τὰς

πὰς περὶβάσεις αὐτὴ Φυλάσσειν, ὅπως μὴ καὶ ταύτης λάθωσι σφᾶς ἀναβαίνης οἱ πλείμιοι· ἐ γὰρ
 αὐτὴ γὰρ αὐτὰς διωθθῆναι· ἐξήρηται γὰρ τὸ ἄλλο χωρίον, καὶ μέχρι τῆς πόλεως Ὀπικλινῆς τε
 ἐστὶ, καὶ Ὀπικλινῆς, πᾶν εἶσω· καὶ ἀνομασίαν ἔσθ' ἢ Συρακυσίαν, Διὰ τὸ Ὀπικλινῆς τῆ ἄλλῃ εἶναι,
 Ἐπιπλάϊ. καὶ οἱ μὲν ἐξελθόντες πενήθει ἐς τὸν λιμένα, ἀπὸ τὸν Ἄνασσιν πᾶμον, αἶμα τῆ ἡ-
 μέρας, ἐξέλασαν τὸ ὄσων ἐπιούοντο, καὶ ἐπὶ αὐτοῖς λογάδας τῶν ὄσων ἐξέκρουαν πᾶσον, ὅπως
 τῶν Ἐπιπλῶν εἴησαν Φυλάκες. οἱ δὲ Ἀθλιῶται ταύτης τῆς νυκτὸς τῆ Ὀπικλινῆς ἡμέρας ἐξήλασαν
 τὸ, καὶ ἔλαθον αὐτὰς παντὶ ἡδὴ τῷ σφραγίσματι ἐκ τῆς Κασίτης ἁγόντης κατὰ τὸν Λεῖον καλεσμένον,
 (ὅς ἀπέχει τῶν Ἐπιπλῶν ἐξ ἡπεία σφιδῆς) καὶ τὰς πεζοὺς δόπιβιάσαντες, τῆς τε ναυσὶν ἐς τὴν
 Θάλασσαν καθρημισμένον. ὁ δὲ πεζὸς ἐχώρει ἐπὶ τὸν Δρόμον πρὸς τὰς Ἐπιπολάς, καὶ φθάνει ἀνα-
 10 βαῖ κατὰ τὸν Εὐρύηλον, πρὶν τοὺς Συρακυσίους ἀδομομένους ἐκ τοῦ λιμῶν· τῆς ἐξέταστος ἀπὸ
 γενέσθαι. σφιδῆ δὲ, πρὶν περὶξῆσαι ἐκ τοῦ λιμῶν, ἐγίνοντο αὐτοῖς ἐκ ἐλαστον ἢ πέντε καὶ
 εἴκοσι. περὶπτόντες οὖν αὐτοῖς πούτω τρέπω ἀτακτότερον, καὶ μάχη νικηθέντες οἱ Συρακυσί-
 σιοι ὅτι πᾶς Ἐπιπλάϊς, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Ἀθλιῶται πρὸς τὴν πόλιν ἀν-
 τὴ τῆ ὑστεραία Ὀπικλινῆς, ὡς ἐκ ἐπέξεσεν αὐτοῖς, ἐπιναχωρήσαντες, Φρουρῶν ὅτι τῷ
 Λαβδάλῳ ἀποδομένην, ἐπὶ ἀκροῖς τοῖς κρημοῖς τῶν Ἐπιπλῶν, ὄρων πρὸς τὸ Μεγαρά, ὅπως εἴη
 αὐτοῖς, ὅποτε περὶσσοῖεν, ἢ μαχομένοι ἢ τευχόντες, τίς τε σφιδῆσι καὶ τοῖς χρήμασιν δόπιξη. καὶ
 κατέστησαν ἐς τὸ Λαβδάλα Φυλακῶν, ἐχώρου πρὸς τὴν Σύνκλιν [lege Τυκλιν] οἱ Ἀ-
 θλιῶται, ἵνα περ κατὰ τὸν λιμένα ἐτείχισεν τὸν κύκλον Διὰ τῆς τῆς. καὶ ἐκπλήξην τῆς Συρακυσίους
 περιέχον τῷ πύκτι τῆς οἰκοδομίας. καὶ ἐπέξεσεν, μάχην διενεῶντο πειθεῖσθαι, καὶ μὴ περὶ-
 20 ρῶν. καὶ ἡδὴ κἀπὶ τῆς οἰκοδομίας ἀλλήλοισι, οἱ τῶν Συρακυσίων σφραγίσαι, ὡς ἐώρων σφιδῆ τὸ σφραγί-
 μα διεσπασμένον καὶ ἐραδίως ζωσασμένον, ἀήραρον πάλιν ἐς τὴν πόλιν. καὶ τῆ ὑστεραία οἱ μὲν
 ἐτείχισαν τῶν Ἀθλιῶν τὸ πρὸς βορείαν τὸ κύκλον τῆς, οἱ δὲ λιθῆς καὶ ξύλα ξυμφοροῦντες,
 περιέβαλλον ὅτι τὸν Τρώηλον καλοῦμενον αὐτῶν, ἢ περ βραχύτερον ἐγίνετο αὐτοῖς ἐκ τοῦ μεγάλας λι-
 μένου ὅτι τὴν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὸ δόπιξισμα. * * * Τῆ δὲ ὑστεραία δόπι τὸ κύκλον
 ἐτείχισαν οἱ Ἀθλιῶται τὸν κρημὸν τὸν ὑπὲρ τοῦ ἐλας, ὅς τ' Ἐπιπλῶν ταύτης πρὸς τὸ μέγαν λιμένα ὄρα,
 καὶ ἢ περ αὐτοῖς βραχύτερον ἐγίνετο κατὰ τὸν Διὰ τὸ ὄμαλον καὶ τὸ ἐλας ἐς τὸν λιμένα τὸ πρὸ
 30 τῆς οἰκοδομίας. καὶ οἱ Συρακυσίοι ἐν τῷ, ἐξελθόντες καὶ αὐτοῖς, ἀπεκέρχον αὐτοῖς, δόπιξισμα δόπι τὸ πό-
 λεως, Διὰ μέσθαι ἐλας καὶ τῶν ἀμα παραρῶσαν, ὅπως μὴ οἷον πῆ τῆς Ἀθλιῶται μέχρι τῆς θάλασ-
 σος δόπιξισμα. οἱ δὲ, ἐπὶ τῷ τῆς κρημῶν αὐτοῖς ἐξείρασαν, ὅπιξισμα αὐτοῖς τῷ τ' Συρακυσίων
 30 σφραγίσματι τῶν τῶν, τῆς μὲν ναῦς κελύσαντες περὶ τῆς οἰκοδομίας ἐκ τῆς Θάλασσης ἐς τὸ μέγαν λιμένα τ' Ἐπι-
 κυσίων. αὐτοῖς ἢ πρὸς ὄρθρον κατέστησαν δόπι τῶν Ἐπιπλῶν ἐς τὸ ὄμαλον, καὶ Διὰ τῆς ἐλας, ἢ πη-
 λῶδες καὶ καὶ στεφάτων, καὶ θυρῶν καὶ ξύλα πλάτια ὄπιξισμα, καὶ ἐπὶ αὐτῶν Διὰ τῆς οἰκοδο-
 μίας, αἰροῦσαν αἶμα ἐπὶ τὸ πᾶν σφραγίσμα, πᾶν ὄλιγον, καὶ τὴν τῶν, καὶ τὸ ὑποδιφθῆν εἶλον.
 Hoc est: Per eandem aetatem Syracusani, ut nuntiatum est, Atheniensibus venire equites,
 jam jamque in se adfuturos: arbitrantes, si hostis non occuparet Epipolas, locum prae-ruptum, urbi
 imminentem, se haud facile posse circumvallari muro, etiamsi praelio vincerentur; constitue-
 runt, aditus Epipolarum observare, ne latenter illuc hostis adscenderet. nec enim alia qua parte
 conscendi posse. Ille autem locus est arduus, & ad urbem usque aliquantulum declivis, omnino-
 que introsum patens. unde etiam nomen ei Syracusani imposuerunt Epipolas; quod sit excelsior
 40 reliquis. Itaque prima statim luce populus omnis urbe egressus est in pratum, juxta Anarum flu-
 men; ibique recensitus est atque recognitus. ex quo delecti primum fuisse 100 armati, qui praesidio essent Epipolis. Ceterum Athenienses proxima luce, qua eam noctem consequuta est, re-
 censitus copiis, cum iis omnibus Catanâ profecti, regione loci, quae Leontem vocant, ab Epipolis
 VI vel VII stadia dissitum, clam hoste peditatum in terram exponunt, navis Thapsô adpel-
 lunt. Peditatus è vestigio ad Epipolas cursu contendit. conscendensque ab Eurjelo, locum occu-
 pat, priusquam Syracusani è prato, ubi recensitos sebat, cogniti à re adessent. Interjacebat autem à
 prato usque ad locum, ubi hostibus occurrerunt, spatium haud minus xxv stadiorum. Hunc ita-
 que in modum Syracusani, illos inordinatius adorti, vincuntur praelio. victi in urbem redeunt.
 Postera die Athenienses descendunt adversus urbem. at, quum nemo obviam prodiret, regressi,
 50 castellum super Labdalo excitant, in summâ crepidine Epipolarum, quâ ad Megara versus pro-
 ficiunt: ut esset id receptaculum impedimentorum pecuniarumque, quoties ad pugnandum aut
 ad murum extruendum ipsi prodirent. Labdalo itaque praesidio imposito, adversus Tycam pro-
 fecti sunt. quam obsidentes, quum prope muro conclusissent; pavorem Syracusanis ipsâ cele-
 ritate incusserunt. Itaque hi progressi, praelium committere minimè rem negligenter age-
 re decernunt. At quum utrimque jam acies struerentur; videntes Syracusanorum duces,
 dissipatos esse suos, nec facile in ordinem redigi; in urbem reduxerunt. Postridiè Athe-
 niensium pars murum ad septemtriones versus extruebant; alii lapides atque materiam

comportantes, circa locum nomine Trogilum semper deponabant; quâ brevissima angustissimaque futura erat muri exstructio, à magno portu ad alterum mare. Et postea: Postera die Athenienses locum arduum atque præruptum, paludi imminentem, muro cinxerunt. qui locus, pars Epipolarum hac regione, ad magnum prospectat portum; quâ brevissima muri futura erat structura, descendantibus per planum atque paludem in portum. Interea Syracusani egressi, rursus & ipsi vallum ducunt, inchoatum ab urbe per mediam paludem, fossamque pariter & aggerem: ne liberum esset Atheniensibus murum ad mare usque producere. At illi, perfectio jam circa præruptum illum locum opere, iterum adgredi statuunt Syracusanorum fossam & vallum. itaque jubent classem à Thapso circumagi in magnum portum. ipsi circa auroram quum ab Epipolis descendissent in planum per paludem, quâ limosa erat & minimè aquosa; sub stratis foribus & aliis latis tabulis, desuper incedentes; sub ipsum diluculum fossam capiunt & vallum, præter exiguam eius partem; quam & ipsam mox postea occuparunt. Ex istis igitur Livii, Diodori, atque Thucydides verbis liquidò patet, locum illum ad Syracusas excelsum, cui à reipsâ nomen Syracusani imposuerunt Ἐπιπόλιαι, EPIPOLAE, situm esse versùs occidentem solstitialem; ita uti alterum eius latus septemtriones ac Megara, alterum meridiem, vel inter meridiem & orientem hibernum prospiciat; extremus autem eius excursus occasum ferè æquinoctialem & mediterranea insula spectet. nam Εὐρύηλος ΕΥRYELVS, sive, ut apud Livium legitur, EURYALVS tumulus, cui arx cognominis imposita, pars, ut disertè testantur Thucydides & Livius, Epipolarum, ferè rectâ versùs occasum æquinoctialem situs est; ad occidentem solstitialem pusillum declinans. vocatur autem hodiè vulgari incolis vocabulo Belvedere; quia longè latèque circumquaque prospèctat. Verba Livii hæc fuerunt: Ad Euryalum signa referri iussit. tumulus est in extremâ parte urbis, versus à mari, viâque imminens ferenti in agros mediterraneaque insula. Hinc apud Stephani epitomatores: Εὐρύηλος. ἄνω ἢ Μακρόπολις [lege, ἀκρόπολις] ἢ Ἐπιπόλων. πλὴν οὐκ ἐστὶν Συρακυσῶν ἀπὸ κρημνοῦ. id est: Euryelus. ita dicitur arx Epipolarum. Sunt autem Epipole opidulum Syracusarum, prærupto in loco positum. Miror itaque ego, quibus rationibus prædictus doctissimus Mirabella inductus, Epipolas unâ cum Euryelo extra urbis mœnia è regione Labdali castelli posuit. Disertissimis testatur verbis Diodorus, loco proximè perscripto, murum Epipolis circumdedit Dionysium versùs septemtriones, xxx stadia longum. quæ sexta est pars illorum c lxxx stadiorum, quibus mœnium universæ Syracusanorum urbis ambitum patuisse tradit Strabo. Livius verò Marcellum ait, postquam per Hexapylum, vi effractum, omneis introduxisset in urbem copias, ex superioribus eius locis, id est, ut & ipse interpretatur Mirabella, ex Epipolis, oculis subjectam habuisse. Euryalus autem tumulus & arx quia capi facile non poterat, ut ait Livius; ex eo adparet, hunc quoque tumulum muro atque turribus fuisse communitum. Testatur id disertè Plutarchus in vitâ Dionis, qui tunc Syracusanos ab tyrannide Dionysii liberabat. Ἐκ τούτων, inquit, τὰς πόλιν Ἐπιπόλιν ἐλάων, τὰς καθεργαζόμενος τῶν πολιτῶν ἔλυσε, τὴν δ' ἀκρόπολιν ἀπέχερυσεν. id est: Posthinc captis Epipolis, civem vinclos liberavit; arcem verò muro communit. In Epipolis erant vinciti; ut post ostendam. At ille tamen xxx stadiorum murus non omnis ad septemtrionale Epipolarum latus est referendus; sed ex parte quadam ad meridionale; quâ Athenienses urbem antè circumvallaverant. alioquin non modò Epipolas, sed & maximam Tychar partem ad Acradinam versùs cinxisset. LABDALVM equidem CASTELLVM Mirabella idem facit cum Hexapylo: idque in extremâ ponit totius urbis parte, ex adverso Euryeli; ita, uti via ab Euryelo in Tychar ducens, per portam juxta Labdali septemtrionale latus tendat. At Thucydides, loco supra per scripto, disertè Labdalum ait excitatum fuisse ἐπ' ἀρούρης τοῖς κρημνοῖς τῶν Ἐπιπόλων, ἐρῶν πρὸς τὰ Μέγαρα, hoc est, in ipsâ Epipolarum crepidine, qua parte Megara prospiciunt. Sub initium autem libri VII tradit Gylippum cum Lacedæmoniis suis militibus atque Syracusanis cepisse in septemtrionali Epipolarum latere Labdalum cum Atheniensium præsidio: quum ab altero latere eius oppugnatio ab Atheniensibus conspici non posset. quod & ipsum minimè congruit in situm, quem Labdalo suo tribuit Mirabella. nam hinc & pratum ad Anapum & palus & ipse magnus portus disertè conspiciuntur. Verba Thucydides hæc sunt: Ἰὺλιππὸς δ' ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπιπόλων ἐπὶ τὴν ἀρούρην τὴν τελευτήσαντα καλεῖται, καὶ αὐτὴν ἠὲ λυσιτελεῖ. τῆ δ' ὑστεραίας ἀγῶν

EPIPOLAE
quid.

EURYELVS,
sive EURYA-
LVS arx.

LABDALVM
castellum.

ἔγων πλὴν μὲν πλείους τῆς στρατίας, παρέταξε πρὸς τὴν τεῖχην τῶν Ἀθλωαίων, ἕπως μὴ Πιπθη-
 θοῖεν ἄλλοι· μὲν δὲ ἡ πύμλος πρὸς τὸ Φρέρον τὸ λαβδαλον, αἰρεῖ, καὶ ὅσους ἔλαβεν ἐν αὐτῷ,
 πύμλος ἀπικτήνεν. ἡ δὲ δὲ σὺν Πιπθαίῳ τῆς Ἀθλωαίων τὸ χωρίον. Id est: Gylippus abduxit copi-
 as in verticem Temenitem, quem vocant: ibique stativa posuit. inde postridie pergens,
 maiorem suarum copiarum partem muris Atheniensium admovit: ne aliis auxilio ventrent.
 aliquā autem parte ad castellum Labdalum missa, id expugnavit: & quotquot in eo cepit,
 interfecit. locus enim à reliquis Atheniensibus non conspiciebatur. Equidem haud dubita-
 verim, quin tum etiam ipsum statim diruerint castrum, vel paullo post. Livius
 Hippocratem tradit & Epicidem à Megaris per Hexapylum intrasse Tycham, at-
 que inde in Acradinam. item Marcellum quoque cum omnibus copiis tum ipse
 eum Plutarchus per idem Hexapylum, vi effractum, irrupisse narrant, atque inde E-
 pipolas concendisse. Certum igitur est, Hexapylum fuisse publicam maioremque
 Tychæ portam: quæ Megara versùs & in Leontinos emittebat. At Labdalum castel-
 lum longius hinc in ipsâ Epipolarum crepidine excitatum fuit.

Pars igitur universæ Syracusarum urbis fuerunt quinta EPIPOLAE; ut tradit
 Strabo. At, quia reliqui auctores IV tantum urbis parteis faciunt; ego inde col-
 ligo, locum Epipolas fuisse ædificiis vacuum; vel saltem minus frequentem. unde
 & illud Livii de Marcello: *Euryalum ut neque tradi neque capi vidit posse; inter Nea-*
polim & Tycham posuit castra: timens, ne, si frequentia intrasset loca, contineri à discursu
miles avidus prade non posset. Legati eò ab Tychâ & Neapoli cum infulis & velamentis ve-
nerunt; precantes, ut à cadibus & incendiis parceretur. Hinc etiam nullos in Epipolis in-
 colas, è diverso autem frequentem tantummodò custodis locum, memorat. & quum
 Neapolim Tychamque à Romanis militibus direptas narret; nullam Epipolarum
 direptionis facit mentionem. Bonam igitur eius partem soli, quod Mirabella Tychæ
 simul & Neapoli versùs occasum Solis tribuit, ego Epipolis vindicaverim: quò am-
 bitus suprâ scriptorum xxx stadiorum expleri possit. nec placet, magnitudine Ty-
 cham cum Acradinâ exæquari; quum diserta sint Plutarchi verba in Marcello ista:
 Ἐὐρώπῃ τὸ καρπηρώτερον καὶ κελύσον Ἐμέγιστον (Ἀχραδινὴ καλεῖται) ἀπὸ τῆς πύμλος πρὸς τὴν ἑξω πό-
 λιν, ἧς τὸ μὲν Νεάπολιν τὸ δὲ Τύχην ὀνομάζουσιν. Id est: At munitissima & pulcherrima amplissimaque
 pars, quæ Acradina vocatur, restabat: quòdam muro divisa ab exteriori esset urbe: cuius unam
 partem Neapolim, Tycham alteram adpellant. Adjunctæ igitur fuere Epipolæ reliquis
 Syracusarum partibus, mœnibusque inclusæ; non, uti & ipsæ incoherentur; sed ne
 hostibus, ut antea, urbem oppugnandi opportunum præberent locum.

Cæterum in Epipolis fuit insigni famâ & celebritate carcer ille publicus, pluralis
 numeri vocabulo ἐπιπολιῶν, LATOMIÆ dictus. quod vocabulum idem valet, quod
 Latinè LAPICIDINÆ. compositum quidpe est ab λᾶς, sive à contracto λᾶς, & τμή-
 quorum illud lapidem sive saxum, hoc verò secturam significat. unde etiam Thu-
 cydidî, Aeliano, Luciano, & Svidæ, Λιθομύια LITHOTOMIÆ vocantur: quia
 λίθος idem est, quod λᾶς. Vnde id nominis carcer iste acceperit, ostendit Varro,
 de Latinâ lingvâ libro IIII: Carcer à coercendo; quòd exire prohibet. In hoc pars, quæ
 sub terrâ, Tullianum; idè, quòd additum à Tullio rege. quod Syracusis, ubi simili de causâ
 custodiuntur, vocantur Latomia: & de latomiâ translatum; quòd heic quoque lapicidine fue-
 runt. Et item Pompeius Festus: Latumias ex Greco, & maxime à Syracusanis; qui La-
 tomias & adpellant & habent adinstar carceris: ex quibus locis excisi sunt lapides, ad ex-
 struendam urbem. At quum à λᾶς obliquus casus esset λᾶς, idem vocabulum di-
 ctum fuit Λαομύια. Id Latini postmodum fecerunt LAVTVMIAE; quemadmo-
 dum à Λαοῖν, & Laodicea, ac Laomedon, facta sunt Laucon, Laodicea, & Laumedon;
 & id genus alia. Hinc Seneca Centroversiarum lib. IIII, controversiâ XXVII:
 Quum movisset homines & flebili oratione & disertâ, rediit tamen ad sales. roga-
 vit, ut in Lautumias transferretur: Non est, inquit, quemquam vestrum decipiat no-
 men ipsum Lautumia: illa animo meo lauta res est. Hinc etiam apud alios Lati-
 nos auctores, ubi prædictæ Syracusanorum Latomia memorantur, variè id vo-
 cabuli in variis exemplaribus, modò Latomia, modò Laotomie, aliàs Lautumie,
 nonnuquam etiam Litotomia perscriptum reperitur. De cætero ipsum locum ad-
 curatè descriptum reliquit Cicero, in Verrem lib. v. Age porrò, inquit, custodiri
 ducentum novem more, quàm securi feriri omnium exemplo, magis placuit. Qua
 sunt istæ custodie? apud quos homines? quemadmodum est adservatus? Latomias Syra-
 cusanas

cufanas omnes audistis : plerique nostis . opus est ingens , magnificum , regum ac tyranno-
 rum . totum est ex saxo in mirandam altitudinem depresso , & multorum operis penitus exci-
 so . nihil tam clausum ad exitus , nihil tam septum undique , nihil tam tutum ad custodias
 nec fieri nec cogitari potest . In has Latomias , si qui publice custodiendi sunt , etiam ex cate-
 ris opidis Sicilia deduci imperantur . Eo quod multos captivos civis Romanos conjecerat , &
 quod eodem ceteros piratas contrudi imperarat : intellexit , si hunc subdititium archipiratam
 in eandem custodiam dedisset , fore , ut à multis illis in Latomiis verus ille dux quereretur .
 itaque hominem huic optima tutissimaque custodia non audet committere . Et eadem ora-
 tione postea : Carcer ille , qui est à crudelissimo tyranno Dionysio factus Syracusis , qua La-
 tomia vocatur , in istius imperio domicilium civium Romanorum fuit . ut quisque istius ani-
 mum aut oculos offenderat , in Latomias statim conjiciebatur . Aelianus , Variar. histor.
 lib. XII , cap. XLIII : Δι ἐκ Σικελίας λιθοτομίας παρὶ τὰς Ἐπιπόλας ἦσαν ταύτης μήκη , τὸ
 μέγεθος δὲ οὐκ ἀπέθρονον . Ἦσαν δὲ ἐν αὐτῆς ἔχρονος ποσῶν διατερίψαστες ἀνθρώποι , ὡς καὶ γα-
 ραμηκίαι ἐκαί , καὶ παυδοπιῆσαι . καὶ ἴνες τῶν παύδων ἐκείνων μηδεπώποτε πόλιν ἰδόντες , ὅτι εἰς
 Συρακῆσας ἦλθον , καὶ εἶδον ἵππους ὑπερδωμάριον , ἐφθρον βοῶντες : ἔτος ἄρα ἐξεσπάρη-
 σαν . τὸ δὲ κάλλιστον τῶν ἐκεῖ σιληαίων ἐπώνυμον ἡ φιλοξένος ἔπιπυτῆς , ἐν ᾧ Φασί διατερίψων ,
 τὸν κύκλωπα εἰργασάτο , τῶν ἐαυτῶν μελῶν τὸ κάλλιστον : παρ' ἑδὲν βέλδω τὴν ἐκ Διονυσίου ἡ-
 μωρῶν καὶ κατὰ δίκην : ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ συμφορᾷ μισαρρεῖ ὁ φιλοξένος . Hoc est : Lapi-
 dina , qua in Sicilia circa Epipolas exstant , longitudine erant unius stadii , latitudine duo-
 rum plethrorum , id est , c c pedum . In iis tam diu quidam homines detinebantur , uti
 matrimonia inibi contraherent , liberosq. procrearent . & quidam ex eorum liberis , urbe num-
 quam antea conspecta , quum Syracusis venissent . & equos curribus junctos vidissent ; ad eò per-
 terrebantur , uti cum exclamatione aufugerent . Cavernarum , qua illic sunt , omnium pulcerra-
 ma cognomentum habebat Philoxeni poeta . in qua dum versaretur , Cyclopem , omnium suorum
 poematum praestantissimum , elaborasse eum ferunt ; ad eò parvipendentem supplicium à Dionysio
 sibi constitutum & condemnationem , uti etiam in ipsis miseriis atque arumnis operam Musis
 daret . Hinc & illud Plutarchi , in Dione : Ἐκ τῆς τῶν Ἐπιπόλας ἐλῶν , τὰς καθεργαζόμενος
 τὸ πλεῖστον ἔλυσε . Hoc est : Hinc Epipolas cepit ; civisq. vincitos liberavit . Philoxeni hi-
 storiam copiosè juxta & eleganter narrat Diodorus , lib. xv . Meminere item eius ,
 Cicero ad Atticum lib. III ; Plutarchus in libro de Tranquillitate animi ; & item de
 Fortunâ ac virtute Alexandri lib. II ; Lucianus in Dialogo de mercede servientibus ;
 Svidas in voce φιλοξένος . Hæc omnia quum nobilissimus Mirabella & legerit , &
 in libro suo de Antiquarum Syracusarum situ allegaverit ; miror sanè ego , quibus ra-
 tionibus induci potuerit , uti ex uno loco treis faceret . quidpe Ciceronis Latomias
 in Acradinâ statuit ; Aeliani , extra urbem ; Plutarchi carcerem in dicto Dione in
 extremâ illâ Epipolarum parte inter Euryelum & Labdalum castellum . Sed fortè
 id argumenti sequutus est , quod etiam VII annis ante Dionysii tyrannidem Lato-
 miarum carcer memoratur Thucydidi , Diodoro , ac Plutarcho ; in quem Atheni-
 enses , sub Niciâ duce à Syracusanis victi , condebantur : qua de re ita scribit Thucy-
 dides lib. VII : Καὶ τὰς μὲν ἄλλας Ἀθηναίων ἐ τῶν ἑυμμάχων ἐπίστας ἔλαβον , κατεβίβασαν ἐς
 τὰς λιθοτομίας , ἀσφαλεστέτω εἶναι νομίσαντες τὴν τήρησιν . Id est : Ceteros Atheniensium socio-
 rumq. quotquot ceperant , in Lithotomias demiserunt ; tutissimam hanc rati custodiam . Idem
 refert Diodorus lib. XIII , in rebus gestis sub summo Athenis magistratu Cleocrito ;
 qui VII annis antè fuit , quàm Dionysius Syracusis tyrannidem occupavit . & item
 Plutarchus in Niciâ . Verùm addit modò dictis Thucydides paullo post ista : Τὰς
 δὲ ἐν ταῖς λιθοτομίαις οἱ Συρακῆσαιο χαλεπῶς τὰς πρώτας χρόνας μετρίχιστον . ἐν γὰρ κείλῳ χω-
 ρῷ ὄντες πολλὰς οἱ τι ἡλίου τρεπίων καὶ τὸ πνίγος ἐπι ἐλύπει , διὰ τὸ ἀστράσαν , καὶ αἱ νύκτες ὀπτιγγο-
 ραυὰ τεναίον μετρωμένοι ἐ ψυχρῶν , τῇ μετὰ βολῇ ἐς ἀδύνατον ἐπιπέτρων : πάντα τι ποιεῖτων
 αὐτὸν διὰ στενωχόριον ἐν τῷ αὐτῷ , καὶ ἀστέλι τὴν νεκρῶν ὄμα ἐπ' ἀλλήλοισι ἑωυνημένων , οἱ ἐκ τῆς πρῶ-
 τῆς μάταιν , καὶ διὰ τὴν μετὰ βολῆν καὶ τὸ πνίγος ἀπέθνησκον . καὶ ὁσμη ἦσαν ὅσα ἀνεκτοῖ , καὶ λίμνη
 ἄμα καὶ δίψα ὀπτιγγοτο : ἀλλὰ τι ὅσα εἰς ἐν τῷ πνίγῳ χωρῷ ἐμπειραχότως κακοπεθῆσαι ,
 ἐδὲν ὅτι ὅσα ἐπιπέτρων αὐτοῖς . Id est : Captivos autem , quæ in Lithotomiis erant , Syracu-
 sani duriter sanè tractaverunt sub initium . eos quidpe , quum multi depresso in loco &
 sub dio essent , primum soles , tum & æstus suffocatio , gravabant ; & noctes contra superven-
 nientes autumnales & frigida , novos , propter mutationem , illis morbos invehabant . præ-
 fertim , quum omnia , propter loci angustiam , eodem in loco facerent ; & cadavera promi-
 scue alia super aliis conervata essent . quin etiam graveolentia intolerabilis erat : fameque
 & siti

et si premebantur. denique nihil non eorum passi sunt malorum, quae pati probabile est in hoc loco homines, qui in eum incidissent. At hic ipse ille est carcer, quem postea Dionysius tyrannus claudit; teste Cicerone, loco supra scripto. Nec quisquam ex tot auctoribus Lithotomias sive Latomias memorat cum aliquo cognomento, ad distinctionem aliarum quarundam. Vnus igitur fuit Syracusis carcer Latomiarum in Epipolis.

Ceterum, ab septemtrionibus Tycha, ab meridie Neapolis, inter Epipolas & Acradinam fuisse positae. De Neapoli ita Cicero, praescripto loco: *Quarta urbs, quia postrema edificata est, NEAPOLIS nominatur. quam ad summam theatrum est maximum.* ^{NEAPOLIS, altera Syracusarum pars: quae antea TEMENITES} *praeterea duo templa sunt egregia; Ceresis alterum, alterum Liberæ: signumque Apollinis, qui Temenites vocatur, pulcherrimum & maximum.* Thucydides, dicto lib. VI: *Ἐτείχεον δὲ καὶ οἱ Συρακούσαιοι ἐν τῷ χειμῶνι πρὸς τὴν πόλιν, τὸν Τειδρίτιον ἐν τῷ πελοπόννησῳ, τὰ τεῖχη δὲ πᾶν τὸ πρὸς τὰς Ἐπιπολάς ὄραν· ὅπως μὴ δι' ἐλάσσοιο διαστείχσον ὄσιν, ἐν ἀεὶ σφάλλονται.* Id est: *Per eam hiemem Syracusani quoque murum ante urbem totam eâ parte, quae spectat Epipolas, incluso intra Temenem, excitaverunt. ne, si forte male pugnassent, qua parte infirmior erat urbs, circumvallari possent.* Factum hoc esse eodem anno, quo Alcibiades, Atheniensium in Sicilia dux, quum domum ad iudicium revocaretur, ad Lacedaemonios defecit, ipse auctor est Thucydides. Alcibiadem autem Siciliam reliquisse Olympiadis XCI anno II, Chabriam Athenis summum gerente magistratum, auctor est Diodorus lib. XIII. Is annus fuit ante natum Iesum CCCCXV. Observandum heic, quam posteriores dixerint Neapolim, Thucydidem suo saeculo adpellasse TEMENITEM: scilicet ab illo Apollinis Temenite sano; quemadmodum altera illa pars δὲ τῆς Τύχης, id est, à fortune sano, Tyche. Idem auctor eodem libro postea: *κατέφυγον εἰς τὸ στεῖχος τὸ πρὸ τῶν Τειδρίτων.* id est: *Ad murum confugerunt, quo Temenites inclusus est.* Hinc Stephani epitomator: *Τείχεον, τὸ πρὸς Σικελίας ὑπὸ τὰς Ἐπιπολάς πρὸς τὰς Συρακούσας. ὁ οἰκῆτορ Τειδρίτης.* Id est: *Temenos; locus Sicilia sub Epipolis apud Syracusas.* Haec haud dubie ipse Stephanus ex vetustissimo aliquo auctore habuit, qui monumenta sua literis conscripserat, antequam Neapolis muro erat cincta. Est autem Τείχεον vox Graecis idem, quod Latinis sanum, sive templum. ³⁰ *Signum hoc loco fuisse Apollinis, qui Temenites vocabatur, pulcherrimum & maximum, supra e Cicero intellectum est. id Romam postmodò fuisse translatum, auctor est Svetonius in vita Tiberii. Supremo, inquit, natali suo Apollinem Temenitem, & amplitudinis & artis eximia, advectum Syracusas, ut in bibliotheca novi templi poneretur, viderat per quietem adfirmantem sibi, Non posse se ab ipso dedicari.*

TYCHA hinc ab septemtrionibus reliquum clauderat Acradinae latus occidentale, Neapoli multo amplior. Cicero, dicto loco: *Tertia urbs, quod in eâ parte Fortune sanum antiquum fuit, Tyche nominata est. in qua gymnasium amplissimum & complures ades sacrae. coliturque ea pars & habitatur frequentissime.* ^{TYCHA, tertia Syracusarum pars.} Vocabulum τῆς Τύχης, sive τῆς Τύχης, quod attinet, quod Latine formaveris TYCHA, & TYCA; corruptum id esse apud Thucydidem, loco supra scripto in Σύνλω, ipsum historiae filum disertè docet. Apud Diodorum quoque, lib. XI, quum scriptum esset in vulgatis exemplaribus Ἰνύλω, maluerunt id viri docti corrigere in Τύχλω. sed τῶνλω esse legendum, fidem facit Thucydidis auctoritas. Scilicet Ionicâ id fiebat dialecto: quae τῶνω dicit, quod alia τῶνω seu τῶνω; & id genus alia. Apud Ciceronem, dicto loco, variis in exemplaribus variè legitur; alias Graecâ formatione, TYCHE; alias Latinhâ, TYCHA. nam Graecorum υ in tenue u, quod Gallofrancis nunc maximè & inferioribus circa Rheno Mosae ac Scaldis amnium ostia Germanis est proprium, in Italiae opere monui. sic quidpe à Sylla, Syphax, Thrasillus, Sibylla, facta sunt Sulla, Suphax, Thrasillus, Sibulla; & id genus innumera alia. ⁴⁰ In Livii exemplaribus vulgatis legitur ubique Thica. quae adeò inepta est scriptio, uti, quid ipse scripserit Livius, colligere inde vix queam. etenim aut Tyca poterat scribi, aut Tycha, aut tandem Tucha. Scriptum fuisse Tica, quamquam Graecorum quoque υ in simplex i transcribere Latinis vulgare fuerit; ut saepius in Italiae opere docui: haud facile tamen crediderim. Adspiratio h quia in illo Thica exstat: Tycha scripsisse Livium cum maximè censuerim.

De cetero, in Tychâ fuisse τὸ Ἑξάπυλον, HEXAPYLVN, sive, ut Diodorus plurali vocat numero, τὰ Ἑξάπυλα, HEXAPYLA, supra ostensum est. Fuisse portam, quae ^{HEXAPYLVN, porta Tycha.} Tycha. Megara

Megara versus & in Leontinos emittebat, ex his maximè patet Livii verbis libri XXIIII: *Iam ad Hexapylum erant Hippocrates atque Epicides: scerebanturque colloquia per propinquos popularium, qui in exercitu erant, ut portas aperirent; sinerentque communem patriam defendi ab impetu Romanorum. Iam, unis foribus Hexapylis apertis, capti erant recipi, quum pratores intervenerunt. Mox: Sed surde adeò omnium aures concitatae multitudinis erant, quòd non minore intus vi, quam foris, porta effringerentur. effractisque omnibus, tuò in Hexapulo agmen receptum est. Item ex istis, lib. XXV: Sub lucem, Hexapulo effracto, Marcellus cum omnibus copiis urbem ingressus. Proximè Epipolas fuisse, Diodorus docet, dicto lib. XIII ita de Dionysio loquens: Ενεμε δὲν ταχίστην τὰς ἑπιπολάς, ἢ νῦν τὸ πῶς τῆς ἑπιπολάς ὑπάρχει τὴν ἑπιπόλιν. id est: Muniendus judicavit esse Epipolas; quà nunc murus ad Hexapyla existit. Hinc etiam illud Livii, quod proximè scriptis in hæc verba præmittit: Iam mille armatorum ceperant partem, quum ceteri admotis pluribus scalis in murum evadebant; signo ab Hexapulo dato: quo per ingentem solitudinem erat perventum; quia magna pars, in turribus epulati, aut sopiti vino erant aut semigraves potabant. paucos tamen eorum, comprehensos in cubilibus, interfecerunt. Prope Hexapylon est portula, ea magnà vi refringi capta, & è muro ex composito tubà datum signum erat. & jam undique, non furtim, sed vi aperte gerebatur res. quidpe ad Epipolas, frequentem custodiis locum, perventum erat. Nempe à Galeagrà usque turri ad Hexapylon, atque hinc ad Epipolas perventum erat.*

GALEAGRA
turris, in Tyche muro.

Ipsam GALEAGRAM turrim nobilissimus Mirabella ponit in Acradinæ muro; 20
carnique facit arcem magnam ac munitam. De n. unimine eius nihil ego hæctenus
apud idoneos auctores reperi. situm verò cum ad Acradinam ei haud dubiè tri-
buit Mirabella hisce inductus verbis Livii: *Damaspippus quidam Lacedæmonius, missus
ab Syracusis ad Philippum regem, captus ab Romanis navibus erat. huius utique redimendi &
Epicidi cura erat ingens, nec abnuvit Marcellus. Ad colloquium de redemptione eius missis
medius maximè atque utriusque opportunus locus ad portum Trogilorum, propter turrim,
quam vocant Galeagram, est visus. At meminisse oportebat, non Acradinæ primùm,
sed Tyche murum conscendisse scalis Marcelli milites; atque inde ad Hexapylon
& Epipolas pervenisse: eosque mox Marcellum per idem Hexapylon cum
omnibus copiis sequutum: qui postea, ut inquit Livius, priusquam signa Acradine 30
admo-veret, præmittit Syracusanos, qui inter præsidia Romana fuerant, ut adloquio leni perlice-
rent hosteis ad dedendam urbem. Tenebant verò Acradina portas murosque maximè transfu-
ge: quibus nulla erat per condiciones venia spes. ii nec adire muros; nec alloqui quemquam passi.
Itaque Marcellus, postquam id inceptum irritum fuit, ad Euryalum signa referri iussit. Et ne
suspiceris ab Acradinæ turri Galeagrà, quum propè esset, contemplatum fuisse
militem Tyche murum; per ipsam adeò turrim conscendisse Romanos urbem, di-
fertè adfirmat Plutarchus, loco suprâ perscripto. Certum igitur ex hisce fit docu-
mentis, ad Tychem fuisse Galeagram turrim: extremà scilicet illius parte, qua
Acradinæ jungebatur, ad dictum portum, qui unde nomen acceperit, patet ex*

TROGILVS
VICVS.

Stephani epitomatore. Τρωγίλιον, inquit, χωρὰ [fortè χωρίον] ἐν Σικελίᾳ. τὸ ἐθνικὸν Τρω- 40
γίλιος. id est: Trogilus; locus in Sicilia. gentilium est Trogilia. Antiquissima eius mentio
est apud Thucydidem dicto lib. VI. καὶ τῆ ὑστερηία οἱ μὲν ἐτείχιζον τὴν Ἀθηνῶν τὸ πῶς
βορέῳ τὸ κύκλῳ τείχεσσι, οἱ δὲ λιθῶς καὶ ξύλων συμφορῶντις, παρέβαλλον ὅτι τὸν Τρωγίλιον κατέ-
μεινον αἰεὶ, ἢ περ βραχυπέτον ἐγγίνετο αὐτοῖς ἐκ τῆ μεγάλης λιμῆς ὅτι πῶν ἐπίρας θάλασσαν τὸ
δοτειχισμα. Id est: Postera die Atheniensium pars murum septentriones versus exstrue-
bant; pars lapides atque materiam comportantes, in Trogilum, quem vocant, semper depone-
bant; quâ brevissima futura erat muri exstructio. Et postea lib. VII: τῶ δὲ ἄλλῳ τῶ κύκλῳ
πῶς τὸν Τρωγίλιον ὅτι πῶν ἐπίρας θάλασσαν, λιθοῖ τε παρεμβεβλημένοι τῶ πλείονι ἤδη ἦσαν, καὶ ἐστὶν
αὐτῶν ἡμέτεροι, τὰ δὲ καὶ ἐξείρησαν ὅτι κατλείπετο. Hoc est: Ex alterâ vero & quidem ma-
ximâ ambitus parte, versus Trogilum, ad alterum mare, jam comportati jacebant lapides: at o- 50
Trogiliorum. pus alibi perfectum alibi semiperfectum erat relictum. In ipso igitur maris litore fuit vi-
cus Trogilus. à quo vicani dicebantur τρωγίλιοι, TROGILII. & ab his navium sta-
tio, PORTVS TROGILIORVM: non Trogilorum, vel Trogillorum; ut corruptæ legun-
tur voces in Livii vulgatis exemplaribus.

PORTVS
Trogiliorum.

Hinc jam sequebatur ΑΧΡΑΔΙΝΗ, ACHRADINA, seu, ut apud Latinos legitur au-
ctores, Ciceronem atque Livium, ACRADINA, extrema ad mare & Insulam pars,
omnium maxima. Plutarchus, dicto loco in Marcello: Ενεμε δὲ τὸ κατεργάσασθαι καὶ
καλλίστην

ACRADINA;
quarta Syra-
cusarum pars.

Hinc jam sequebatur ΑΧΡΑΔΙΝΗ, ACHRADINA, seu, ut apud Latinos legitur au-
ctores, Ciceronem atque Livium, ACRADINA, extrema ad mare & Insulam pars,
omnium maxima. Plutarchus, dicto loco in Marcello: Ενεμε δὲ τὸ κατεργάσασθαι καὶ
καλλίστην

- καλλίστην καὶ μέγιστον (Ἀχραδινὴ καλεῖται) διὰ τὸ περικλειῶν πρὸς τὴν ἔξω πύλιν, ἣς τὸ μὲν Νέαν τὸ δὲ Τύχην ὀνομάζουσιν. Hoc est : *At munitissima & pulcherrima amplissimaque pars, quae Achradina vocatur, restabat: quod muro divisa ab exteriori esset urbe; cuius unam partem Neapolim, alteram Tycham adpellant.* Hinc cuncta etiam in eâ, quàm in reliquis partibus, celebriora ac magnificentiora. Cicero, loco supra perscripto: *Altera autem est urbs Syracusis, cui nomen Acradina est. in qua forum maximum, pulcherrima porticus, ornatissimum prytaneum, amplissima est curia, templumque egregium Iovis Olympii; ceteraque urbis partes, unâ latâ viâ perpetuâ multisque transversis divisa, privatis aedificiis continentur.* Atque in tantum maior celebriorque Acradina reliquis istis duabus partibus fuit, uti
- 10 Diodorus, lib. xi, Tycham atque Neapolim suburbia adpellaverit. οἱ δὲ Θερασέων λῶν, inquit, τὸ μὲν Ἀχραδινῆς καὶ τὸ Νήσον κώμῳ λῶν: τὸ δὲ λοιπὸν μέρος τὴν πόλεως κατέχον οἱ Συρακούσιοι. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Θερασέων λῶν πῦρ ναυσὶν Ἰππικράτους ἐπὶ τὰς πόλεις, καὶ λησθεὶς τῇ ναυμαχίᾳ, συχναὶ μὲν τρηχέεις ἀπέβαλε, τῆς δὲ ἄλλης κατέφυγεν εἰς τὴν Νήσον. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πύλιν διώκων περὶ τῶν ἀχραδινῆς, καὶ τῶν ἀχραδινῶν ἀποχωρήσας. Hoc est: *Thrasibulus Achradinam & Insulam tenebat. reliquam urbis partem Syracusani occupaverunt. Posthac Thrasibulus navali hostes praelio invasit. sed victoria frustratus, magnosque triremium numero amisso, cum reliquis in Insulam fugâ evasit. Mox terrestribus etiam copiis Achradinâ eductis, in suburbiiis cum hoste congressus succumbit: & magno suorum numero caeso, rursus in*
- 20 *Achradinam compellitur.* Et lib. xiiii, de Himilcone, Carthaginensium duce, loquens: καταλάθετο δὲ καὶ τὸ τὴν Ἀχραδινῆς περὶ τὴν Νήσον καὶ τὴν Δήμητρεα καὶ Κόρης ἐνούληστον. id est: *Achradinâ quoque suburbium cepit: & fana Cereris ac Proserpinae exspoliavit.* Cicero, loco supra scripto, *Cereris & Liberæ, id est, Proserpinae templa in Neapolî recenset.* Hinc & illud Livii, lib. xxv, de Marcello: *Acradinam inde ternis castris, per idonea dispositis loca, spe ad inopiam omnium rerum inclusos redacturum se, circumfedit. Quum per aliquot dies quiete stationes utrimque fuissent; repente advenit Hippocratis & Himilconis, ut ultro undique oppugnarentur Romani, fecit. nam & Hippocrates, castris ad magnum portum communiter, signoque iis dato, qui Acradinam tenebant, castra vetera Romanorum adortus est, quibus Crispinus praeerat; & Epicides eruptionem in stationes Marcelli fecit. Tumultum tamen maiorem hostes præbuerunt, quàm certamen. nam & Crispinus Hippocratem non repulit tantum à munimentis, sed insequutus etiam est trepidè fugientem; & Epicidem Marcellus in urbem compulit.* Muro fuisse Acradinam ab Tychâ & Neapoli divisam validissimo, cum ex Plutarchi disertissimis verbis, quæ ex Timoleonte & Marcello supra citavimus, tum ex reliquorum auctorum narrationibus clarè haftenus patuit. Neapolim quoque & Tycham suo sibi quamque muro ab initio fuisse cinctas, ea docet ratio, quod, antequàm & Epipolæ & Neapolis fuere communitæ, Tycha pars urbis habitata fuit. unde illud etiam est apud Stephani epitomatozem, ex antiquissimo aliquo scriptore sumtum: Τύχη, πόλις Συρακῶν, πλησίον Συρακυσῶν. id est: *Tyche, urbs Siciliae, prope Syracusas.* Postquàm verò Epipolæ quoque communitæ sunt, murus iste
- 40 utriusque urbis dejectus est. Hinc Florus, lib. ii, cap. vi: *Sicilia mandata Marcello. nec diu restitit. tota enim insula in unâ urbe superata est. Grande illud, & ad id tempus invictum, caput Syracusæ, quamvis Archimedis ingenio defenderentur, aliquando cesserunt. Longè [lego, Non] illi triplex murus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethuse, nisi quod haftenus profuere, ut pulcritudini victæ urbis parceretur.* Muro- rum unum intelligit, quo Insula cingebatur; alterum, quo Acradina; tertium, quo Tycha simul & Neapolis Epipolæque comprehendebantur. Hinc item Livius, dicto lib. xxv, ubi Marcellum, Hexapylo effracto per Tychæ extrema in Epipolas semel progressum, atque inde ad Neapolim atque Tycham milites diripiendas dimisisse narrat, nullius portæ ampliùs, nullius muri expugnationem memorat. E
- 50 diverso, *Castra, inquit, tectis parietum pro muro septa [lego, Castra pro tectis parietum muro septa.] portis, regione platearum patentibus, stationes disposuit; ne quis in discursu militum impetus in castra fieri posset.* Inde signo dato milites discurrerunt. Errasse igitur puto nobilissimum Mirabellam: qui, in supra dictâ veterum Syracusarum topographiâ, non modò Epipolas extra omnem urbis murum unâ cum earum arce Euryelo ponit; sed & Neapolim muro ab Tychâ distingvit; inter hanc verò & Acradinam geminum murum statuit; alterum, quo ipsâ Tycha cingitur; alterum, quo Acradina includitur; mediâ inter utrasque urbis parteis viâ latâ relictâ. Dictarum
- quælibet

quidpe urbis universæ partium distinctio hac maximè ratione facta : Primum Insula ab Corinthiis, duce Archiâ, communiri inhabitarique cœpta est. mox Acradina etiam in continenti adjecta incolisque frequentata. hinc suburbium eius, in quo τὸ Τύχης, id est, *Fortune* erat fanum, quum in magnum incolarum ædificiorumque numerum veluti alterum opidum excreveret, muro extrinsecus circumducto reliquæ urbi additum est. inde alterum etiam suburbium, in quo Apollinis Temenitæ templum, Tychæ adjectum. postremò Epipolæ etiâ muro circumdatæ, Tychæque simul & Neapoli adnexæ fuerunt; muro, qui hasce duas parteis ab Epipolis separabat, dejecto. Atque hunc ætatis singularum partium ordinem Cicero quoque respexisse videtur, in dictâ oratione in Verrem: ubi primo loco *Insulam*,¹⁰ deinde *Acradinam*, mox *Tycham*, ac tandem *Neapolim*, recenset. Cæterum externus Acradinæ murus maris fluctibus adluebatur omnis. Livius, dicto lib. xxi¹¹¹¹: *Inde terrâ marique simul cœpte oppugnari Syracusæ: terrâ, ab Hexapylis; mari, ab Acradinâ: cuius murus fluctu adluitur. Et exiguo post: Acradinæ murum, qui, ut antè dictum est, mari adluitur, ex quinqueremibus Marcellus oppugnabat.* Exiguam tamen eius partem versis septemtriones, quâ Tychæ iungebatur, à mari remotam facit nobilissimus Mirabella: in qua suprâ dictam Galeagram turrim collocat, ad portum Trogiliorum. Verùm hanc fuisse in Tychæ muro, quum jam antè demonstratum sit, nullam prorsus Acradinæ partem externam à terrâ potuisse adiri, certum est. Apud Plutarchum equidem in Timoleonte hæc leguntur: *Διελὼν ὁ Τιμολέων τὴν δυνάμειν, αὐτὸς μὲν ἦβαινεν, ὅσπερ ἐν πύργῳ τῷ ῥαῖθρον τῆ Ἀνάπης πρὸς ἐμβαλεῖν, ἄλλος δ' ἐκ τῆ Ἀχραδινῆς ἐκέλευεν ὀπιχεῖσθαι, ὡν ἰσῆος ἠγείτο, ὁ Κορινθῖος. τὸς δὲ τρίτους ὑπέγον Ἰππὶ τὰς Ἐπιπόλας Δειναρχῶ καὶ Δημάρετῶ.* Quæ Latinus interpres ita vertit: *Timoleon, distributis copiis, ipse asserrimam partem, quâ præterfluit Anapus, adoritur: alios jubet Achradinam adgredi; quos Corinthius Isias ducebat: tertios ad Epipolas tentandas ducunt Dinarchus atque Demaretus.* Sanè, quia terrestribus tantum usus est tunc copiis Timoleon, cum Livii verbis hæc prorsus pugnare videntur. Verùm non animadvertit interpres, Achradinam tum jam fuisse in Timoleontis potestate, paullo ante eius adventum à Leonte Corinthio occupatam. Quapropter verba ista de Achradinâ ita verti debebant: *Alios ex Achradinâ hostem adgredi jubet.* Certum igitur jam est, Acradinam à terrâ nullum habuisse³⁰ murum, nullamque portam, nisi à Tychâ. ideòque qui à Megaris & Leontinis adventabant, per Hexapylum Tycham, ut suprâ ostensum, atque inde Acradinam ingrediebantur. De cætero, ut in Tychâ dictum Hexapylon, sic in Acradinâ fuit τὸ Πεντάπυλον, PENTAPYLUM; sive, ut Plutarchus habet, plurali numero, τὰ Πεντάπυλα, PENTAPYLA. Verba Plutarchi in Dione hæc sunt: *Βαλέμυρον δὲ καὶ δι' αὐτῆς πρὸς ἀγορεύουσαι τὰς αὐθρόπυλλοι ἀνῆλθον διὰ τῆ Ἀχραδινῆς.* * *Ἦν δ' ὑπὸ τῷ ἀκρόπολιν καὶ τῷ Πεντάπυλῳ ἡλιοτρόπιον καταφανὲς καὶ ὑψηλόν. Ἰππὶ τῶ τῶ πρὸς ἐκείναις ἐδημηγόρησεν.* Id est: *Cupiens autem ipse quoque adloqui populum, ascendit per Achradinam. Erat sub arce & Pentapylis solarium, conspicuum & excelsum. eò ubi conscendit, concionatus est.* Ergo Pentapylum fuit porta in extremâ parte Acradinæ, quâ in Insulam transibatur. nam Insulam heic⁴⁰ intelligi per τὴν ἀκρόπολιν sive arcem, mox infrâ patebit. Florus equidem, suprâ scripto loco treis universæ urbi attribuit arces. verùm præter Euryelum in Epipolis & arcem illam in Insulâ, nulla alia ulli auctorum memoratur arx: ne Ciceroni quidem; qui quam accuratissimè celebriores singularum urbis partium fabricas recenset. Tertiam in Acradinâ intellexisse Florum, apertè patet ex his verbis. *Non illi triplex murus totidemque arces profuere.* Silius quoque, dicto lib. xii¹¹¹¹, ubi quatuor universæ urbis parteis, sive quatuor distinctas Syracusarum urbeis indicare voluit, poetico more arceis eas adpellavit, hoc in versu:

Numquàm hosti intratos muros & quatuor arceis.

INSULA. Hactenus quatuor urbis Syracusarum parteis in continenti sitas exposuimus.⁵⁰ Restat nunc, uti de INSULA etiam dicamus. Vocabulum id ei tribuitur à Cicerone, in dictâ oratione Verrinâ. quod Græcis quoque auctoribus Diodoro atque Plutarcho dicitur ΝΗΣΟΣ. Livius, dicto lib. xxv: *Epicides ab Insulâ, quam ipsi Nasson vocant, citato profectus agmine.* Id vocabulum plerosque video simplici scribendum censere *Nason*: quia Græcum erat νᾶσον, Doricâ dialecto; qua usi sunt Syracusani; pro communi νῆσος. Verùm eadem dialecto dici poterat geminato σ, *νασός*. De cætero proprium insulæ nomen fuit ὀρτυγία, ORTYGIA; ob mirandum fontem,

PENTAPYLUM, in Acradinâ.

INSULA, quinta pars Syracusarum: qua & ARX, ac proprio nomine ORTYGIA.

rem, de quo mox dicemus, celebratissimum. Strabo lib. vi: ΕΦ' ἡμῶν ἢ Πομπηίας πᾶς τὰ ἀλλὰς κακώσαντος πόλις ἢ δὴ πᾶς Συρακῶν, πύμνας ὀπισκίαν ὁ Σεβαστὸς Καίσαρ, πολὺ μέρος ἔπαλαι κλισματὸς ἀέλαθε. πινυαπλις γὰρ ἡ τὰ παλαιόν, ἐκατὸν ἢ ὀγδοήκοντα ἐκαδίων ἐχρασε τὸ τέρας. ἀπινυα ἰδὲ δὴ τὸν κυκλον ἐκαπληρᾶν τῶν ἐδὲν ἐδῆ. τὴ ἢ στωικῶν μὲρον τὸ πρὸς τῇ νήσῳ τῇ Ὀρτυγίᾳ μέρος, φήθη δὲν οἰκίσην βέλπον, ἀξιολόγησιν πλείως ἔχον παρμετρον. ἢ δὲ Ὀρτυγία στωικῶν γεφύρα πρὸς τὴν ἠπειρον. Id est: Nostrā ætate quum inter alias urbis Pompeius Syracusas quoque malè tractasset; missā Augustus Cæsar coloniā magnam veteris structure partem instauravit. Olim quidæm Syracusæ quinque urbibus constabant, muro CLXXX stadia longo incinctæ. Neque verò opus putavit esse Augustus totum istum complere ambitum. sed eam, quæ habitabatur pars

10 propter insulam Ortygiam, censuit maiori cultorum numero instruendam: quum ea pars suo ambitu urbis satis magna spatium includeret. Ceterum Ortygia ponte cum continenti conjungitur. Eam scilicet Syracusarum intelligit partem, quæ, Ortygiæ insulæ proxima, dicebatur Acradina. De eadem insulâ idem auctor ita lib. i: Ἡσίοδον ἰδὲ μὴ μόνον τὴν Ὀρτυγίαν ἀλλὰ καὶ Λίτνης, καὶ Ὀρτυγίας, ἔπειθ' Ὀρτυγίας Συρακῶν νησίον, καὶ Τυρρηνῶν. Id est: Hesiodum non eorum modo fecisse mentionem, quæ Homero memorantur; sed & Aetnæ, & Ortygiæ, quæ exigua est apud Syracusas insula, & Tyrhenorum. Hanc igitur insulam primùm novi coloni Græci inhabitaverunt. Thucydides, dicto lib. v i: Συρακῶν ἢ Ἐρξίας ὄκισσι, Σικελίᾳ ἐξελάσας πρῶτον ἐκ τῆς νήσου, ἐν ἣ νῦν οὐκέτι παρικλυσομένη ἢ πόλις ἢ ἐκτὸς ἐστίν. ὑπερον ἢ χερσὶν καὶ ἢ ἔξω, πρὸς τειχεοδῆσαι, πολυάνθρωπον ἔχουσα. Hoc est: Syracusas Archias condidit; ejectis prius ex insulâ Siciliâ, in qua jam haud amplius mari circumflua est urbs interior. post verò temporis ea quoque, qua extra insulam est, circumducto muro incolis frequentata est. Ad hæc ita Scholiastes: Τοπρώτων οἱ Συρακῶνσι τὸ νησίον ὄκισσιν μόνον. αὐτὸς δὲ, μὴ χερσὶν αὐτῆς, στωικῶν αὐτὸ τῆς Σικελίας. Διὰ χῶμα δὲ, καλῶν καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ. ἐκαλεῖτο ἢ ἢ Σικελία, ἔξω πόλις. Hoc est: Primò Syracusani exiguam insulam tantum incolebant. postmodum verò, quum ea non sufficeret, aggere eam Sicilia connectentes, in Sicilia etiam habitaverunt. Vocabatur autem Sicilia, Vrbs exterior. Scilicet ea Sicilia pars, in qua exterior Syracusanorum erat urbs, nomine Acradina. Scholia in Pindari Olympior. oden v i: Ὀρτυγία, νῆσος τῆς Συρακῶν παρὰ χερσὶν τὸ πρῶτον. νῦν ἢ στωικῶν τῇ πόλει πᾶς Συρακῶν. Ἄλλως. Νῆσος πρὸ τῆς Συρακῶν, ἣς ἀρχὴ ὁ Ἰέραν. ὅτι ἢ τῆς Συρακῶν νῆσος.

30 Ὀρτυγία ἐκαλεῖτο. Id est: Ortygia, insula prius erat Syracusis objecta. at nunc adnexa est urbi. Aüter: Insula ante Syracusas; cuius princeps Hiero. Vocabatur quidæm Syracusanorum insula Ortygia. Et in Pythior. oden ii: Ὀρτυγίαν ἢ τὴν ἢ τῆς Σικελίας χερσοννησον Φησιν. αὐτῆ γὰρ, νῆσος αὐτὸ πρῶτον, στωικῶν τῆς Συρακῶν. Id est: Ortygiam in Sicilia peninsulam dicit. hæc enim quum prius esset insula, Syracusis postea adnexa est. Et item in Nemeor. oden i: Ἡ δὲ Ὀρτυγία πρῶτον ἰδὲ ἢ νῆσος, εἴτα πρὸς χερσὶν αὐτῆς, χερσοννησον γέγονεν. ὡς καὶ Ἰβυκος ἴσῳσι. Id est: Ortygia, quum antea esset insula, postea, per aggerem continenti adnexa, peninsula facta est; ut & Ibycus tradit. Strabo, dicto lib. i: Ἰβυκῶν νῆσος ἢ ἢ Λευκάς, Καρμυθίων τὸν ἰσθμὸν Διαχωρῶντων, νῆσος γέγονεν, ἀπὸ πρῶτον ἢ. Ἐν τῷδε ἰδὲ δὲ Διαχορῶν χερσὶν αὐτῆς γέγοναν. ἀλλὰ χόδι ἢ πρὸς χερσὶν, ἢ γεφυρωταί, κατὰ πρὸ τῆς πᾶς

40 πρὸς Συρακῶν νῆσος νῦν ἰδὲ γεφυρωταί ἐστίν, ἢ στωικῶν αὐτῆς πρὸς τὴν ἠπειρον. πρῶτον ἢ χῶμα, ὡς Φησιν Ἰβυκος, λογαίε λιθῶν, ὃν καλεῖ ἐκαλεπίν. Hoc est: Contra verò Leucas insula facta est, Corinthiis isthmum excindentibus; quum antea esset litus continenti coherens. Atque in his quidem divisiones manu hominum factæ sunt. alibi autem aggerationes, aut pontium adnexusiones. sic hodiè pons insulam apud Syracusas continenti connectit: antea verò agger erat, ut tradit Ibycus, lecti lapidis; quem vocat electum. Post Strabonis tempestatem iterum, aggere jacto, peninsula effecta est. Scholiastes Thucydides, in lib. v i: Ἐπὶ χερσοννησον ἢ πόλις τῆς Συρακῶν κατὰ χερσὶν ἰσθμὸν ἰσθμῶν ἰσθμῶν, τῇ ἰδὲ, ὑπὸ τῆς μεγάλης λιμνῆς, τῇ ἢ, ὑπὸ τῆς ἢ ἠπειρον θαλάσσης. Hoc est: In peninsula jacet Syracusanorum urbs, hinc magno portu, illinc altero mari isthmum conscientibus. Nempe jam tum, ut nunc, sola insula

50 incolebatur, reliquis urbis partibus destructis. At suâ ætate insulam ita descripsit Cicero in dictâ Verrinâ: Vrbs Syracusæ situ est cum munito, tum ex omni aditu, vel terrâ vel mari, præclaro ad aspectum; & portus habet propè in edificatione aspectuque urbis inclusos. qui, quum diversos inter se aditus habeant, in exitu conjunguntur & confluunt. Forum conjunctione pars opidi, quæ adpellatur Insula, mari disjuncta angusto, ponte rursus adiungitur & continetur. Et mox: Dnibus portibus cincta, in utriusque portus ostium aditumque projecta est. in qua domus est, qua regia Hieronis fuit: qua prætores uti solent. in eâ sunt edes sacra complures; sed duæ, quæ longè cæteris antecellunt; Diane una; & altera, qua fuit ante istius adventum

adventum ornatissima, Minervæ. Domus ista etiam reliquorum regum sive tyrannorum fuit regia atque arx. Plutarchus in Timoleonte: ὁ δὲ Ἰκέτης, μάχη νενικηκώς Διαγύσιον, καὶ τὰ πλεῖστα μέρη τῆς Συρακυσῶν καπιτηφῶς, ἐκείνον ἰδὼν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὴν καλιερῶν νῆσον σιωπευαλῶν αὐτὸς σιωπευαλίηται. Id est: *Hicetes Dionysium, acie fufum, ac Syracusarum plerisque partibus occupatis, arci & Insula, quam vocant, inclusum circumfidebat.* Nimirum totius Insulæ potior pars fuit ARX. Sic enim postea: ὁ δὲ Κορινθίων Λέων, (οὗτος γὰρ ἦν ἄρχων τῶν πολιτοκρομῶν) καπιτῶν ὄπισθ' αἰτίας τὰς ὑπολελειμμένους τῶν πολεμίων ἀργῶς ἐπέμειλε Φυλάττοντας, ἐξαιφνης ἐπέπεσε διασπαρῶν αὐτοῖς: καὶ τὰς ἰδίαι ἀνελών, τὰς δὲ τριετῶν, ἐκέρθησε καὶ κατέχευε τὴν λεγομένην Ἀχραδινῶν. * Εὐπρόσως δὲ καὶ σίτη καὶ χερματῶν, σὺν ἀφῆκε τὴν πόλιν, ὅδε ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἀλλὰ Φραζάδινον τὸν περὶ βόλον τῆς Ἀχραδινῆς, καὶ συνάλας τῆς ἐρύμασι πρὸς τὴν ἀκρόπολιν, διεφύλαξε. Hoc est: *At Corinthius Leon, obsessorum prefectus, hosteis, qui relicti erant, ex arce contemplatus solitudinem & securè stationes servare, repente adortus est dissipatis: quorum partim caesis partim fugatis, potius est & occupavit Achradinam. Ibi quum magnam vim frumenti pecuniæque nactus esset, locum hunc non deseruit, neque retro in Arcem se recepit: sed obsessis Achradine mœnibus, & commissa munitione cum arce, tutatus eam est.* Iustinus, lib. XXI: *Fit igitur in ipsa urbe anceps prælium: in quo, opidanis multitudinem superantibus, Dionysius pellitur, qui, quum obsidionem arcis timeret: cum omni regio adparatu in Italiam profugit tacitus.* Et postea: *Interca Dionysius Syracusis receptus, quum gravior crudeliorque in dies civitati esset, iteratâ conspiratione obsidetur. Tunc deposito imperio, arcem Syracusanis cum exercitu tradit: receptoque privato instrumento, Corinthum in exsilium proficiscitur.* Hinc illud apud Livium, lib. xxiii, quum Hieronymus, qui post Hieronis mortem tyrannidem invaserat, interfectus esset: *Muri ea pars, quæ ab ceterâ urbe nimis firmo munimento intersepcebat insulam, consensu omnium dejecta est. sequuta & ceteræ res hanc inclinationem animorum ad libertatem.* Plutarchus, ut antè citatum, in Dione: Βυλόμεινος δὲ ἐδ' ἰαντῆ περὶ ἀγορεύσας τὰς ἀνθρώπους, αἰεὶ διὰ τῆς Ἀχραδινῆς. * Ἡν δ' ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ πεντάπυλα, Διονυσίος κατασκευάσασκεν, ἡλιετόποιον καταφάνας καὶ ὑψηλόν. Ἐπὶ τῆσδε πρὸς ἑσπέραν, ἐδημηγόρησεν. Id est: *Cupiens autem ipse quoque per se adloqui populum, ascendit per Achradinam. Erat sub Arce & Pentapylis solarium, conspicuum atque excelsum, Dionysii opus. eò ubi ascendit, concionem ad populum habuit.* In eadem Insulâ & Horrea fuisse publica, eodem libro paullo antè narrat Livius. *In Insulâ, inquit, inter cetera, Andronodorus presidii firmat horrea publica. Locus saxo quadrato septus, atque arcis in modum emunitus, capitur ab juventute, quæ presidio eius loci attributa erat. mittuntque nuntios in Achradinam, horrea frumentumque in senatus potestate esse.* Et postea: *Vt ventum ad Andronodorum est; ipsum quidem movebat & civium consensus, & cum aliæ occupatæ urbis partes, tum pars Insulæ velut munitissima prodita atque alienata.*

ARETHUSA
fons.

At nihil celebrius in totâ insulâ fuit FONTE ARETHUSA: de quo immania quædam fabulati sunt prisca mortales. Silius lib. xiiii:

Fleverunt freta, fleverunt Cyclopeia saxa,
Et Cyanes, & Anapus, & Ortygia Arethusa.

Plinius, lib. iii, cap. viii: *Colonia Syracusa, cum fonte Arethusa.* Florus, lib. ii, cap. vi: *Non illi triplex murus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethusa, nisi quod hæcenus profuere, ut pulcritudini viæ urbis parceretur.* Strabo, lib. vi: Ἡ δὲ Ὀρτυγία συνδέεται μετὰ τὴν ἑσπέραν, πρὸς τὴν ἡπειρὸν, πρὸς γὰρ ἐστὶν ἡ κρήνη δὲ ἔχει τὴν Ἀχραδινῶν, ἐξείσταν πρὸς τὸν ἄλκιον εἰς τὴν θάλασσαν. Id est: *Ortygia ponte continenti jungitur, humilis existens, habetque fontem Arethusam, qui fluvium protinus in mare emittit.* Prior quidem interpres vocem ἄλκιον hoc loco rectè verterat statim. posterior maluit, rectè. verum statim heic intelligendum seu protinus, Ciceronis, qui ipse prætor in hac insulâ domo usus est Hieronis, confirmat auctoritas. Is supra scriptis addit ista: *In hac insulâ extremâ est fons aque dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili magnitudine, plenissimus piscium: qui fluctu totus operiretur, nisi munitione ac mole lapidum a mari disjunctus esset.* Diodorus Siculus lib. v: τὴν δὲ Ἀρπημιν τὴν ἐν τῆς Συρακυσῶν νῆσον λαβεῖν Φασὶ παρὰ τῆς θεῶν, τὴν ἀπὸ ἐκείνης Ὀρτυγίαν ὑπὸ τῆς χερσονήσου καὶ τῶν ἀνθρώπων ὀνομασθεῖσαν. ὁμοίως δὲ κατὰ τὴν νῆσον πύργον ἀεῖναι ἄς νυμφῶν πύργος, χαλκοειδῆς τῆς Ἀρπημίδι, μεγίστω πηγῶν τὴν ὀνομαζομένην Ἀρέθουσαν. ταῦτα δὲ ἔμνον κατὰ τὰς ἀρχαίας χρόνας ἔχειν μεγάλεις καὶ πολλὰς ἰχθύας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἡλικίαν συμβαίνει διαμῆναι τάτας, ἰερὰς ὄντας καὶ ἀδίκους ἀνθρώπων. ἐξ ὧν πολλὰς πνῶν κατὰ τὰς πολεμικὰς περὶ τῆς Φαζανίων, παρὰ δὲ ἑσπέραν ἐπεσήμεν τὸ θεῖον

θείον, καὶ μεγάλας συμφορὰς περιέβαλετο τὰς πληθύνοντας προσεγγενομένης. Id est: Dianam vero Syracusanam insulam accepisse ferunt à deabus: quam oracula pariter & homines de ipsâ Ortygiam vocarunt. Nymphas etiam, ut magis Dianam sibi demerent, fontem maximum, cui Arethusa nomen, in insulâ produxissē. Hic non priscis modò temporibus magnorum piscium ingentem copiam tulit: sed hi nostrâ etiam etate sacri & hominibus intacti permanent. de quibus si qui bello grassante in ciborum aliquid usum vertere ausi sint; hos repente numen, manifesto ira iudicio; in magnas calamitates coniecit. Hinc Ovidius, μεταμορφώσεων lib. 1:

10 Hinc etiam Pindarus in Pythiis, odâ 11:

Μεγαλοπόλιες ὦ Συρα-
κῶσαι, —
Εὐάρμαδι Γέρον ἐν ἄκροτέων,
Τηλαυρίῳ ἀνέδησεν Ὀρ-
τυγίαν σεφάοις,
Ποταμίας ἑδῶ Αἰρήμιδι.

Id est:

20 Grandiurbes ὦ Syra-
cuse, —
In quibus Hieron, curru felix, victoriâ positens,
Latè splendidibus redimivit Or-
tygiam coronis,
Fluvialis sedem Diana.

Et in Nemeis, odâ 1:

Ἀμπύλωμα σεμνὸν Ἀλφειῶ,
Κλειῶν Συρακοσῶν θυλά, Ὀρτυγία,
Δέμιον Ἀρήμιδι.

30 Hoc est:

Respiramen venerandum Alphéi,
Inclytarum Syracusarum germen, Ortygia,
Cubile Diana.

Ad hæc ita Scholia: Ἀνάμπλωμα. Διὸ τὸ δασύρριζον καὶ οἶον εἶμα εἶναι τοῦ Ἀλφειῶ πλὴν ἀντιῶ Ἀρήθουσαν, ἢ ἐστὶ κρήνη. Δοτὸ γὰρ κατὰ δύσταν ἀφαιῶν εἰς τὴν Ἀρήθουσαν ἀναφαινεταί. ἐστὶ γὰρ καὶ Ὀρτυγίαν πλὴν ἦσαν. * * * Τὸν γὰρ Ἀλφειὸν φασὶν ἔρωσι ἀλόνη τῆς Ἀρήμιδι, ἀντιῶ ἐκ τῆς ἀντιῶ ἀρχῆς τῆς Σικελίας. καὶ δὲ πλεονεξίας τῆς διώξεως αὐτῆς ἠνομήρια, ἀντιῶ ἐκ τῆς ἀντιῶ ἀρχῆς τῆς Σικελίας. Διὸ τὸ δὲ καὶ τὴν Ἀρήμιδι Ἀλφειῶν προσεγγενομένης καὶ ἐν Ὀλυμπία δὲ ὁ Ἀλφειὸς τῆς Ἀρήμιδι σιωαφίδουται. Id est: Respiramen dicit; quod pars sit ac
40 veluti os Alphéi Arethusa fons. quidam ab occulâ ac latenti submersione in Arethusam prodit, in Ortygiâ insulâ. Postcâ: Alphéum enim ferunt, Diana amore captum, ipsam persequutum esse usque ad Siciliam: persecutionis autem sine heic factò, existisse fontem Arethusam. atque hinc Dianam etiam Alpheoam dictam. Atque in Olympiâ quoque Alphéi simulacrum juxta Dianam positum est. Sed fabulam de Alphéi in Arethusam amore prolixius refert Ovidius, μεταμορφώσεων lib. v; ubi Arethusa introducitur Cererem ita compellans:

Tum caput Eléi Alphéas extulit undis;

50 Pisa mihi patria est; & ab Elide ducimus ortus.
Sicaniam peregrina colo. sed gratior omni
Hæc mihi terra solo est. hos nunc Arethusa penateis,
Hanc habeo sedem: quam tu mitissima serua.
Mota loco cur sim; antiq; per æquoris undam
Advehar Ortygiam; veniet narratibus hora.
Tempestiva meus.
Exigit alma Ceres, natâ secura receptâ,
Quæ tibi causa fugæ? cur sis, Arethusa, sacer fons?

Conti-

Conticuere undae. quarum dea sustulit alto
 Fonte caput: virideisq; manu siccata capillos,
 Fluminis Alphæi veteres narravit amores.
 Pars ego nympharum, quæ sunt in Achæide, dixit,
 Una fui: nec me studiosius altera salus
 Legit; nec posuit studiosius altera cassis.

* * * * *
 Fessa labore fuga, Fer opem, deprendimur, inquam,
 Armigere, Diana, tuæ: cui sæpe dedisti
 Ferre tuos arcus, inclusaq; tela pharetrâ.

* * * * *
 Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus;
 Cæruleaq; cadunt toto de corpore gutta.
 Quæq; pedem mori, manat locus: eg; capillis
 Ros cadit: & citius, quàm nunc tibi facta renarro,
 In latice mutor. Sed enim cognoscis amatas
 Amnis aquas. positq; viri, quod sumserat, ore,
 Vertitur in proprias, ut se mihi misceat, undas.
 Delia rupit humum. cæcis ego mersa cavernis,
 Advehor Ortygiam. qua me cognomine divæ
 Grata meæ superas eduxit prima sub auras.

Hinc illud Theocriti, in Idyllio VIII:

Ἀλφειὸς μὲν Πισίῳ ἐπιὼν καὶ πόντον ὀδῶν,
 ἔρχεται εἰς Ἀρέθουσαν ἄγων κελυφῶρον ὕδαρ,
 ἔδνα φέρων κακὰ φύλλα καὶ ἀθέα καὶ κένιν ἰσθῶν.
 Καὶ βαθεῖς ἐμβαίνει πῆς κύμασι· πῶ δὲ Πάλαστρον
 Νέρθεν ὑπερσυχῆς, καὶ μίγνυται ὕδασι ὕδαρ

Hoc est:

Alphæus post Pisam ubi mare ingressus est,
 Proccedit in Arethusam, aquam adducens oleastro vectans,
 Dona ferens pulcras frondeis floresq; & sacrum pulverem:
 Et profundas undas ingreditur: sub mari autem
 Inferius currit; nec aqua aqua miscetur.

Sidonius Apollinaris, Carmine VIII:

Non heic Elida nobilem quadrigis,
 Nec notam nimis amnis ex amore,
 Versu prosequar: ut per ima ponti
 Alphæus suat; atque transmarina
 In fluctus cadat unda conjugaleis.

Nonnus, Διονυσιακῶν lib. XIII:

Καὶ Σικελῶν Ἀρέθουσαν ὅπῃ μετατάσῃ ἔρπει
 Σπύμματα Πισίῳ κυμάτων Ἀλφειὸς ἀλήτης
 Ποσειδῶν βαπὼν οἶσμα· ἔκροτον δὲ διὰ πόντου
 Ἐλκὲ δουλον ἔρωτος ὑπερπυρον ἄεροχον ὕδαρ,
 Θερμὸν ἔχων Φυρρεῖς δὲ ὕδασι ἀπὸ μύθου πῆρ.

Hoc est:

Et Siculam Arethusam: ubi exsul reptat
 Coronâ Pisæâ superbiens Alphæus errans,
 Trajiciens pervium flumen, & summum per mare
 Trahit servum amoris superiorem inpermixtam aquam,
 Calidum habens frigidam per aquam accensum ignem.

Silius, lib. XIII:

Heic Arethusa suum piscoso fonte receptat
 Alphæon, sacra portantem signa coronæ.

Lucanus, lib. III:

Pisæaq; manus: populisq; per aquora mittens
 Sicaniis Alphæus aquas.

Virgi-

Virgilius Eclogâ x:

Extremum hunc Arethusa mihi concede laborem.
Sic tibi, quum fluctus subterlabere Sicanos
Doris amara suam non intermisceat undam.

Et Aeneid. lib. III:

Sicario pratenta sinu jacet insula, contra
Plemmyrium undosum: nomen dixere priores
Ortygiam. Alphéum, fama est, huc Elidis amnem
Occultas egisse vias subter mare; qui nunc
Ore, Arethusa, tuo Siculis confunditur undis.
Nymina magna loci iussi veneramur.

10

Ad priora poëta verba ita commentatus est Pomponius Sabinus: Arethusa, fons in Ortygiâ; qua erat insula ante Syracusas. Alphéus, fluvius ex Elide, per subterraneos meatus magnum spatium maris emittitur: & Arethusam facit fontem. Volunt quidam, Alphéum insequutum fuisse fugientem ab amore Arethusam. Ad posteriorem autem locum sic scribit: Ortygia insula, qua ponte jungitur Syracusis, fontem habet Arethusam; ex quo ferunt per subterraneos cuniculos emergere Alphéum, flumen Elidis. unde poëta finxerunt fabulam; Arethusam fuisse venatricem, & amatam ab Alphéo, fugisse stuprum per subterraneos cuniculos in Ortygiam; & Alphéum fuisse insequutum. In eadem ita Servius: Elis & Pisa civitates sunt Arcadia: in qua est fons ingens, qui ex se duos alveos creat, Alphéum & Arethusam. unde fit, ut fingantur conjungi in exitu, quos origo conjungit. Arethusam autem in Elide esse, testatur Virgilius, dicens: Sic tibi quum fluctus subterlabere Sicanos. Hæc, secundum fabulas, venatrix fuit. qua, dum se in Alphéo post laborem ablueret, ab eo adamata est: eumq; dis fugiens, decorum miseratione in fontem sui nominis versa, ad Siciliam per secretos meatus venit. quam Alphéus illuc usq; persequitur, fonti eius se miscet. quod tali argumento probatur: nam quum equi, diebus festis Olympii Iovis certantes, in eo amne diluuntur, stercus equorum ex eo amne etiam in Arethusâ recognoscitur. patera etiam, quam in Alphéum quidam Olympionices miserat, in Arethusâ inventa. Hanc autem venatricem fuisse, etiam Virgilius ostendit; Et tandem postius velox Arethusa sagittis. [Γεωργικὸν lib. IIII:] Quidam autem Arethusam non de Elide ad Siciliam venire, sed in Sicilia nasci volunt, & venienti fluvio occurrere. Solinus, cap. XI: De Arethusâ & Alphéo verum est hæcenus, quod conveniunt fons & amnis. Mela, lib. II, cap. VII: A Peloro ad Pachynum ora que extenditur, hæc fert illustria: Messanam, Taurominium, Catinam, Megarida, Syracusas, & in iis mirabilem Arethusam. Fons est: in quo visuntur jacta in Alphéum amnem, Peloponnesiaco litore infusum. unde ille creditur non se consociare pelago; sed, subter maria terrasque depressus, huc agere alveum, atque heic se rursus extollere. Seneca, in consolatione ad Marciam: Videbis celebratissimum carminibus fontem Arethusam, nitidissimi ac perlucidi ad imum stagni, gelidissimas aquas profundentem: sive illas tibi primùm nascentis invenit: sive immersum terris flumen, integrum subter tot maria, & a confusione peioris undæ servatum reddit. Et Natural. quæstion. lib. 40 v. I, cap. VIII: Quid, quum vides Alphéum, celebratum pœtis, in Achaiâ mergi; & in Sicilia rursus, transiecto mari, effundere amantissimum fontem Arethusam? Item earundem natural. quæst. lib. III, cap. XXVI: Quidam fontes certo tempore purgamenta eieciunt; ut Arethusa in Sicilia, quæntâ quaque estate per Olympiâ. Inde opinio est, Alphéon è Achaiâ eo usq; penetrare, & agere sub mare cursum; nec antiè, quàm in Syracusano litore, emergere. idèq; iis diebus, quibus Olympiâ sunt, vicinarum stercus secundo traditum flumini illuc redundare. Scholia in Theocriti Idyllium I: Ἀρεθούσα, πηγὴ ἐν Συρακούσαις τῆς Σικελίας, εἰς τὴν εἰσέρχεται ἐκ Ἀρχαδίας Ἀλφειὸς ποταμὸς. Ἡ Ἀρεθούσα κρῖν ἔχει ἐν Συρακούσαις· ἢ φασὶ διὰ πελάγους Ἀλφειὸν ἦκειν, ὡς Φησὶν Ἰβυκὸς, περιτροπῶν παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν Φιάλης. Hoc est: Arethusa: fons Syracusis in Sicilia; in quem defluit ex Arcadiâ Alphéus amnis. Arethusa fons est Syracusis: quò Alphéum aiunt per mare pervenire; ut tradit Ibycus, ubi obiter de patera Olympiacâ narrat. Sed has meritò simul & ridet fabulas atque refellit gravis in primis auctor Strabo, dicto lib. V I: Ἡ δὲ Ὀρτυγία, inquit, κρῖν ἔχει τῆς Ἀρεθούσας, ἐξείσεται ποταμὸν ὄντος εἰς τὴν θάλασσαν. μυθολογοῦσι δὲ τὸν Ἀλφειὸν εἶναι ποταμὸν, ἀρχομένου μὲν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, διὰ δὲ τῆς πελάγους ὑπὸ γῆς τὸ ῥέθρον ἔχοντα μέχρι πρὸς τὴν Ἀρεθούσαν, εἰτ' ἐκιδόντα πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν. πεμνηρόνται δὲ τοιαῖτοι ποταμοὶ. καὶ γὰρ Φιάλην πινὰ ἀκτινοδοῦσαν εἰς τὸν ποταμὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ, δεῦρο ἀνανεχθῆναι εἰς τὴν κρῖν ἔχει· καὶ ἠολοόδοται δὸς τῆς Ὀλυμπίας βεβησιῶν· ὅτι Πιόδαρ, ἐπιγελασθῶν τῆς εἰρηκῆ

Ἀμπύσμα στυγνὸν Ἀλφειοῦ
κλειανὴν Συρακασῶν θηλάσθη, Ὀρτυγία.

συναποφαίνεται δὲ τῷ Πινδάρῳ ταῦτα καὶ Τιμαίῳ ὁ συγγραφεύς. Εἰ μὲν ἔν περὶ τῶ συναίματι τῆ
θηλάσθη κατέπιπεν ὁ Ἀλφειὸς εἰς τὴν βάραθρον, ὡς ἴσως αὐτὸ πιθανότης, ἐντυψεν δὴκεν κατὰ γῆς
ρεῖθρον μέγιστον τῆς Σικελίας, ἀμυγῆς τῆς θηλάσθη ἀσπασῶν τὸ πῦμον ὕδωρ. ἐσφῆθη δὲ τὸ πῦ-
μον σῆμα Φανερόν ἐστιν εἰς τὴν θηλάσθη ἐκδίδον, ἐγγύς ἢ μὴδὲν ἐν τῷ πῦμον τῆς θηλάσθη Φανέ-
ρονον σῆμα, τὸ κατὰ πῦμον τὸ ρεῖμα τὸ πῦμον, καίπερ ἐστὶ ἔτιως αὐτὸ συμμείναι γλυκυῦ, ὅμως τὸ
γὰρ ὅτι πῦμον εἰ κατὰ δίδει εἰς τὸ κατὰ γῆς ρεῖθρον, παντάπασιν ἀμύχανόν ἐστι. τὸ πὲρ τῆς Ἀρεθί-
σης ὕδωρ, ἀνύμαρτυρεῖ, πῦμον ὄν. τὸ πὲρ διὰ τὴν πῦμον πῦμον συμμείναι τὸ ρεῖμα τὸ πῦμον, μὴ ἀ-
χεῖρδρον τῆς θηλάσθη, μέγιστον αὐτὸ εἰς τὸ πῦμον ἀμύχανόν ἐμπέση, παντάπασιν ἀμύχανόν ἐστι. 10
ὅτι τὸ ῥοδανὸν πῦμον πῦμον, ὃ συμμείναι τὸ ρεῖμα, διὰ λίμνης ἰόν, ὁρατῶν σῶζον τὸ ῥύσιν. ἀλλὰ
ἐκείνο μὲν βραχὺ διάστημα, καὶ ἐκ κομμῆς τῆς λίμνης. ἐκ ταύτης ἢ, ὅπου χερμαῖνες ἐξασίτοι ἐκλυ-
δασμοὶ, πιθανότησιν ἀδελφῶν ὁ λόγος. ἀπτείνε δὲ τὸ ψεύδῳ ἢ Φιάλη ἀπτείνεσιν. ἐστὶ γὰρ
αὕτη ῥοδανὸν ὁ πῦμον . . . ἐστὶ τῶ τὸ πῦμον . . . ἔγω [lego ἔγω] καὶ διὰ πῦμον ὄντων
Φεροῦσαν. [lego, Φεροῦσαν.] φέρονται δὲ ὑπὸ γῆν πῦμον πολλοὶ καὶ πολλὰ καὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ οὐκ
ὅτι πῦμον διάστημα. Hoc est: Ortygia fontem habet Arethusam, qui fluvium protinus in
mare emittit. Fabulantur autem, hunc esse Alpheum; qui, ortus in Peloponneso, per mare abveo
suo ductus infra terram usq, ad Arethusam, rursus inde in mare effluit. Argumenta huic rei
adferunt huiusmodi: Pateram quamdam, apud Olympiam in Alpheum prolapsam, ad fontem
Arethusam fuisse delatam. Tum, fontem eum turbidum fieri, quando Olympia boves immo- 20
lantur. Arg. hec sequutus Pindarus, ita dixit;

Respiramen venerandum Alpei,
Inchytarum Syracusarum germen, Ortygia.

Timaeus quoq, historie scriptor, Pindaro adstipulatur. Verum enimvero, si Alpheus, prius-
quam mare attingit, in voraginem aliquam decideret; veri utcumq, foret simile, inde infra
terram flumen ad Siciliam usq, pervenire; ita, ut potabilem aquam marinae inpermixtam ser-
varet. nunc vero, quum Alpheus manifesto ostio in mare se effundat; nec prope eum, loco à
mari remoto, ulla fauces adpareant, quae amnem absorbeant; quamquam ne sic quidem totus
permaneret dulcis, tamen maiore sui parte si in abveum subterraneum descendit, omnino fieri 30
non potest. contra enim testimonium fert aqua Arethusa, quae est potabilis. tum per tan-
tum maris trajectum ita inter se coherere amnem, ut non misceatur mari, donec in scititium
istum abveum incidat, plane fabulosum est. Namq, de Rhodano aegre istud credimus; qui, per
lacum fluens, suo cohibetur abveo, fluxu etiam oculis manifesto. sed & spatium id breve est;
nec fluctibus agitur lacus. Hec quum tempestatibus atrocibus undarumque procellis mare
crebro fluctuet; nihil habet narratio cum veritatis specie conjunctum. Auger insuper menda-
cium, adjecta patera mentio. non enim ea tam facile fluminis cursum sequeretur; & tunc
[desunt nonnulla] . . . & per tantos montes delatum. Infra terram
equidem multi labuntur amnes. at non tanto spatio. Scilicet cccc amplius millium
passuum. Atque istud quidem de patera Olympiacâ manifestissimum est menda- 40
cium. quidpe, posito, esse eiusmodi ab Arcadiâ ad Ortygiam usque infulam me-
atum subterraneum; ecquid fundus eius tam fuerit planus, tam æquus, tamque
perpolitus, uti nusquam patera ista ei adhæsisset? Nugæ sunt; nugæ fanè, atque
immane putidissimumque Græcæ vaniloquentiæ figmentum. Sed Apollinis ta-
men Delphici oraculi testimonio id confirmare satis se posse putavit Pausanias in
Eliacis. αὐτῶ δὲ, inquit, ἐν τῇ Ἀρκάδιῳ τῷ Ἀλφειῷ, καὶ ἐστὶ ἐκ τῆς Ἡλείας, εἰσὶν αἱ πη-
γαί. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα πιαδὲ εἰς τὸν Ἀλφειόν. ὡς ἀνὴρ εἶη ἠεροῦτης. ἐρασιλῶν δὲ αὐτὴν
Ἀρεθίσης. κωμηγῆσιν δὲ καὶ ταῦτα. καὶ Ἀρεθίσης μὲν, οὐκ ἀρεσκομῆσιν γήμασιν, περὶ ὠ-
βλιῶν Φασιν ἐς νῆσον τὴν κατὰ Συρακῶνας, καλεῖσθαι δὲ Ὀρτυγίαν, καὶ ἐν ταῦτα ἐξ ἀνθρώπων
γινώσκου πηγάς. συμβεβῆσιν δὲ ὑπὸ τῷ ἐρασίῳ καὶ Ἀλφειῷ τὴν ἀλλοτρίαν ἐς τὸν πῦμον. ταῦ- 50
τα μὲν λόγος τὸ εἰς Ἀλφειὸν ἐς τὴν Ὀρτυγίαν. τὸ δὲ διὰ τῆς θαλάσσης ἰόντα, ἐκ ταύτης ἀνακωνο-
δοῦ τὸ ὕδωρ πῦμον τὴν πηγάς, οὐκ ἐστὶν ὅπως ἀπιστῶν, τὸν θεόν ὀπισθεμῆσιν. τὸν ἐν Δελφοῖς ἐμολογῶν-
τα σφίσις ὅς, Ἀρκίαν τὴν Κορινθίον ἐστὶ Συρακῶν ἀποστῆλλον οἰκισμὸν, καὶ ταῦτα εἶπε τὰ ἐπη-

Ὀρτυγίη τις κῆνται ἐν ἠεροῦδεῖ πόντω,
Θερμακίης κατὰ πῦμον, ἢ Ἀλφειοῦ σῆμα βλύζει,
μισγόμενον πηγαῖς Ἀρεθίσης.

καὶ

κατὰ ποδο οὖν, ὅτι τῇ Ἀρεθούσῃ ποδ' Ἀλφειοῦ τὸ ὕδωρ μίσγεται, ἔπειτα ἐρωτῶ τὴν Φημίαν τῷ ποταμῷ
 πείθημαι γινώσκω. ὅσοι δὲ Ἑλλάνων ἢ Αἰγυπτίων ἐς Αἰθιοπίαν ὑπερ' Συλίας καὶ ἐς μερόντων Αἰθιο-
 πων πόλιν ἀναβιβήκασι, λέγουσιν ἔπει, τὸν Νεῖλον ἐσιόντα εἰς λίμνην, ἔπειτα αὐτὴν διεξόντα ὡς περὶ ἐν
 χερσὶ, μετὰ ποδο τῆς δὲ Αἰθιοπίας τὴν κάτω ἔπειτα Αἰγυπτον ἰσχυρῶς, ἔπειτα φάρων καὶ τὴν ταύτην Ἰα-
 λαόσων κατέρχεται. Ἐν δὲ τῇ γῆ παλαιῶν ἵνα Ἐβραίων καὶ αὐτὸς οἶδα Ἰόρδανον λίμνην Τιβεριάδα
 ὀνομαζομένην διόδου ἔχει, ἐς δὲ τὴν λίμνην ἔπειτα καλεμένην Ἰαλαόσων νεκρῶν, ἐς ταύτην ἐσιόντα,
 καὶ ὑποδὸν τῆς λίμνης αὐτὴν ἀναβιβόμενον. Hoc est: *Alphéi ipsius non in Eléo agro, sed in Arca-*
diâ sunt fontes. de quo vulgata est fabula, virum illum fuisse venatorem: Arethusamque ada-
masse, & ipsam venandi studiosam. quæ, quum illius nuptias abnuisset, in insulam Ortygiam,
 10 *apud Syracusas sitam, dicitur transfuisse; atque ibi in fontem esse conversam. ipsi etiam Al-*
phéo accidisse, uti præ amore in amnem mutaretur. Hæc quidem fabulosè dicta faciliè videri
possunt. mentem verò subter mare amnem fonti apud Syracusas immisceri, causam, cur minùs
credam, nullam video: quum Delphici Apollinis voce rei fidem factam esse sciam. Is enim Ar-
chiam Corinthium ad Syracusas condendas proficisci iubens, huiusmodi usus est versibus:

Thrinaciam supra medio jacet insula ponto.

Ortygiam dixere. ubi cana fluente refundit

Alphéus, pulcra sese immiscens Arethusa.

Atque ex eo quidem, quod in Arethusam fontem illabitur Alphéus, fabula de Alphéi amore lo-
 cum datum crediderim. ceterum Græcorum & Aegyptiorum quotcumque in Aethiopiam su-
 20 *pra Syênem vel ad Meroën, Aethiopum urbem, profecti sunt; Nilum narrant, paludem quam-*
dam ingressum, per eamque non secus ac per continentem terram elapsam, exinde per Aethio-
priam inferiorem in Aegyptum decurrere, ac postea in mare, quod ad Pharum est, sese effundere.
In Hebræorum terrâ amnem ipse novi Iordanum, qui Tiberiadem lacum transit; ac deinde alte-
rum lacum, quod Mare mortuum vocatur, ingressus, in eo ipso consumtus evanescit. Ergo &
ipse credidit hæc Pausanias, Alphéum per subterraneos specus in Ortygiam insu-
lam deferri. At longè alia ei fuit mens postea in fine Arcadicarum rerum, ubi ita
 scribit: *Δακεδαμονίους δὲ καὶ Τεγεάτας ὄροι τῆς γῆς ὁ ποταμὸς ἐστὶ ὁ Ἀλφειὸς. τὰτα τὸ ὕδωρ ἀρχε-*
ται ἰσὺ ἐν φυλάκῃ· κατείσθαι δὲ καὶ πόρον τῆς γῆς ἔστι ἄλλο ὕδωρ ἐς αὐτὴν ἀπὸ πηγῶν, μετὰ μὲν ἰσὺ καὶ μετὰ
 30 *πλέονων δὲ δριβίων· καὶ διὰ ποδο τῶν χωρῶν Συμβόλα γέγονεν ὄνομα. φαίνεται δὲ ὁ Ἀλ-*
φειὸς ὑπερὶ τὰς ἄλλας ποταμὸς φύσιν ἰσὺ ἰδίαν παρεχόμενον πινυδὲ. ἀφανίζονται τε γὰρ κατὰ
τῆς ἐξέλευσιν πλάκας, καὶ αὐτὴς ἀναφαινομένη. παρελθὼν μὲν γὰρ ἐν φυλάκῃ καὶ τῶν καλεμένων
Συμβόλων, ἐς τὸ ποδο καπιδὺ τὸ Τεγεατικόν. ἀνατείλας δὲ ἐν Ἀσίᾳ, καὶ τὸ ρεῦμα ἀναμύξας τῷ
Εὐρώπῃ, τὸ δὲ πρὸ ἐπι κατείσθαι εἰς τὴν γῆν. ἀνασχόντων δὲ, ἐστὶ Πηγαίους ὀνομαζόμενοι οἱ Ἀρκάδες, καὶ
 40 *ὑπερὶ γῆν τὴν Πισυαίαν καὶ ὑπερὶ Ὀλυμπίας ἐξελθὼν, ἐκδίδωσιν ὑπερὶ Κυλλήνης, Ἰππινείας πο-*
δὸν Ἠλείων, ἐς τὴν Ἰαλαόσων. ἐμύξα δὲ ἀεὶ καὶ Ἀδρίας Ἰπποχρήσαν αὐτὸν ποδο πρὸς Ἰαλαόσων. ἀφανίζονται
μὲν δὲ καὶ ποδο πλάγῃ μέρη ἔτι καὶ βίαιον, ἐν Ὀρτυγίᾳ τῇ ποδο Συρακυσῶν Ἰππιδέικουσιν Ἀλ-
φειὸς πινυδὲ καὶ ποδο Ἀρεθούσων τὸ ὕδωρ ἀνακινώμενον. Id est: Lacedæmonis & Tegeatis agro-
 rum terminus est Alphéus amnis. Huius aqua exoritur ad Phylacem. hinc haud longè pro-
 gressa, aliam recipit aquam è fontibus non quidem magnis, sed numero pluribus. unde & loco
 40 *Confluens nomen inditum. Alphéus autem ipse longè alia, quàm ceteri amnes, præditus est*
naturâ. quidæ infra terram sepe se abdit; rursumque exoritur. E Phylace primùm & è Con-
fluentibus emanans, mergit se in Tegeatico agro. mox in Asciâ iterum erumpens, & Eurota
suas permiscens aquas, cuniculo rursum absorbetur. iterumque exortus, ubi Fontes vocant Ar-
cades, & Piseum agrum Olympiamque præterlapsus, supra Cyllenen, Eleorum navale, in mare
effunditur. Hinc ne Adriatici quidem maris concitatio cursum eius retardare potest, quò minùs,
magnum & violentum internatans pelagus, in Ortygiâ ad Syracusas insulâ, Alphéum se esse osten-
dat & Arethuse fonti permisceatur. Sic scilicet à superiore sententiâ recedens hæc
Pausanias, alteram illam arripit opinionem, quæ non subter, sed super mare fluere
 Alphéum ad Ortygiam usque insulam, tradebat. unde & illud Nonni, supra scri-

50 *ptum: Πορθύσιον ἑστὸν οἶσμα· ἔστι ἀποστασὶς διὰ πινυδὲ
 Ἐλκὴ δούλον ἐρωτῶ ὑπερτέρου ἀβροχον ὕδωρ,
 θερμὸν ἔχον ψυχροῦ δὲ ὕδατος ἀπὸ μέρου πῦρ.*

Id est:

*Traiciens per vium pelagus; & summum per mare
 Trahit servum amoris superiorem inpermixtam aquam;
 Calidum habens frigidam per aquam accensum ignem.*

Fazellus, Decad. I, lib. III, cap. I, recitatis Pausaniae verbis, tandem hoc argumēto Strabonem pessum dare conatur: Nam & veteres omnes, qui hoc naturae mirum in literas resulerunt, Alphēum non ad ostium, neque mari immixtum, sed ad mediterranea absorptum, demissumque, vel totum, vel aliquam sui partem, ad Arethusam usque subtermeare scripserunt. Hoc apertissimè falsum esse, vel ex uno, quem citat, discere poterat Fazellus Pausaniā. hic quidpe post novissimos Alphēi ortus, sive, ut ipsi vocabant Arcades, Fontes, nullam ampliùs recitat eius absorbtionem. Senecae verba, ex libri I I I cap. XXVI, supra adduximus ista: *Quidam fontes certo tempore purgamenta eieciunt: ut Arethusā in Sicilia, quāta quaque astate, per Olympiā. Inde opinio est, Alphēon ex Achaia eō usque penetrare, & agere sub mare cursum; nec anie, quā in Syracusano litore, emergere. idēoque iis diebus, quibus Olympiā sunt, victimarum stercus, secundo traditum flumini, illic redundare.* En; ut apertè secundo flumine id ad mare defluere, non specu aliquo submergi, tradit. Et Mela, dicto lib. II, cap. VII: *Arethusa fons est, in quo visuntur iacta in Alphēum amnem, Peloponnesiaco litori infusum. unde ille creditur non se confociare pelago; sed, subter maria terrasque depressus, huc agere abveum, atque heic se rursus extollere.* Pausanias ait supra Cyllenen, Eleorum navale, Alphēum in mare effundi. hinc & Ovidius, dicto Μεταμορφώσεων lib. V:

*Vsque sub Orchomenon Psophidaque Cyllenenque
Manaliosque sinus gelidumque Erymanthon & Elim
Currere sustinui. * * * * *
Delia rupit humum. cecis ego mersa cavernis
Advehor Ortygiam.*

Et, quem & ipsum citat Fazellus, Lucianus, in Dialogo Alphēi & Neptuni: ποσ. τί τῶν, ὃ Ἀλφειῖ, μόνῳ τῶν ἄλλων ἐμπεσῶν εἰς τὸ πέλαγῳ, ἢ ἀναμίγνεται τῇ ἀλμῇ, ὡς ἔθος ποταμοῖς ἀπαιεῖν, ἢ ἀναπαύεις σκαυτὸν διαχυθεῖς, ἀλλὰ διὰ τὴν θαλάσσης ἑνωσεῖς, καὶ γλυκὺν Φυλάτων τὸ ῥεῖθρον, ἀμυγῆς ἢ καθαροῦς ἐπέειρη, οὐκ οἶδ' ὅπως βύβησιν ὑποδύς, καθάπερ οἱ λαοὶ ἐ ἱερῶδοιο, Ἐσικας ἀνακλύσειν περὶ, καὶ αὐθις ἀναφαίνεν σκαυτὸν. * . Ἀλφ. Νησιῶτις ἐστὶ πηγή Σικελικῆ, Ἀρεθυσου αὐτῶν καλεῖσθαι. Ποσ. Οἶδα, οὐκ ἀμορφον, ὃ Ἀλφειῖ, πλὴν Ἀρεθυσου· ἀλλὰ διανηθῆς τί ἐστὶ, καὶ διὰ καθαροῦ ἀναβλύζει, καὶ τὸ ὕδωρ ἴσχυρῆται τῆς ψηφισιν, ὅλον ὑπὲρ αὐτῶν Φαινομένων δὲ γυροειδῆς. Hoc est: Nept. *Quid hoc, Alphée, quod tu solus inter alios in mare delapsus, neque cum salugine misceris, perinde ut solent cetera flumina omnia; neque cohibes te ipsum aquis diffusis: sed per mare, veluti concretus, ac dulci custodito fluore, incorruptus & cursu purus laberis; nescio quo locorum in profundum, quemadmodum gaviae atque ardeae, te ipsum submergens; ac rursus alio in loco emergens.* * . Alph. *Insularis est fons in Sicilia, Arethusa nomine.* Nept. *Novi ego haud deformem sanè, Alphée, Arethusam. nam & liquidus ille fons est, & perpurum scaturiendo ebullit. atque ipsi aquae etiam calculus gratiam addunt; supra quos tota ea veluti argentea adparet.* Sed omnium testimoniorum contra Fazellum hoc erit locupletissimum, quod idem praedictus Pausanias in Achaicis refert his verbis: *Δρωσι δὲ ἄλλα τι ἐπιῶντα λαμβάνοντες παρα τῆς πέλαγῳ πύματα ἴσχυρῆται, ἀφαιεῖσιν εἰς θάλασσαν, πέμπειν δὲ τῆ ἐν Συρακούσαις Ἀρεθυσῆ Φαόνιν αὐτῆ.* Id est: *Ibi cum alia sacra ritu peragunt, tum ex arā deae desumpta liba in mare porriciunt; mittere se ea Arethusa, quae Syracusis est, adfirmantes.* Nihil igitur omne hoc de Alphēo & Arethusa negotium nisi priscorum est figmentum sacerdotum; poetarum postmodò carminibus, ut innuimera per terrā orbem alia, concelebratum: quo illi imperita divinarum iuxta & humanarum rerum plebi imposuerunt. Macrobius, Saturnalior. lib. I, cap. VII: *Saturnaliorum originem illam mihi in medium proferre fas est, non quae ad arcanam divinitatis naturam refertur; sed quae aut fabulosis admixta diseritur, aut a physicis in vulgus aperitur. nam occultas & mananteis ex meri veri fonte rationes ne in ipsis quidem sacris enarrari permittitur: sed, si quis illas adsequitur, continere intra conscientiam rectas iubetur.* De his plura videbis, si lubet, in Germaniae nostrae lib. I, cap. XXXIII. Carte-
rū Cl. Marius Aretius, Syracusanus, in sua Siciliae chorographiā ita scribit: *In hac insula est fons, cui nomen Arethusa. * . Eius ante os Alphēus ipse mediis in fluctibus placidus emergit; quem Oculum Zilicae nostri vocant. Arethusa ergo, quamvis non eā magnitudine, [qua olim,] è rupe tamen veluti è civitatis latere usque in hunc diem in portum magnum effunditur. à quo non multum distat Alphēus: qui, ut dictum est, ante ipsius os è falsis undis caput erigens, impetu cum magno ita erumpit, ut aut cymbas aut nauticis homines sese vix adire permittat.* In eandem sententiam uberius Fazellus, dicto Decad. I, lib.

lib. IIII, cap. I: *Hac insula licet parva sit & saxosa, nihilque in se humoris retinens, pelagoque circumfusa; multorum tamen fontium, instar fluviorum, dulcis perpetuo aquas affatimque emittentium adfluens est. mirum profecto ac rarum natura opus, & spectaculo dignum. Inter alios, fons in eâ est ingens, ad latus eius occidentale, quod portus magni fluctibus adluitur; mediis è saxis ac specu exundans; statimque in mare fluvium emittens, cui nomen Arethusa est apud poetas & historicos. Et postea: Enimvero Arethusa, ut Cicero & Diodorus referunt, incredibili olim erat magnitudine, vel eâ ratione, quòd plerique fontes, qui circumquaque emergunt, & ad officinas coriariorum diversa loca, instar fluminum, hodiè excurrunt, simul consurgentes, lacum efficiebant. qui uno ambitus stadio à specu, unde nunc exundat, ad*
 10 *fontem usque, qui atate meâ à Canalibus nomen habebat, protendebatur: ut scruporum aquarumque vestigiis adhuc cernitur. ubi vetusta erat urbis porta, Arethusa olim Livio, sed meâ tempestate Saccariorum adpellata: qua insula capta à Marcello est; ut Livius refert. Hac quum antè integra, & miris vetustisque lapidibus structa, ad aream cathedralis ecclesie pateret; & sola ex antiquis portis superesset; vigesimo circiter abhinc anno, ad tuitionem urbis clausa prorsusque extincta, usum formam & nomen amisit. Ea verò, quæ hodiè ad Arethusam ducit, S. Mariæ à portu dicata, atate paullo superiori fuit aperta; quum antè nulla esset. Nam eius mania quodam tempore Arethusa extrâ adluebat: intus verò gradibus ingentibus, in lapide excisis, quos terra hodiè opperuit, præmuniebantur. quibus Syracusani ad aquas, quæ intra muros quoque tum scatebant, è fonte hauriendas descendebant. Sed divisus in plureis alveos*
 20 *Arethusa processu ævi, huic muro portæ aperienda locum dedit. Non procul ab Arethusâ è mediis maris fluctibus fons aquæ dulcis mirè exundat; caputque inter aquas salsas extollit; Oculis Cilica vulgò adpellatus. cuius nullum veterum scriptorum meminisse, vel ex eo censendum est, quòd è vicinis Arethusa fontibus unus est. Qui quum olim, velut & ceteri, ex insulâ, non è mari, erumperet; corrodentibus processu ævi fluctibus eâ litora, occupantibusque, è medio salo nunc emergit. Erat igitur Arethusa fons ingens, & piscosus; molibusque jactis in mari & reticulato ordine positis circumseptus; quibus multa bituminis ac picis mixtura injecta, fluctus maris ab eo arcebat: cuius visuntur adhuc clara vestigia. nam coriariorum vicinè super iis molibus ex materiâ hac bituminosâ officina constructa atate meâ cernebantur. quibus deletis, propugnaculum ingens, ad robur urbis & portus munitissimum, quodâ S. Mariæ de portu dicitur, superstructum est. Meâ præterea atate, anno Salutis C I D I D V I, ipse ad IIII Id. Ianuar. prorsus exaruit. Sed interim ad isthmum & litus marmorei portus complures aquarum fontes emerferunt. qui, quum Arethusa refluxit, scaturire mox desierunt. Hactenus Fazellus; ab Aretii sententiâ, quoad Alphèi apud Ortygiam & Arethusam fontem emersionem, disfidens. cum Aretio tamen sentit nuperrimus Syracusarum topographiæ auctor, Vincentius Mirabella. At prisca illi mortales non hoc fonte Alphèum emergere, sed ipso Arethusæ ore, tradiderunt. Apud Ovidium, dicto μέγαρον φ. lib. v, ipsa Arethusa:*

— Cæcis ego mersa cavernis
 Advolor Ortygiam. quæ me, cognomine divæ
 Grata meæ, superas eduxit prima sub auras.

40 Virgilius, dicto Aeneid. lib. III:

Sicania prætenta sinu; jacet insula contra
 Plemmyrium undosum. nomen dixere priores
 Ortygiam. Alphèum, fama est, huc Elidis amnem
 Occultas egisse vias subter mare: qui nunc
 Ore, Arethusa, tuo Siculis confunditur undis.

Ad quæ ita commentator poëtæ Pomponius Sabinus: *Ortygia insula fontem habet Arethusam; ex quo ferunt per subterraneos cuniculos emergere Alphèum, flumen Elidis. Seneca, Natural. quæstion. lib. VI, cap. VIII: Quid, quum vides Alphèum, celebratum poëtis; in Achaiâ mergi, & in Siciliâ rursus, transjecto mari, effundere fontem Arethusam? Hinc etiam Pindaro, dictâ Nemeor. odâ I, ἀνάμηδρα, live ἀπὸ δῶρα Alphèi vocatur Ortygia insula, id est, respiramen; ut in qua is per Arethusæ fontem rursus emergat; unde etiam Scholiastes eius poëtæ Arethusam adpellat ὄρτυα, id est, os dicti amnis. Quidquid igitur reliqui illi supra citati auctores de commixtione aquarum Alphèi & Arethusæ dixere, id eodem modo fieri, illos intellexisse, certum est. perperamque modò citata Virgilio verba Mirabella ad illum in mediis maris fluctibus ebullientem nunc fontem traxit. At vehementer dubium adhuc est; heicne in occidentali insulâ latere ad magnum portum fuerit Arethusa fons; an verò in minori*

portu. sic namque apud Livium, dicto lib. xxv, scriptum lego: *Erat ex tribus Acradinæ præfectis Hispanus, Mericus nomine. ad eum inter comites legatorum de industriâ unus ex Hispanorum auxiliariis est missus. qui sine arbitris Mericum nactus, primum, quo in statu reliquisset Hispaniam, (& nuper inde venerat) exponit. omnia Romanis ibi obtineri armis. posse eum, si opera pretium faciat, principem popularium esse: seu militare cum Romanis, seu in patriam reverti libeat. contra, si malle obsideri pergat, quam sedem esse terrâ marique clauso? Motus his Mericus, quum legatos ad Marcellum mitti placuisset: fratrem inter eos mittit. qui, per eundem illum Hispanum secretus ab aliis ad Marcellum deductus, quum fidem accepisset, composuissetque agenda rei ordinem; Acradinam redit. Tum Mericus, ut ab suspitione proditionis averteret omnium animos, negat sibi placere legatos commeari ulro citroque. neque recipiendum quemquam, neque mittendum. & quò intentius custodia serventur. opportuna loca dividenda præfectis esse: ut sua quisque partis tutanda reus sit. Omnes adfensi sunt. Partibus dividendis, ipsi regio evenit ab Arethusa fonte usque ad ostium magni portus. id ut scirent Romani, fecit. Itaque Marcellus nocte navim onerariam cum armatis remulco quadremis trahi ad Acradinam iussit, exponique milites regione portæ, quæ prope fontem Arethusam est. Hoc quum quartâ vigiliâ factum esset, expositosque milites portæ, ut convenerat, recepisset Mericus; luce primâ Marcellus omnibus copiis mania Acradinæ adgreditur: ita, ut non eos solum, qui Acradinam tenebant, in se converteret: sed ab Nasso etiam agmina armatorum concurrerent, relictis stationibus suis, ad vim & impetum Romanorum arcendum. In hoc tumultu actuaria naves, instructæ jam antè, circumvæctæque ad Nassum, armatos exponunt. qui, improvisò adorti semiplenas stationes & adaperas fores portæ, qua paullo antè excurrerant armati, haud magno certamine Nassum cepèrè, desertam trepidatione & fugâ custodum. neque ullis minùs præsidii aut pertinaciæ ad manendum, quàm transfugis, fuit: qui, nec suis quidem satis credentes se, medio certamine effugerunt. Marcellus ut captam esse Nassum didicit, & Acradinæ regionem unam teneri, Mericumque cum præsidio suis adjunctum; receptui cecinit; ne regiæ opes diriperentur. Suppresso impetu militum, & iis, qui in Acradinâ erant, transfugis spatium locusque fugæ datus est, & Syracusani tandem liberi metu, portis Acradinæ apertis, oratores ad Marcellum mittunt; nihil petentes aliud, quàm incolunitatem sibi liberisque suis. Acradinæ murum exteriorè omnem ab externo versus Solis ortum mari ac minori portu cinctum fuisse, quum agnoscant Sicilia scriptores; atque in his maximè novissimus Vincentius Mirabella, in prædictâ topographiâ veterum Syracusarum; nullum ego heic in Livii verbis probum aptumque rerum gestarum ordinem video, si Arethusa fons in supra dicto insulæ occidentali latere ad magnum portum fuit. quidpe si regione portæ, id est, τῷ τῶν πύλων, que prope hunc fontem fuerit, exponi militem Marcellus voluit; quid ille eos ad Acradinam exponi iussit? Nugæ sunt. ad orientale insulæ latus & portum minorem expositos esse oportebat: heicque olim exstiterit, necesse est, Arethusa fons. In hac insulâ extremâ, inquit Cicero, est fons aquæ dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili magnitudine, plenissimus piscinum: qui fluctu totus opperiretur, nisi munitione ac mole lapidum à mari disjunctus esset. En, in extremâ, inquit, insulâ. hoc nisi ad extremum litus detorquere velis, prædictus ille in occidentali latere fons minimè esse poterit antiquus Arethusa; ut qui ferè in medio insulæ latere positus est. Verùm quum insula sit oblonga; cuius alterum extremum unâ cum Plemmyrio promontorio, de quo post dicemus, magnum portum includit; alterum ponte Acradinæ adnexum fuit: alterutrum horum intellexisse Ciceronem, videri poterat. nec dubium, quin tum unâ cum Livio in eâ extremitate eum intellexerit, quæ Acradinæ proxima. Huc adde, quòd Procopius, Vandilicar. rer. lib. 1, portum ad Syracusas nominat *Arethusam*. quod de magno portu in tantâ ambitus vastitate intelligi minimè æquum erat. Narrat ille, quo pacto Belisarius, postquam à Constantinopoli classe ad Siciliam & loca circa Aetnam adpulerat, sese Syracusas miserit, exploratum, qua ratione ad Africam, quam tunc Vandili tenebant, commodè ac tutò adpellere militemque exponere posset: in mandatisque dederit, uti, eâ re cognitâ, in Caucanis, meridionalis insulæ lateris portu, sese reviferet. hinc igitur ita concludit: τὰ πρὸς Προπέμῳ ἀκέραιος, ἔτι πικρὸς ἔοικετα λαβερῶδες, ὅτι τὸν λιμένα ἐβάδιζε πλὴν ἁ γέφυρα, ἐνθα δὴ οἱ τὸ πλοῖον ὀρμίζετο, πλωθαρόμοδος ἢ ἑ ἀνθρώπων σὺχνα καὶ διεσπασμένῳ ἐκαστη. ἐς βαρὰ δὲ ξυὼ αἰσθῶ ἐς πλὴν ναυῶ, αἰρετικῶν ἢ πὲ ἰγία ἐκελδωσι, καὶ πλεῖν κτ' ἐπὶ τὰς ἐς Καύκασα. Hoc est: Hac quum Procopius audisset, adprehensâ famuli illius manu, ad portum Arethusam contendit, ubi navigium*

gium paratum habebat; multa ex homine sciscitans, ac in singula curatè inquirens. quumque cum eo navim conscendisset, sublaeis velis quantocumque ad Caucana versus navigare iussit. Quin Florus quoque huc respexisse videri possit, ubi portum minorem in narratione cum Arethusa fonte conjungit. Verba eius, è libri II cap. V hæc recitavimus jam antea: Non illi triplex mirus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus, Arethuse, nisi quod hæcenus profuere, ut pulcritudini victæ urbis parceretur. Et quid mirum, interuisse postmodum Arethusa fontem; quando tot ac tantas heic ipse narrat fontium mutationes Fazellus? Ac fortè jam Procopii & Iustiniani imperatoris tempestate, postquam Siculi, abjectis maiorum superstitionibus, Christiani facti sunt, munitione illà & lapidum mole disiectà, fons iste cum fluctu minoris portus confusus fuerit; unde ipse postea portus Arethusa dictus? Sed perplexam hanc rem ipse Cicero nobis evolverit, omneque dubium removerit. Verba eius, in Verrem lib. V, hæc sunt: Tabernacula, quemadmodum consueverat temporibus æstivis, carbasis intenta velis, collocari iussit in litore: quod est litus in Insula Syracusis, post Arethusa fontem, propter ipsum introitum atque ostium portus, amano sanè & ab arbitris remoto loco. Iam heic Arethusa fontem satis ab extremitate insulæ submovet. nam & ab introitu five ostio portus spatium quoddam facit ad tabernacula Verris; & ab his etiam aliquid intervalli ad ipsum usque fontem. Post aliquanto ita pergit: Vnam illam solam noctem prædones ad Pelorum commorati, accedere incipiunt ad Syracusas. Qui videlicet

20 sæpè audissent, nihil esse pulcrius, quàm Syracusarum mœnia ac portus; statuerant, sese, si ea Verre prætoris non viderent, numquam esse visuros. Ac primò ad illa æstiva prætoris accedunt: ipsam illam ad partem litoris, ubi iste per illos dies, tabernaculis positus, castra luxuria collocarat. quem posteaquam inanem locum offenderunt, & prætoris commovisse ex eo loco castra, senserunt: statim sine ullo metu in portum ipsum penetrare ceperunt. Quum in portum dico, iudices, (explanandum est enim diligentius, eorum causà, qui locum ignorant) in urbem, dico, atque in urbis intimam partem venisse piratas. non enim portum illud opidum clauditur; sed urbe portus ipse cingitur & concluditur: non ut adluantur à mari mœnia extrema; sed inluat in urbis sinum portus. Heic, te prætoris, Heracleo archipirata cum quatuor myoparonibus parvis ad arbitrium suum navigavit. Prò dii immortales! piraticus myoparo, quum imperium populi

30 Romani, nomen, ac fasces essent Syracusis, usque ad forum & ad omnes urbis crepidines accessit: quò neque Carthaginensium gloriosissimæ classes, quum mari plurimum poterant, multis bellis sæpè conata, unquam aspirare potuerunt, neque populi Romani invicta ante te prætoris gloria illa navalis unquam tot Punicis Siciliensibusq, bellis penetrare potuit. qui locus eiusmodi est, ut antè Syracusani in mœnibus suis, in urbe, in foro, hostem armatum, ac victorem, quàm in portu ullam navem, viderent. Heic, te prætoris, prædonum navicula pervagata sunt, quò Atheniensium classis sola, post hominum memoriam, CCC navibus vi ac multitudine invasit. que in eo ipso portu, loci ipsius portusque naturà, victa atque superata est. heic primùm opes illius civitatis victæ, comminute, depressæque sunt. in hoc portu Atheniensium nobilitatis, imperii, gloriæ, naufragium factum existimatur. Eone pirata penetravit; quò simul atque adisset,

40 non modò à latere, sed etiam à tergo magnam partem urbis relinqueret? Insulam totam prætervectus est. que est urbis magna pars Syracusis; suo nomine ac mœnibus. quo in loco maiores Syracusanum quemquam habitare viderunt: quòd, qui illam partem urbis tenerent, in eorum potestatem portum futurum intelligebant. Heic etiam ambigui sensus verba de minore intelligi portu poterant ista: In urbis intimam partem venisse piratas; &, Urbe portus ipse cingitur & concluditur; item, Inluit in urbis sinum portus. Sed maiorem portum contra designant aperte ista: Quò simul atque adisset, non modò à latere, sed etiam à tergo magnam partem urbis relinqueret. Non dicit, à lateribus; quia unum dumtaxat urbis latus, ab oriente scilicet & septemtrionibus, portum cingebat atque concludat. quam concavitatem, inter septemtriones atque orientem protensam, sinum

50 urbis adpellat. Sed omnium documentorum luculentissimum firmissimumque est in Atheniensium classe; quam in magno portu post aliquot pugnas superatam esse, differissimà copiosissimâque historià referunt Thucydides lib. V II & Diodorus lib. XIII. Eandem cladem Silius, lib. XIII retulit his versibus:

Numquam hosti intratos muros & quattuor arceis:

Et Salaminias quantamque coisq,ue trophæis

Ingenio portus urbe invia fecerit umbram.

Spectatum proavis ter centum ante ora trivemes

Vnum

Vnum naufragium; mersasque impune profundo
Clade pharetrigeri subnixas regis Athenas.

Certum igitur jam est ARETHVS AE fontem fuisse eo situ, quo eum supra dicti au-
ctores Siculi describunt. Atque hinc jam sequitur, Acradinam non tantum ad
externum mare & minorem portum, sed ad maiorem etiam pertinuisse: atque
ad hanc eius partem exponi iussisse Marcellum milites, regione porta, qua prope Are-
thusam erat. Hinc etiam illud Ciceronis: Piraticus myoparo usque ad forum & ad omnes
urbis crepidines accessit. Et paullo antè, de ipso populo Syracusano, convitia Verri
ingerente: Totum forum atque insulam complent. In qua autem parte urbis fuerit fo-
rum, ostendit præcedenti actione. Altera, inquit, est urbs Syracusis, cui nomen Acra-
dina est. in qua forum maximum, pulcherrima porticus, ornatissimum prytanæum, amplissima
est curia. Addidit vocabulum maximum; non ad discrimen alterius cuiusdam in
eâdem urbe fori; sed uti magnitudinem eius indicaret: quemadmodum porticum
pulchritudinem, prytanæi ornatum, curiæ amplitudinem. Hinc quoque Plutar-
chus ita in Dione; quem ab Agrigento per Acras contendisse Syracusas narrat:
Ἐπει δὲ εἰσῆλθεν ὁ Δίων κατὰ τὰς Μενεπίδας πύλας, τῆ σάλπιγγι καὶ παύσας τὸν ἦρουθον, ἐκή-
ρυξεν, ὅτι Δίων καὶ μεγακλῆς ἤκοντες ἐπὶ τὴν ἀκράδιναν τῆς Συρακυσίας, καὶ
ἐπὶ ἄλλης Σικελιώσας ἀπὸ τοῦ τυράννου. Βυλόμενοι δὲ καὶ δι' ἐαυτῶν παρρησιασθεὶς τὰς ἀνθρώ-
πων, ἀνίει ἀπὸ τῆς Ἀχραδίνης, ἐκατέρωθεν ὡρῶν τὴν ὁδὸν τῶν Συρακυσίων ἰσθμῶν καὶ τετραπέδων καὶ
κρητῆρας ἰσάντων, καὶ καθ' οὓς ἤμειοτο, παρρησιασθεὶς π βαλλόντων, καὶ παρρησιασθέντων, ὡς περὶ θεῶν
κατὰ χάρις. Ἦν δ' ἑπὶ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ πένταπλα ἡλιοσκόπιον καὶ Φανίσι καὶ ὑψηλόν. Ἐπὶ
τῷ τῷ παρρησιασθέντων ἐδημιουργήσαν. Hoc est: Meneide portâ ingressus, compresso tubâ tumultu,
pronunciari iussit, Dionem & Megaclem, qui ad opprimendam tyrannidem advenerant, Sy-
racusanos ceterosque Siculos à tyranno liberos esse jubere. Cupiens autem ipse quoque per se
adloqui populum, per Achradinam ascendit; Syracusanis secus viam hinc atque hinc hostias,
mensas, atque crateras ponentibus; & ut quosque præteribat, congerentibus in eum flores
frugesque, atque votis eum, veluti deum, compellantibus. Erat sub arce atque Pentapylis so-
larium, conspicuum atque excelsum. eò ubi conscendit, concionatus est. De Dionysio,
Syracusanorum tyranno, ita scribit Diodorus lib. XIII: Δικαστοὶ δὲ καὶ νεωστῆρες
πολυπλοῆς, κίχλω τὰ νῦν καλεωμένους λιμῆρος ἐκατὸν ἐξήκοντα, τὰς πλείους δύο ναῦς δεχομένους καὶ
τὰς παρρησιασθέντων ἐξήκοντα, ὄντας ἐκατὸν πενήκοντα. Id est: Domicilia etiam subducen-
dis navibus in circuitu eius qui nunc vocatur portus CLX exstruxit; quorum pleraque binas
naves exciperent. vetera etiam reparanda curavit, numero CL. Hic scilicet ille portus
est, in quem Heracleonem cum piratico myoparone usque ad forum accessisse, dicit Cice-
ro. Mirabella receptacula ista navium perperam extra urbis munimenta longius
in litore ad CC passuum millia producit. quo tractu parum in tuto futura erat ea-
rum statio, bello ingruente. In Acradinâ fuisse, sub ipso illo magno foro, certum
est. Vnum autem tantum fuisse forum Syracusis, præter Ciceronis testimonium,
qui unum tantum memorat, patet ex his etiam Diodori verbis, paullo antè per-
scriptis: Συμπαρρησιασθέντων δὲ καὶ τῶν Συρακυσίων τῆ δὲ Διονυσίου παρρησιασθέντων, πολλὰν συνέβαινε ἡμεῶν
τὴν Φιλομήλιαν ἐπὶ τὴν τῶν ὀπλων ἀκρόπολιν. ἢ μόνον γὰρ ἐν τοῖς παρρησιασθέντων καὶ τοῖς ὀπλοδομοῖς
τῶν ἰσθμῶν, ἐν δὲ τοῖς γυμνασίοις καὶ ταῖς κτ' τὴν ἀγορὰν τοῖς ἐγχευε πᾶς τὸ πᾶν τῶν ἐργαστηρίων, ἀλλὰ
καὶ χωρὶς τῶν δημοσίων τόπων, ἐν ταῖς ἐπιφανείαις οἰκίαις ὅπλα περιπαλῆθαι καὶ ἐκδοῦναι.
Hoc est: Adjuvabant Syracusani propenso Dionysii conatum studio, quo factum, ut magnâ con-
tentione armorum fabricatio promoveretur. Non enim in vestibulis tantum templorum ac po-
sticis horum partibus, in gymnasiisque & porticibus circa forum, omnis ubique locus operantibus
refertus erat: sed, præter loca publica, per circumsticias maximè civium ad eas, magno passim nu-
mero arma conficiebantur. Marcellus igitur ad Acradinam exponi milites regione portæ, qua
prope fontem Arethusam in portu magno erat, iussit. eos Mericus eâ portâ, ut convenerat,
recepit. luce primâ Marcellus, omnibus copiis mania Acradinæ à Tychâ, ubi castra habe-
bat, adgressus est: ita, ut non eos solum, qui Acradinam tenebant, in se converteret: sed ab
Nasso etiam agmina armatorum concurrerent, relictis stationibus suis. In hoc tumultu actua-
ria naves, instructæ jam antè, circumvectæ, è Trogiliorum haud dubiè portu (nam in
magno portu nullas ad id tempus habuisse Romanos naves, supra è Cicerone di-
dicimus) in magnum portum ad Nassum armatos exponunt. qui improvisò adorti semiple-
nas stationes in muro, quia reliqui in Acradinam excurrerant, & adaperas fores portæ,
qua paullo antè excurrerant armati, haud magno certamine, auxiliantibus, quos Mericus
antè

antè receperat, *Nassum cepere, desertam trepidatione & fugâ custodum*. Hinc per dictam portam, cui nomen, ut supra dictum, *Pentapyla* fuit, *regionem etiam unam Acradinae occuparunt* insulæ proximam. Atque ita tandem series totius historiae probè constabit.

De cætero, *DIANAÆ FANVM*, quod Cicero in Ortygiâ insulâ memorat, ad ipsum fuisse *Arethusæ fontem*, testantur Scholia in supra dictam Pindari Pythior. oden 11; ubi ita scriptum: Ποσειδῶνος ἑδῶν Ἀρτίμιδος.] Τῆς Αλφειώσας. Φασὶ γάρ τινες, τὸν Ἀλφειὸν ἐρεοῦσθαι τῆς Ἀρτίμιδος, καὶ διώξασθαι ἀπὸ τῆς Ὀρτυγίας πρὸς αὐτὴν. ὅθεν Ἀλφειώσας Ἀρτίμιδος ἑρὸν ἐκείνῃ καθιδρύθη. Ἄλλως ἰδρυται γὰρ ἀγαλμα Ἀρτίμιδος Ἰππὶ τῆ Ἀρεθούσῃ. Id est: *Fluvialis sedem Dianae*] *Alpheos scilicet. aiunt quidam, Alpheum adamasse Dianam; & hucusque eam persequutum, tandem desisse. unde Alpheos Diane templum illic conditum. Aliter: Situm enim est simulacrum Diane apud Arethusam.* Hinc illud Virgilii *Aeneid. lib. III* — *Alpheum, fama est, huc Elidis amnem*

Occultas egisse vias subter mare: qui nunc

Ore, Arethusa, tuo Siculis confunditur undis.

Numina magna loci iussi veneramur.

Sed de hoc etiam fonte dictum satis. Id tamen insuper monuisse haud pigeat. nempe *Silium, lib. XIII*, *Arethusam* nominasse, quum omnem intelligeret urbem *Syracusas*, his verbis: — *Quantos Arethusa tumores*

20 *Concipiat; perissetque suas non pandere portas.*

PORTVS
Syracusarum
duo.

Nunc pauca quædam etiam de *PORTVVS SYRACVSANIS* è supra scriptis repetamus. *Scylax: Εχομένη δὲ Μεγαρίδου πόλις ἐστὶ Συρακῶν, καὶ διμῆτες ἐν αὐτῇ δύο. τῶν ἐν ἑπὶ τῆς ἐπέως, ὃ δ' ἄλλῃ ἐξῶ.* Id est: *Megaridem sequitur urbs Syracuse, cum duobus portibus. quorum alter intra mania, alter extra situs est.* Cicero, dicto in *Verrem lib. IIII*: *Portus habet propè in adificatione ad spectuque urbis inclusos. qui quum diversos inter se aditus [à terrâ] habeant, in exitu conjunguntur & conflunt. Eorum conjunctione pars opidi, quæ adpellatur Insula, mari disjuncta angusto, ponte rursus adjungitur & continetur.* Lectiones heic in variis exemplaribus variæ: aliàs, *rursus adjungitur*; aliàs, *rursus conjungitur & continetur*. Ego totam posteriorem periodum, saniore sensu carentem, sic ordinaverim: *Eorum conjunctione pars opidi continetur, quæ adpellatur Insula. ea mari disjuncta angusto, ponte rursus adjungitur continenti.* Cætero eosdem portus ita memorat *Ovidius Μεταμορφώσεων lib. v*:

Et quæ Bacchiadæ, bimari gens orta Corinθο,

Inter inæquales posuerunt mania portus.

Et *Strabo lib. VI*: *Ἐκατέρωθεν δὲ τῆς νήσου διμῶ ἐστὶ μέγας ὠν ὁ μέγας καὶ ὀχδοήκοντα σταδίων ἴσιν.* Id est: *Ab utraq; insulæ parte portus sunt magni. quorum etiam major LXXX est stadiorum.* Mendum his inesse verbis, ex abundante particulâ καὶ perspicitur; sed maximè ex eo, quòd *PORTVS MAIOR*, saxosis & abruptis litoribus ferè totus incinctus, vix v hodiè ambitu conficit millia passuum. stadia autem LXXX conficiunt millia x. Idem *Livio* quoque passim dicto *lib. XXV* vocatur *MAGNVS*. Vulgò etiam nunc incolis dicitur *Porto maggiore*. Os eius sive fauces, quas *Insula Ortygia* cum adverso *Plemmyrio* promontorio includit, 10 circiter passus patent. Ipse portus *Virgilio* dicitur *SICANIVS SINVS*: eius verò commentatori *Servio*, *SYRACVSANVS*. Verba poetæ *Aeneid. lib. III* hæc sunt:

Sicanio pratenta sinu jacet insula contra

Plemmyrium undosum: nomen dixere priores

Ortygiam.

PORTVS
Magnus, sive
Maior, qui &
SINVS SYRACVSANVS,
&
PORTVS
Arethuse.

Ad quæ ita *Servius: Sinus Syracusanus; in quo Ortygia. cuius heic necessariè meminit: nondum enim erant conditæ Syracuse.* Eundem sinum innuit *Ovidius, Μεταμορφώσεων lib. v*; ubi narrat, quomodò *Pluto Proserpinam*, ad *Ennæ lacum* in medio insulæ raptam, in *Orcum* secum avexerit:

Est medium Cyaneæ & Pisæ Arethuse,

Quod coit angustis inclusum cornibus, æquor.

Heic fuit, à cuius stagnum quoque nomine dictum est,

Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas:

Gurgite quæ medio summâ tenus existit alvo,

Agnovitque deam: Nec longius ibitis, inquit.

Non

Non potes invite Cereris gener esse. roganda,
 Non rapienda, fuit. Quid si componere magnis
 Parva mihi fas est; & me dilexit Anapus.
 Exorata tamen, nec, ut hec, exterrita, nupsi.
 Dixit: & in partem diversas brachia tendens,
 Obstitit. Haud ultra tenuit Saturnius iram:
 Terribileisque hortatus equos, in gurgitis ima
 Contortum valido sceptrum regale lacerto
 Condidit. ista viam tellus in tartara fecit,
 Et pronos currus medio cratere recepit.

Suprà ex Procopii Vandilicar. rer. lib. I hæc citavimus: Εἰπὶ τὸν λιμῶνα ἐθάδιζε τὴν
 Ἀρεθυσσῶν, ἐνθα δὴ οἱ τὸ πλοῖον ἀρμύλλετο. id est: In portum Arethusam contendit: ubi navem
 paratam habebat. Fortè ab ipso Procopio scriptum fuit, Εἰπὶ τὸν λιμῶνα ἐθάδιζε καὶ τὴν
 Ἀρεθυσσῶν. id est; In portum ad Arethusam contendit. quia heic juxta fontem navis
 erat. Nam totum portum magnum vocare Arethusam, absurdum erat. nisi for-
 tè adpellatus sit ὁ τῆς Ἀρεθύσης λιμῶν. id est, ARETHUSAE PORTVS.

10

PORTVS Flori quoque verba è lib. II, cap. VI, jam semel atque iterum prolata fuere ista:
 parvus, five Minor, proprio vocabulo LACCIVS in quo NAVALIA Syracusarum.
 Non illi triplex murus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethuse,
 nisi quòd hæctenus profuere, ut pulchritudini victæ urbis parceretur. Hic MARMOREVS
 PORTVS is Siciliae scriptoribus existimatur fuisse, qui alias Thucydidi ac Strabo-
 ni ἐλάσσων, id est, MINOR, hodièque Porto piccolo vulgò incolis, inter Acradinam
 & Insulam urbi sese ab oriente insinuat. de quo ita Fazellus, dictæ decad. I, lib.
 III, cap. I: Portus minor marmoreum circumquaque sinum, L. Floro auctore, fundumque
 quadratus ac miris lapidibus magnâ arte substratum habebat. quod eius adhuc clara testantur
 monumenta. nam & (quod admiratione dignissimum; imò supra veri fidem videri possit; nisi
 res ipsa ex aliqua parte suppeteret) aqua ductus lapideus, non mediocri amplitudinis ibi sub flu-
 ctibus maris fabricatus, adhuc magnâ sui parte integer visitur. quo aqua ex perenni illo, licet
 abdito, fonte, qui reliquas urbis partes irrigabat, à proximâ Acradinâ subter mare labentes huc
 permanabant. Quum aliquoties nostro hoc ævo penè exaruerit, Mirabella, in dictâ
 topographiâ veterum Syracusarum, testatur se in eum descendisse, multaque inibi
 ingentia saxa quadrata, quibus fundus eius constratus fuit, offendisse. NAVALIA
 heic fuisse Syracusanorum, auctor est Thucydides, lib. V II. Αἱ δὲ τετρήρεις, inquit,
 τῶν Συρακουσίων ἄμα καὶ ἀπὸ ξυθῆματῶν, πέντη μὲν καὶ τετράκοντα ἐν τῷ μεγάλῳ λιμῶνός ἐπέπλεον,
 αἱ δὲ πέντη καὶ ποταρχοντα ἐν τῷ ἐλάσσονι. οὗ μὲν καὶ τὸ νεώτερον αὐτοῖς. Id est: Syracusanor-
 um autem triremes simul atque ex compositio, è magno portu XXXV in adversum tendunt: è
 minori autem, ubi navalia eorum erant, XLV. Diodoro, lib. XIII, vocatur μικρὸς λιμῶν,
 PARVVS PORTVS; & proprio nomine, nescio unde deducto, ΛΑΚΚΙΩΝ, LACCIVS.
 Verba eius hæc sunt: Ὁ δὲ Διοῦσιππος θεαροῦν τὴν πόλιν ἐχουρωπέτιον ἔσσαν, καὶ διω-
 μῶν ῥαδίας φυλάττεσθαι, πύργῳ μὲν ἀποκροῦσθαι ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίας πόλεως τείχεα πολυπλάτῃ· καὶ πύργῳ
 ὑψηλῆς καὶ πικρῆς ἐπιποδοῦσθαι, καὶ ἀπὸ αὐτῆς χρηματισθῆναι καὶ σέας, διωμῶν μὲν ὄχλων ἑπιπέ-
 χεσθαι πύργῳ, ἀποκροῦσθαι δὲ ἐν αὐτῇ πολυπλάτῳ ἀχυρωμῶν μὲν ἀπὸ πύργου, πρὸς τὰς αἰφνίδιους κατὰ
 Φυγίας. καὶ συμπιέειν αὐτῆς τῆς πύργου τείχεα τὰ πρὸς τὸν μὲν λιμῶνα τῷ Λακκίῳ καλεῖσθαι νεώτερον
 πύργῳ δὲ ἐξήκοντα τετρήρεις χωρεῖν πύργῳ εἰς κλειομένην, δι᾽ ἧς καὶ μία τῶν νεωτέρων ἐπέπλεον
 ἑσσαν. Hoc est: Dionysius, cernens, insulam urbis, per se munitissimam, facile à presidio
 aliquo custodiri posse; magnifico illam muro, in quo crebras in altum turris eduxit, à reliquis
 urbe sejungere cepit. tabernas etiam & porticus, quæ magnam hominum turbam caperent, illi
 subjecit. arcem præterea, ad tutos improvise tumultu receptus, magnis impendiis exstructis &
 firmavit. huius muro navalia quoque in parvo portu, cui nomen est Laccio, complexus est. ea,
 LX triremium capacia, portam, qua singule tantum navis ingredi possent, clausam habebant.
 Hinc puto illud esse Scylacis: Ἐχομῶν δὲ Μεγαρίδῳ πόλις ἐστὶ Συρακῶν, καὶ λιμῶν ἐν
 αὐτῇ δύο. τῶν οὗ ἐπέπλεον τείχεος, ὁ δὲ ἄλλος ἐξῶ. Id est: Post Megaridem sequitur urbs
 Syracuse, cum duobus portibus: quorum alter intra murum, alter extra est. At murus hic,
 quo LX triremium capax navale includebatur, non in faucibus portus, sed in interio-
 re eius parte fuit exstructus. ubi etiam nunc insignes eius reliquæ sub fluctibus
 lapides quadrati prægrandes visuntur, unâ cum dictæ portæ canali profundo.

30

50

SYRACV-
 SARVM
 magnitudo
 & ambitus.

Atque hæctenus singulas urbis Syracusarum partes circumlustravimus. Nunc
 universæ etiam ambitus atque magnitudo aperiat. Strabo lib. VI: Πεντάπολις γὰρ
 μὲν τοῦτο

qui ambitum universæ urbis tradit fuisse stadiorum c lxxx; id est, millium xxi cum dimidio. Atque hunc verum esse eius ambitum, facile deprehendat, qui crepidines, quibus superinstructa fuit urbs, à mari ad Euryelum usque tumulum circummetiatur. nam totus urbis antiquæ locus, uno perpetuoque saxo constans, reliquo circà solo elevatior est. Aequalem omnibus partibus fuisse Athenis, vel inde maximè patet, quòd cum hac illam auctores iisdem penè verbis contendunt. Diodorus quidpe, lib. xvi, ait Dionysium possedisse *πλημειςλω τῶν ἑλλωιδων*, id est, urbem Græcicarum maximam. & Cicero, in dicto in Verrem lib. iiii, *Urbem*, inquit, *Syracusas maximam esse Græcarum urbium pulcherrimamque omnium, sæpè audistis*. Hæc à Cicerone mutuatum esse in Athenis suis concelebrandis Aristidem, dice-
res. Caterùm in muris Syracusarum depingendis, turris omisisset, memoriâ haud dubiè lapsum, video Mirabellam. Dionysium in omni Epipolarum juxtâ & Insulæ muro *πύργος* excitasse *πυκνὸς καὶ ὑψηλὸς*, id est, *turreis crebras atque excelsas*, suprà è Diodori lib. xiiii intellectum est. De Tychâ ita tradit Livius, lib. xxv: *Iam mille armorum ceperant partem, quum ceteri admotis pluribus scalis in murum evadebant; signo ab Hexapulo dato: quò per ingentem, solitudinem erat perventum; quia magna pars, in turribus epulati, aut sopiti vino erant, aut semigraves potabant*. Ad eundem modum in Acradinâ quoque fuisse turreis, haud dubium est. In Insulâ tamen nonnullas posuit ipse Mirabella. Atque hætenus veterum Syracusarum ortum, incrementum, situm, & magnitudinem generatim aperuisse sufficiat.

Nunc proxima urbi quædam loca exponemus. Apud Theocritum, in Idyllio i, hæc leguntur:

καὶ ποταμοὶ, τοὶ χεῖν καλὸν κατὰ Θύμπερον ὕδαρ.

Id est, ut interpres vertit:

— Vale Arethusa,

Et vos fluvii, qui juxta pulcram Thymbridis undam fluitis.

Apud Virgilium, Aeneid. lib. iii, sic Aeneas de Italiæ flumine Tiberi loquitur:

Si quando Tybrin vicinaque Tybridis arva

Intraro, gentique mea data mœnia cernam.

Ad quæ ita Servius: *Fluvium, pro quo regem ipsum posuit Tybrin, qui in hunc cecidit fluvium, & ei nomen dedit. nam antea Albula dicebatur: ut ostendit in septimo [lege octavo] Virgilius. Alii volunt non Tybrin cecidisse, sed Tyberinum, regem Albanorum: à quo Tyberis dictus est. Ut autem Tybris dicatur, hæc ratio est: Quodam tempore Syracusani, victores Atheniensium, ceperunt Syracusis ingentem hostium multitudinem; & eam, caesis montibus, fecerunt addere munimenta civitati. Tunc, auctis muris, etiam fossa intrinsecus [lego, extrinsecus] facta est; qua, flumine admissio repleta, munitiorem redderet civitatem. Hanc igitur fossam per hostium penam & injuriam factam, Tybrin vocarunt *ἄρο τῶν ἑλλωιδων*. Postea profecti Siciliam ad Italiam, eam tenuerunt partem, ubi nunc Roma est, usque Rutulos & Ardeam. unde est: *Fines super usque Sicanos, & Albulam fluvium ad imaginem fosse Syracusanae Tybrin vocaverunt; quasi τῶν ἑλλωιδων*. Circa Syracusas autem esse fossam Tybrin nomine, Theocritus 40 meminit. Aeneidos verò lib. vii ita Euander Aeneam adfatur:*

Tunc manus Ausoniae & gentes venere Sicanae;

Sæpius & nomen posuit Saturnia tellus:

Tum reges, aspera, immani corpore Tybris;

A quo post Itali fluvium cognomine Tybrin

Diximus, amisit verum vetus Albula nomen.

Ad hæc ita idem Servius: *Immani corpore Tybris. Hic Tuscorum rex fuit: qui juxta hunc fluvium pugnans cecidit; & ei nomen imposuit: vel, ut quidam volunt, à Glauco, Minois regis filio, occisus est. Alii volunt, ipsum ipsum regem latrocinatum esse circa huius fluminis ripas; & transeuntibus crebras injurias intulisse. unde Tybris, quasi τῶν ἑλλωιδων, dictus est, *ἄρο τῶν ἑλλωιδων*, id est, ab injuriâ. nam amabant maiores, ubi aspiratio erat, & ponere. Alii, ut suprà diximus, volunt, eos, qui de Sicilia venerunt, Tybrin dixisse à similitudine fosse Syracusanae, quam fecerunt per injuriam Afri & Athenienses juxta civitatis murum. En tibi germanum atque insigne putidarum grammaticorum fabularum immaniumque nugarum exemplar. Syracusanos Athenienses, sub duce Niciâ devictos, in Latomias sive Lapidinas Syracusanas dedisse, suprà ex Thucydide, Diodoro, atque Plutarcho intellectum, hinc igitur primum ista de caesis montibus & fossâ ab Atheniensibus captivis*

stus captivis facta conficta est fabula grammaticis istis . quam porro improbè atque ineptè contraque omnem historiarum seriem concinnarunt. quidpe Athenienseis à Syracusanis victos esse anno antè, quàm Callias summum Athenis gereret magistratum, id est, Olympiadis LXXIII anno IIII, auctor est Diodorus lib. XIII. Siculos autem non ex Sicilia in Italiam umquam venisse, sed hanc antiquissimam eorum fuisse sedem; eaque pulsos LXXX annis ante Troianum bellum, id est, antequàm Athenienses à Syracusis vincerentur annis 1500 LXXXIII, in Siciliam tandem venisse, supra cap. II ostensum est. Nihil igitur est, quòd Mirabella ex istorum grammaticorum fide atque auctoritate quidquam de fossâ Tybride apud Euryelum tumulum, qui nunc vulgò dicitur *Belvedere*, demonstrare velit; quum nulla alia eius reperierit circa veterum Syracusarum locum vestigia. Quamvis in eâ Tybride fossâ nullam Servius memorat aquam; tamen Mirabella ingens eam tullisse flumen, ex supra dictis Theocriti versibus docet. Hi igitur excutiendi crunt. Scholia in eos ita habent: Θύμβριδος.] ποταμὸν Σικελίας εἶναι Φασι καὶ τῶν. Ἄλλως: Θύμβρις κατὰ ἕνα γλῶσσαν ἢ γάλαθα. Ἰνὲς δὲ Σικελίας ποταμὸν ἔφασαν Θύμβριδα. ἢ, Θύμβρις, ποταμὸς Σικελίας, ἐφ' ᾧ μυθεύεται Ἡρακλῆς τὰς ἐκ τῆς Ἐρεθίας [scribe Ἐρεθίας] ἕως ἐλαίων ἐν τῷ θαλάσσει. Ἰσοκράτης δὲ χαμῶν ἀντιπερβλήτης, χῶσται τὸν ποταμὸν, καὶ ἐπιπέδον ποιῶσι, ἐφ' ᾧ οἱ κέφαλοι διαδαινύονται κατοικῆντες. Ἀσκληπιάδης δὲ ὁ Μερλεανός [scribe Μερλεανός] διὰ τὸ Δ γράφει Δύμβρις, ἢ κατὰ γλῶσσαν γάλαθα. ἄλλοι δὲ τὸν Τύμβριδος. Interiisse vocabulum ante vocem γλῶσσαν, item in fine quædam deesse, manifestum est. reliqua sic interpretor: *Thymbridis*.] Hunc quoque Siciliae annem esse aiunt. *Aliter: Thymbris, quadam lingua est mare. quidam verò Siciliae flumen esse dixerunt. Vel: Thymbris, fluvius Siciliae. ad quem fabulantur pervenisse Herculem, quum boves ex Erithyâ ageret. superveniente autem ingenti tempestate, aggeribus actis flumen plantæ induxisse, in quo cephalus degere ostenduntur. Asclepiades verò Myrleanus, per D scribit Dymbris; que lingua est mare. Alii à Tymbride. Nobiles fuisse atque celebratos in Symatho flumine cephalos sive mugiles, supra cap. X ostensum est. hunc igitur an illi intellexerint fluvium, haud facillè dixerim. ceterum Asclepiades iste Myrleanus, ante natum Iesum, Pompeii Magni ætate vixit; teste Svidâ.*

30 Iam antiquis igitur illis temporibus dubium atque controversum fuit, quidnam τῆς Θύμβριδος voce Theocritus intellexisset; plerisque mare interpretantibus. Sane ita dicti versus sensus struendus erat; ποταμοὶ, τὰ χεῖμα καλὸν ὕδωρ κατὰ Θύμβριδος. id est, *fluvii, qui pulcrum funditis aquam in Thymbrin. hoc est, ut illi interpretati sunt, in mare.*

Ceterum versus septemtriones haud procul à Syracusis locus, sive vicus fuit, LEON vicus. Thucydidi ac Livio Λέων, LEON, dictus. Livius, lib. XXIII: *Marcellus retro in Leontinos redit. frumentoque & com meatibus aliis in castra convectis, presidio ibi modico relicto, ad Syracusas obsidendas venit. Inde Appio Claudio Romam ad consulatum petendum missò, T. Quinctium Crispinum in eius locum classis castrisque profecit veteribus. ipse hibernacula quinque passuum ab Hexapylo (Leontiam vocant locum) communiit adificavitque.*

40 En quid hoc est? castra ad obsidendam oppugnandamque urbem ad quinque millia passuum ab eâ habere remota? Qui enim inde subiti, qui occulti & improvisi impetus in muros fieri, qua ratione com meatuum & subsidiorum receptus prohiberi potuerunt? Minimè profectò credibile est: locumque istum Livii corruptum esse, ut & complura alia in hac Syracusanæ obsidionis historiâ, certum est. Ipse Livius postea: *Inde terrâ marique simul cepta oppugnari Syracusæ. terrâ, ab Hexapylo; mari, ab Acradinâ. Proprius igitur ipsam urbem fuere.* Apud Thucydidem sic scriptum legitur lib. VI: Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτὸς τῆ Ἐπιγυνομένη ἡμέρᾳ ἐξετάζοντο, καὶ ἐλάθοντο αὐτὲς πᾶντ' ἤδη τῷ στραπέματι ἐκ τῆς Κατάνης ἑλόντες κατὰ τὸν Λέοντα καλοῦμενον, ὃς ἀπέχει τῶν

50 Ἐπιπόλων ἐξ ἢ ἐπὶ τῶν σταδίων, καὶ τὰς περὶ τὸν ἀποβιβάσαντες, ταῖς πηνασὶν ἐς τὴν θαλάσσον καθρομίσμενοι. ὁ δὲ περὶ τὸν σταδίων ἐχώρει ὄψιν ὄρουσιν πρὸς τὰς Ἐπιπόλους. Id est: *Postera luce, que eam noctem consequuta est, Athenienses, recensitis copiis, cum iis omnibus Catanâ profecti, regione loci, cui nomen Leon, sex vel septem stadia ab Epipolis distiti, clam hoste pediatum in terram exponunt; navisque Thapso adpellunt. Peditatus protinus ad Epipolas cursu contendit.* Ex hoc loco audacter Livii vitiata verba sic emendaverim: Ipse hibernacula mille & quingentis passibus ab Hexapylo (Leontem vocant locum) communiit adificavitque. Sic eodem libro antea: *Hæc nunciata quum essent Romanis, ex Leontinis mota sunt*

exemplo castra ad Syracusas. Et ab Appio legati per portum missi fortè in quinqueremi erant. præmissa quadrivemis quum intrasset fauceis portus, capitur. legati agrè effugerunt. Et jam non modò pacis, sed ne belli quidem jura relicta erant; quum Romanus exercitus ad Olympium (Iovis id templum est) mille & quingentis passibus ab urbe castra posuit. Ad alteram fuisse urbis partem, versùs meridiem, post ostendam. Mirabella, duos fuisse diverfos locos Leontem Thucydidis & Leontiam Livii, tribus demonstrare se posse putavit argumentis. quorum primum ex intervallorum, quæ suo quisque tribuit auctor loco, magnâ diversitate, alterum ex ruderibus, quæ quinque millibus passuum ab Epipolis se deprehendisse ait, tertium ex Hugonis Falcandi auctoritate colligit. Ad primum jam antè satis responsum. nempe non posse castra Romanorum, 10 Syracusas obfidentium, tam longè distita fuisse. Ad alterum quod attinet; nihil mirum, si in tam magnæ tamque celebris urbis agro suburbano complura etiam nunc veterum ædificiorum passim reperiantur vestigia, quum extra omnem controversiam tota urbs, quâ aditus ad eam à terrâ patuit, cum vicis tum privatorum ædificiis villisque fuerit circumseptâ. Reliquum igitur est, uti Falcandi auctoritatem videamus. Eius verba in Historiâ Siculâ leguntur ista: Eodem anno, quartâ die Februarii, vehemens terra motus tamâ Siciliam concussit violentiâ, ut in Calabria quoque circa Rhegium opidag. proxima sentiretur. Catanensium opulentiissima civitas usque adco subversa est, ut ne una quidem domus in urbe superstes remanserit. Leontium, nobile Syracusanorum opidum eadem terre concussione subversum: opidanorum plerosque ruentium ædificiorum moles consumpsit. multa præterea in finibus Catanensium ac Syracusanorum castella diruta sunt. 20 multis in locis terra dehiscens, & novos protulit fonteis, & veterum nonnullos obstruxit. Syracusis Arcthusa, fons nominatissimus, de limpido turbulentus effectus, saporem salsum multâ maris admixtione traxit. Heic Mirabella Leontium istud nobile Syracusanorum opidum eundem esse, vult locum, quem Leontiam adpellet Livius, v millibus passuum ab ipsis Syracusis distitum. At quis non credat, Leontinorum Falcandum intellexisse opidum, quod tum in Syracusanorum ditione fuit? En; multa præterea, inquit, in finibus Catanensium ac Syracusanorum castella. nec ullam aliam Leontini agri facit mentionem; quum expers tantæ cladis, ut in medio utriusque urbis positus, esse minimè potuerit. Manet igitur certum fixumque, apud Livium dicto 30 loco & vocabulum loci esse corruptum, & numerum millium viciatum.

SVMMA
rupes.

Ultra Euryelum versùs occasum solstitialem locus arduus atque asper, vulgò nunc incolis Criniti, Thucydidi vocatur Ἀκραιὸν λέπας, id est, SVMMA RUPES. Verba eius lib. VII, ubi discessum Atheniensis exercitus ad Olympio opidulo & intimo Magni portus recessu versùs Catanam memorat, leguntur hæc: καὶ ἐπειδὴ ἐβόησαν ἅπλῃ τῇ διαβάσει τῆς Ἀνάπης περὶ μὲν, εὐρον ἐπ' αὐτῶν ὄρησι περὶ γῆρας τῶν Συρακυσίων καὶ ἑμμαχῶν· καὶ πρὸς ἀμφοτέρους καὶ κρατήσαντες τῶν πέτρων, ἐχώρουν εἰς τὸ πρὸς ὄρεον. οἱ δὲ Συρακυσῖοι περιπατούντες τὴν περὶ κείνου καὶ ἐσακοντήσαντες οἱ ψιλοὶ. καὶ ταύτην ἡμέραν περὶ ἐβόησαν ὡς πρὸς ἀρκύοντα, ἠύλισσαντο πρὸς Λόφον πρὶν οἱ Ἀθλιῶται. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἐπρόδοντο, καὶ περὶ ἤλθον ὡς εἰκοσι σταδίων· καὶ κατέβησαν εἰς χωρὶον ἀπέδον π, καὶ 40 αὐτῶν ἐτραπυπέδοντο, βελόμηροι ἐκ π τῶν οἰκίων λαβὴν ἢ ἐδάδιμον (οἰκεῖτο γὰρ ὁ χωρὶον) καὶ ὕδωρ μετὰ σφῶν αὐτῶν φέρονται αὐτοῖσιν· ἐν γὰρ τῷ πρὸς ὄρει ὅππῃ πλάτα σταδία, ἢ ἐμελλόν ἵναί, σὺν ἀφρονον ἴω. οἱ δὲ Συρακυσῖοι ἐν τῷ πρὸς ὄρει, πρὸς δίοδον πρὶν ἐν τῷ πρὸς ὄρει ἀπετείχον. ἴω δὲ Λόφος κάρπυον, καὶ ἐκατέρωθεν αὐτῶν χαράδρα κρημνώδης· ἐναλείπει δὲ Ἀκραιὸν λέπας. * * * ἐνὸν δ' ἴω τὸ χωρὶον. καὶ πρὸς βαλόντες οἱ Ἀθλιῶται ἐταχομάχου· καὶ ἐκατέρωθεν ὑπὸ πολλῶν δότῃ τῶν Λόφῳ ἐπαύσαντες ὄντων, καὶ ἐδιωμάμηροι βιάσασθαι, ἀνεχώρουν πάλιν, καὶ ἀνεπαύοντο. * * * ἀναπαυομένων δὲ αὐτῶν, οἱ Συρακυσῖοι πέμπουσι μέρῃ ἢ τῆς στρατῆς, δόποτι χεῖντας ἐκ τῆς ὄπας αὐτῶν, ἢ περὶ ἐληλύθησαν. αὐτῶν μέρους δὲ κακείνου (σφῶν αὐτῶν ἴνας, διεκάλυσαν. καὶ μετὰ ταῦτα πείση τῇ στρατῇ ἀναχωρησῶντες πρὸς τὸ πρὸς ὄρει μᾶλλον οἱ Ἀθλιῶται, ἠύλισσαντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ περὶ ὑχώρουν. καὶ οἱ Συρακυσῖοι 50 περὶ ἐβαλόν π πενταχῇ αὐτοῖς κύκλῳ, καὶ πολλὰς κατετραυμάλιζον. καὶ ἐππλὺ ἰδὲ αὐτείχον οἱ Ἀθλιῶται· ἐπειδὴ περὶ ἐβόησαν πέντε ἢ ἑξ σταδίων, ἀνεπαύοντο ἐν τῷ πρὸς ὄρει. τῆς δὲ νυκτὸς τῶν Νικίας καὶ Δημοσθένει ἐδόκει πρὸς καύσαντες ὡς πλείστα ἀπάγειν τὴν στρατῇ, μηκέτι πρὶν αὐτῶν ὄδον, ἢ διενόηθησαν, ἀλλὰ τρωαῶν, ἢ οἱ Συρακυσῖοι ἐτήρουν, πρὸς πρὸς ἡάλασαν. ἴω δὲ ἢ ἑμμαχῶν ὄδον αὐτῶν καὶ Γέλαν. Hoc est: Quum itaque ad transitum Anari amnis perventum est, offendant illic instructam Syracusanorum factorumq. manum. eâ submotâ, transitu potiti, ultra progrediantur;

diantibus Syracusano equitatu adsectante, levique armaturâ jaculis incessentibus. Atque hac die confectis x l ferme stadiis, tumulum quemdam insederunt. Postera die diluculo iter ingressi, quum xx circiter stadia processissent, descenderunt in campestrum quemdam locum: ibique castra posuerunt: volentes è domibus aliquid cibariorum (incolis quidpe frequens locus erat) & item aquam secum sumere: siquidem complura per stadia, qua perrecturi erant, nihil admodum aqua erat. Interea Syracusani transitum ulteriorem praecipuantes, muro praecloserunt. Erat tumulus arduus & utrimque rupibus praecipuus, cui nomen à νεγιον λεπας, id est, Summa rupes. Paulo post: Erat autem locus arctus, quem subeuntes Athenienses, expugnare nitentur. At quum à tot viris è loco eminenti ferirentur, nec possent per-rumpere; retrogressi quieverunt. Mox: Ipsi verò quiescentibus, Syracusani partem quam-dam copiarum mittunt, ad eos muro includendos à tergo, qua venerant. Verum id illi, mis-sis contra quibusdam suorum, prohibere. Mox cum omni exercitu regressi, propius campum confedere. Postridie quum progredierentur; undique circumfusi Syracusani eos adoriuntur; multosq; fauciant. Athenienses, postquam diu resisterant, dehinc progressi v vel v i stadia, in campo conquieverunt. Sub morte Nicias ac Demostheni visum est, accensis quamplurimis ignibus, abducere inde exercitum: non eadem, qua constituerant, viâ; quam Syracusani custodie-bant: sed contrariâ, ad mare versus. Hec autem non ad Catanam, sed in aversam prorsus Sici-liae partem, ad Camarinam & Gelam versus ferebat. Ex intervallo viii ferè millium pas-suum ab Anápo amni, quem cum esse, qui nunc vulgari vocabulo Alfes dicitur, se-
 20 quenti capite ostendam, item ex situ & naturâ locorum, Summa ista rupes ea esse deprehenditur, quam nunc vulgò Criniti adpellari dixi.

Ceterum Plinius, lib. iii, cap. viii, Colonia, inquit, Syracuse, cum fonte Arethusâ, quamquam & Temenitis, & Archidemia, & Magea, & Cyane, & Milichie, fontes in Syracusano rotantur agro. Ex his τεμηνίτις κελών, TEMENITES, fons Siculis scri-
 TEMENITES
 fons.
 Fonte dicitur Canali. MILICHIE verò fons, is, qui sub Neapolis tractu vulgò accolis
 MILICHIE
 fons.
 nomen ei quaesitum putant Μελιχίη κελών, id est, fons sive avis atque mellitus. De tri-bus reliquis sequenti capite dicetur.

30 Porro inter Acradinam & Anápum flumen ad Magnum portum fuit η λυσιμέ-
 LYSIMELIA
 λεια λίμνη, id est, LYSIMELIA stagnum. Thucydides lib. vi: Τῆ δὲ ὑπεραίας οἱ
 stagnum, sive
 Συρακῶσι τοῖς τῆ ναυσὶν ἐκπέλασον, ἕσπερ ἐξ καὶ ἡβδομηκόντα, καὶ τῷ πεζῷ ἄμα πρὸς τὰ τεῖχη
 palus.
 ἔχωρον. Οἱ δὲ Ἀθλιῶσι ἀντιπρὸς τὴν ναυσὶν ἐξ καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ πρὸς μίσηδες ἐναντιῶν.
 καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα, ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρασ τῶν Ἀθλιῶν, καὶ βελόμηρον περικλείουσα τὰς ναυὰς πλὴν
 ἐναντιῶν, & ἐπιεραζόντα τὸ πλῆθος πλὴν γλυμῶν, νικησάντες οἱ Συρακῶσι καὶ οἱ ἑξήμαχοι τὸ
 μέσον πρὸς τὴν Ἀθλιῶν ἀπολαμψάντες καί κείνον ἐν τῷ κελίῳ & μυχῷ & λιμνῆος, καὶ αὐτὴν τὴν Δα-
 φθίρην, καὶ τὰς μετ' αὐτῆς ναυὰς Ἰππαστραίας. ἔπειτα δὲ καὶ τὰς πλείους ναυὰς ἤδη τῶν Ἀθλιῶν κα-
 τὰ τὸν ποταμὸν καὶ ἐξέωθεν εἰς τὴν γλῶσσαν. Οἱ δὲ Γυλίππου, ἔρῳν τὰς ναυὰς τῶν πλεμίων νικασίας, καὶ ἐξω-
 τῶν σωμάτων καὶ αὐτῶν εἰσπύοντες κατὰ Φερομένην, βελόμηρον & Δαφθίρην τὰς ἐκβαίνοντας, καὶ
 40 τὰς ναυὰς ῥᾶν τὰς Συρακῶσι ἀφελόντες τῆς γῆς, Φιλίας ἕσπερ, παρεβόηθη ὅτι πλὴν χηλῶν, μέγιστον
 ἔχων τὸ σελήϊον. Ἐαὐτὸς οἱ Τυρσοῖσι (ἔτι γὰρ ἐφύλασσαν τοῖς Ἀθλιῶσι τὰς ναυὰς) ἔρῳν τὰς ἀπὸ κείνης
 πρὸς Φερομένην, ἐπεκβοησάντες & πρὸς πτόντες τὰς πρώτας, τρέψαντες, καὶ ἐς Βαλλίαν εἰς τὴν λίμνην
 πλὴν Λυσιμέλειαν κατὰ μυχῶν. ὕστερον δὲ πλείοι & ἤδη & εἰσπύοντες τὸν ποταμὸν τῶν Συρακῶσι
 & ἑξήμαχων, & οἱ Ἀθλιῶσι ἐπιεβοησάντες, καὶ δεισάντες πρὸς τὰς ναυὰς, ἐς μάχην τὴν κατὰ τὴν
 πρὸς αὐτὰς, καὶ νικησάντες ἐπέδωξαν καὶ ἐπέδωξαν τὴν πλείονα ἀπὸ κείνης, καὶ τὰς ναυὰς τὰς μὲν πλείους διέ-
 σπασάντες καὶ ἑξωθήσαντες τὸν ποταμὸν. Hoc est: Postera die Syracusani cum classe prodire
 LXXVI navium: & simul ad muros hostium cum peditatu perrexere. Adversus eos Athenienses
 suam classem eduxerunt LXXXVI navium: praeliumq; conseruerunt. Dextrum eorum cornu
 tenebat Eurymedon. hunc adversarias navis circumdare conantem, & in eas laxiore ductu
 50 propius terram tendentem, Syracusani ac socii eorum, mediâ Atheniensium classe prius superata,
 ipsum quoque adipiscuntur in concavo portus atque intimo eius recessu: eumque cum sua navi ac
 ceteris, qua comitabantur, conficiunt. Deinde & reliquam classem insequuntur, ad terram us-
 que urgentes. quam quum jam vinci extrag, lignea septa & sua castra proferrî cerneret Gylip-
 pus: cupiens occidere egredientis in terram facilitatemq; praebere Syracusanis retrahendi hostium
 navis; quum ab amicis teneretur; pergit cum quadam parte copiarum ad crepidinem sive saxeam
 pilas portus, suis auxilium laturus. Hos conspicati Etrusci (hi enim illie pro Atheniensibus sta-
 tiones habebant,) incompositè contendenteis: ad subcurrendum suis veniunt & ipsi. impetug in
 primos

primos factō, in fugam versos in stagnum Lysimeliam compellunt. Mox, ingruente jam maiore Syracusanorum sociorumque manu, ipsi quoque Athenienses, de navibus solliciti, suppetias suis ferunt. congressisque cum hostibus, superant eos, atque persequuntur: ac multis hostium occisis, navium suarum plerasque salvas in castra reduxerunt. Ex his fati apertè patet, in ipso plano illo ac depresso litore fuisse λίμνην Λυσιμελείαν, id est, stagnum Lysimeliam, quod est ad Anapi fluminis ostium: ubi hodièque restagnans aqua, sive palus, vernis autumnalibusque ac pluviis diebus cernitur. Meminit huius stagni Theocritus quoque, antiquissimus poeta, Syracusanus, Idyllio x v i, his versibus:

Κέρη θ', ἀ σὺ μάτρη πολυκλήρων Ἐφυραίων
Εἰληχας μέγα ἄστυ, παρ' ὕδασι Λυσιμελείας.

Id est:

Et tu Proserpina, quæ unâ cum matre opibus adfluentium Ephyrensium
Sortita es magnam urbem, ad undas Lysimeliæ.

SYRACA
palus.

Supra Lysimeliam protinus fuit SYRACA PALUS: unde ipsum nomen Syracusis; ut supra ostensum. Eadem & TYRACA dicebatur, Atticâ dialecto. Vibius Sequester, in Catalogo paludum: Tyraca; Syracusis. Stephani epitomator, in voce Συρακῶσαι. Τὸ ἐθνικὸν Συρακῶσαι & Συρακῶσαι τὸ θηλικόν, ἢ λίμνη, ἢ τις καλεῖται Συρακῶ. Id est: Gentilitium est, Syracusis: & femininum, Syracusia. Est & stagnum, quod vocatur Syracῶ. λίμνην adpellari etiam Marciano Heracleensi, supra ad expositionem nominis Syracusarum ostensum est. verum vulgare hoc est Græcis auctoribus ferè omnibus, 20 quasvis paludes, quæ propriè Græcè dicuntur τὰ ἕλας, etiam λίμνας vocare; quæ vox propriè valet lacus maioris simul & minoris, quæ aliàs Latīnis dicuntur stagna. Sanè & Lysimelia & Syraca meræ fuerunt paludes. hinc de Syracâ ita Thucydides, lib. v i; ubi de Atheniensium narrat muro, quo Syracusâ à Magno portu ad Trogiliorum usque portum incluserunt: τῆ δ' ὑστερία δὸπ τὴ κύκλις ἐπέχρον οἱ Ἀθλωαῖοι τὸν κρημνὸν, τὸν ὑπὲρ τῆ ἕλας, ὅς τῶν Ἐπιπλῶν ταύτη πᾶσι τὸν μέγαν λιμνῶνα ὄρα, καὶ ἦπερ αὐτοῖς βραχυτάτον ἐγγίγγοτο καταβάσι διὰ τῆ ὀμαλῆ καὶ τῆ ἕλας ἐς τὸν λιμνῶνα τὸ περιτείχισμα. καὶ οἱ Συρακῶσαι ὅτι τῆ ἐξελθόντες καὶ αὐτοῖς, ἀπεσταύρωσαν αὐτοῖς, δεξιὰ μὲν δὸπ τῆς πόλεως, διὰ μέσων τῆ ἕλας. καὶ τὰ φρον ἄμα παρώροσον, ὅπως μὴ οἶόν τι ἢ πῆς Ἀθλωαῖοις μέγχα τῆς θαλάσσης δόποταχίσαι. οἱ δὲ, ἐπειδὴ τὸ πᾶσι τὸν κρημνὸν αὐτοῖς ἐξείργασον, ἴππηκερῶσιν αὐτοῖς τῶ τῶν Συρακῶσαι 30 ἐπιπλωμαῖ καὶ τὰ φρον, ταῖς μὲν ναῦς κελύσσωντες περιπλεῦσαι ἐκ τῆς θαλάσσης ἐς τὸν μέγαν λιμνῶνα τὸν τῶν Συρακῶσαι. αὐτοῖς δὲ περὶ ὄρθρον καταβαίνουσιν δὸπ τῶν Ἐπιπλῶν ἐς τὸ ὀμαλὸν, καὶ διὰ τῆ ἕλας, ἢ πηλώδες λῶ καὶ στερεώτατον, καὶ ἴσρας καὶ ξύλα πλατῆα ἴππητες, καὶ ἐπ' αὐτῶν διαβαδίσωντες, αἰρῶσιν ἄμα ἐπὶ τὸ περῶμα, πηλῶ ὀλίγη, καὶ πηλῶ φρον, ἐπὶ τῶν ἴσρων εἶδον, ἢ μάχη ἐγγίγγοι, ἢ ἐν αὐτῇ ἐνίκα οἱ Ἀθλωαῖοι, ἐ τῶν Συρακῶσαι οἱ μὲν τὸ δεξιὸν κέρασ ἐχοντες, πᾶσι τῶ πόλιν ἐφυρον, οἱ δ' ἴππη τῶ δωάνυμω, παρὰ τὸν ποταμὸν. Hoc est: Postero die Athenienses locum arduum atque præruptum, paludi imminentem, muro cinxerunt: qui locus, pars Epipolarum hac regione, ad magnum prospectat portum, quâ brevissima futura erat structura, descendens per planum atque paludem in portum. Intercâ Syracusani egressi, rursus & ipsi vallum ducunt, inchoatum ab urbe, per mediam paludem, fossamque pariter & aggerem; ne liberum esset Atheniensibus, murum ad mare usque producere. At illi, perfectò jam circa præruptum illum locum opere, iterum adgredi statuunt Syracusanorum fossam & vallum. itaque jubent classem à Thapso circummagi in magnum portum. ipsi circa auroram quum ab Epipolis descendissent in planum per paludem, quâ limosa erat & minus aquosa, substratis foribus & aliis latis asseribus, desuper incedentes, sub ipsum diluculum fossam capiunt & vallum, præter exiguam huius partem, quam & ipsam mox postea occuparunt. prælioque ibi commisso, vincunt Syracusanos. quorum qui in dextro cornu steterant, ad urbem fugerunt: qui in sinistro, ad flumen. Flumen scilicet Anapum: de quo mox sequenti capite. Easdem paludes & Plutarchus memorat in Niciâ, his verbis: Ὅ δὲ μάλιστα πάντων καὶ Σικελιώτας ἐξέπληξε, καὶ πῆς Ἑλλήσιν ἀπίσταν 50 παρῶσιν, ὀλίγη χροῖα περιτείχισσι Συρακῶσαι, πόλιν Ἀθλωῶν ἐκ ἐλάσσηνα, δυσεργότεραν οἱ δὲ, χωρῶν αἰωμαλῶν, καὶ θαλάσσης γεννηώσῃ καὶ παρακειμένης ἕλασι, τείχεσ κύκλω περὶ αὐτῶν ποσῶν ἀργυρῶν. Hoc est: Quod verò supra omnia perculit simul Siculos, atque Græcos stupefecit: modico tempore Syracusas circumvallavit; urbem Athenis non minorem, sed asperiores locorum inaequalitate, & maris vicinitate, propinquitatēque paludum, ad eam muro tam longo in orbem circumjiciendam. Insalubrem reddidisse has paludes locum, innuit haud obicure Strabo lib. vi, his verbis: Ἄμα δὲ Μύσκελδὸν τὴ Φασιν εἰς Δελφῶς ἐλθῶν ἐ τὸν Ἀρχίαν, χροῖα καὶ ζοιήτους, ἐρίσθ τὸν θεόν, πόπρον αἰρῶνται, πηλῶν ἢ ὕγραια. τὸν μὲν οὖν Ἀρχίαν ἐλίσθ τὸν πηλῶν,

πλάτων, Μύσκελλον δὲ πλὴν ὑρίσταν· τῷ μὲν δὲ Συρακίους δευῖαι κίλιν, τῷ δὲ Κρότωνα. καὶ δὲ συμ-
 κλίωι Κροτωνιάτης ἐδὲ ἄτας ὑρίσταν οἰκίσαι πάλιν, ὡς εἰρήκαμν. Συρακίους ἦ ὅτι ποῦτον ἐκπισεῖν
 πλάτων, ὡς πὲρ αὐτῶν ἐν παλαιῇ Διαδοθῆναι λεγόντων πρὸς τὰς ἀγὰν πολυπλείς, ὡς οὐκ αὐ ἐκ-
 σφύοιτο αὐτοῖς ἢ Συρακυσίων δεκάτη. Id est: Ferunt, simul Delphos advenisse Myscellum & Ar-
 chiam, oraculum consulendi gratiā. interrogatosque à deo, divitiasne mallerent, an sanitatem;
 Archiam divitias sibi optasse, sanitatem Myscellum. deumq. illi, ut Syracusas, huic, ut Crotonem
 conderet, mandasse. Et quidem Crotoniensibus evenisse, ut ita salubrem incolerent, sicut
 diximus, urbem. at Syracusanos eò opulentiā progressos, ut de ipsis quoque proverbium sit vul-
 gatum, quod in nimis sumtuosos diceretur; Eos non possidere decimam Syracusanorum. Hinc
 10 etiam illud Livii, lib. xxv: Hippocrates, castris ad magnum portum communitis, castra
 vetera Romanorum adortus est, quibus Crispinus praerat. Mox: Accessit & pestilentia, com-
 mune malum; quod facile utrorumque animos averteret à belli consiliis. nam tempore autumnii,
 & locis naturā gravibus, multo tamen magis extra urbem, quàm in urbe, intoleranda vis aestus
 per utraque castra omnium ferme corpora movit. & primò temporis ac loci vitio & agri erant
 & moriebantur: postea curatio ipsa & contactus agrorum vulgabat morbos. Et paullo post:
 Ex hostium exercitu Siculi, ut primùm vidēre ex gravitate loci vulgari morbos, in suas quis-
 que propinquas urbeis dilapsi sunt. at Carthaginenses, quibus nusquam receptus erat, cum
 ipsis ducibus, Hippocrate atque Himilcone, ad internecionem omnes perierunt. Et Diodorus
 lib. xiiii: Ἀθῆναιοὶ δὲ τῶν περὶ γυμνάτων ὅτι τὸ χεῖρον αὐτοῖς ἐκάντων, καὶ Δία τὸν περικεί-
 20 ρθρον τὸν πρὸ ἀρχαίων ἐλάθη, λοιμικῆς καὶ πάσης εἰς τὸ στρατόπεδον ἐμπιέσεως, ἐβελόοντο, πῶς
 δεῖα ζῆδον τῆς πράξεως. Hoc est: Athenienses verò quum res in peius ruerent, & pestis
 exercitum, ob circumjacentis paludis exhalationem, corripisset; quid factò opus esset, inter se
 deliberabant. Et lib. xiiii: Καρχηδονίους δὲ, μὲν πλὴν κατὰ λυσιν ἔπεισας καὶ πλὴν σὺλησιν ἔ-
 πεισας Διμήγερος καὶ κόρης ἱερῆ, ἐπέπεισεν εἰς τὸ στρατόμαχος νόσος. (ὡς πελάγειο δὲ καὶ τῆ ἔλαι-
 μονίᾳ συμφορᾷ, μωρὰ δὲ εἰς τὸ πτωχόφθινον, καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς εἶναι πρὸς τὰς νόσους ἐνεργό-
 ταιον· εἰ δὲ τὸ ἐχθρὸν ἐκείνο τὸ ἦρ καὶ μάλιστ' ἀπὸ γυμνάτων. εἰκοίε δὲ καὶ ὁ τίπτος αἴτιος γε-
 γονῆναι πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς συμφορῆς. καὶ γὰρ Ἀθῆναιοὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ἔχοντες ποσειδο-
 λῆν, πολλοὶ διεφθάρσαν ὑπὸ τῆς νόσου, ἐλάθης ὄντος ἔτι καὶ ἐκείνου. Id est: At Carthagi-
 nensibus, post suburbium à se destructum, templumque Cereis & Proserpine direptum, lues
 30 exercitum invasit. tum ad numinis divini panam hoc etiam accesserat, quòd multa homi-
 num millia unum in locum convenerant: ipsumque anni tempus ad morborum incrementa ef-
 ficatissimum erat: & quòd aestas illa ardores insolitos habebat. locus etiam ipse causam ad hoc
 præbuisse videtur, ut calamitas modum superaret. nam & Atheniensis isdem antea castris
 facta strage morbus absumserat; propterea, quòd locus ille palustris est & concavus.

CAP. XIII.

40 Anapus amnis. Pratum Syracusanum. Cyane fons. Archidemia fons. Olym-
 pium, opidum & Iovis templum. Dascon sinus. Plemmyrium promontorium.
 Magæa fons. Cacyparis, Erineus, Assinarus, amnes. Longum promon-
 torium. Naustathmus. Phœnicus portus. Helorum flumen
 & opidum. Helorina via.

S Equitur prædictam paludem proximè Ἀναπὸς πρὸς ἀμνίς, ANAPVS amnis; hodiè
 Saccolarum simplicitati vulgari vocabulo Ἀσφό dictus. Meminere eius olim, ANAPVS
 Thucydides, Theocritus, Livius, Ovidius, Silius, Plutarchus, Aelianus, Vi-
 amnis.
 bius. Ex his Theocritus, Idyllio primo:

50 Οὐ γὰρ δὴ πρὸς ἀμνίς μέγαν ῥόον εἶχετ' Ἀνάπω.
 Neque enim amnis Anapi magnum fluentum tenuistis.

Et Idyllio VII:

Ἀρὰ γὰρ πᾶσι τέλειον τὸν πικρὸν τὸν πικρὸν Ἀνάπω
 Τὸν κρηττόν Πολύφαιμον, ὅς ὄρετι λῆας ἔβαλλε,
 Τόιον νέκτωρ ἔπεισε;

Id est:

Num pastorem illum olim ad Anapum